

Møte onsdag den 15. juni kl. 10

President: J ø r g e n K o s m o

D a g s o r d e n (nr. 97):

1. Innstilling fra utenrikskomiteen om samtykkje til at Noreg deltek i den 10. påfyllinga av Det afrikanske utviklingsfondet (AfDF-X) (Innst. S. nr. 247 (2004-2005), jf. St.prp. nr. 66 (2004-2005))
2. Innstilling fra utenrikskomiteen om samtykke til at Noreg deltek i den 14. kapitalpåfyllinga i Det internasjonale utviklingsfondet (IDA) (Innst. S. nr. 248 (2004-2005), jf. St.prp. nr. 67 (2004-2005))
3. Innstilling fra utenrikskomiteen om samtykke til at Norge deltar i den 8. kapitalpåfyllingen i Det asiatiske utviklingsfondet, AsDF (Innst. S. nr. 246 (2004-2005), jf. St.prp. nr. 68 (2004-2005))
4. Innstilling fra utenrikskomiteen om bistandsavtaler som trådte i kraft i 2003 (Innst. S. nr. 250 (2004-2005))
5. Innstilling fra utenrikskomiteen om muligheter og utfordringer i nord (Innst. S. nr. 264 (2004-2005), jf. St.meld. nr. 30 (2004-2005))
6. Innstilling fra utenrikskomiteen om samtykke til ratifikasjon av protokoll nr. 13 til Konvensjonen om beskyttelse av menneskerettighetene og de grunnleggende friheter, om avskaffelse av dødsstraff under enhver omstendighet, av 3. mai 2002 (Innst. S. nr. 244 (2004-2005), jf. St.prp. nr. 57 (2004-2005))
7. Innstilling fra utenrikskomiteen om samtykke til inngåing av ein samarbeidsavtale mellom Noreg og Eurojust for å styrkje kampen mot alvorlege former for internasjonal kriminalitet (Innst. S. nr. 243 (2004-2005), jf. St.prp. nr. 58 (2004-2005))
8. Innstilling fra utenrikskomiteen om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom statene i Det europeiske frihandelsforbund og Republikken Tunisia og en tilknyttet landbruksprotokoll mellom Kongeriket Norge og Republikken Tunisia, begge av 17. desember 2004 (Innst. S. nr. 207 (2004-2005), jf. St.prp. nr. 59 (2004-2005))
9. Innstilling fra utenrikskomiteen om samtykke til 1) godtakelse av vedtak om videreutvikling av Schengen-regelverket (rådsforordning (EF) nr. 2007/2004 om opprettelse av et europeisk byrå for forvaltning av det operative samarbeidet ved de ytre grensene til medlemsstatene i EU) og 2) inngåelse av avtale om Islands og Norges deltakelse i europeiske byrå for forvaltning av det operative samarbeidet ved de ytre grensene til medlemsstatene i EU (Innst. S. nr. 266 (2004-2005), jf. St.prp. nr. 71 (2004-2005))
10. Innstilling fra utenrikskomiteen om Noregs deltaking i den 59. ordinære generalforsamlinga i Dei sameinte nasjonane (FN) og vidareførte sesjonar av FN's 58. generalforsamling (Innst. S. nr. 260 (2004-2005), jf. St.meld. nr. 34 (2004-2005))
11. Innstilling fra utenrikskomiteen om samarbeidet i Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE) i 2004 (Innst. S. nr. 249 (2004-2005), jf. St.meld. nr. 35 (2004-2005))
12. Innstilling fra utenrikskomiteen om eksport av forsvarsmateriell frå Noreg i 2004, eksportkontroll og internasjonalt ikkje-spreiingssamarbeid (Innst. S. nr. 261 (2004-2005), jf. St.meld. nr. 36 (2004-2005))
13. Innstilling fra utenrikskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Carl I. Hagen, Siv Jensen, Morten Høglund og Christopher Stensaker om refokusering av norsk utenrikspolitikk og modernisering av utenrikstjenesten (Innst. S. nr. 262 (2004-2005), jf. Dokument nr. 8:67 (2004-2005))
14. Innstilling fra utenrikskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Ågot Valle, Sigbjørn Mølvik, Jan Olav Olsen og Åse Gunhild Woie Duesund om å gjøre FN-dagen, 24. oktober, til offisiell flaggdag i Norge (Innst. S. nr. 267 (2004-2005), jf. Dokument nr. 8:78 (2004-2005))
15. Innstilling fra utenrikskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Heidi Sørensen, Bjørn Jacobsen, Siri Hall Arnøy og Hallgeir H. Langeland om innføring av midlertidig forbud mot import av tropisk tømmer og trevirke (Innst. S. nr. 268 (2004-2005), jf. Dokument nr. 8:79 (2004-2005))
16. Referat

Presidenten: Representanten Heikki Holmås har bedt om ordet for å trekke tilbake et privat forslag.

Heikki Holmås (SV) [10:01:34]: Jeg fremmet et forslag her i går. Men med bakgrunn i at det ikke virker mulig å få til en behandling etter Stortingets forretningsorden § 28 tredje ledd bokstav c, vil jeg trekke forslaget fra Ågot Valle og meg selv, Dokument nr. 8:102 for 2004-2005, og heller fremme det under egnet sak under debatten i morgen.

Presidenten: Heikki Holmås' meddelelse om at nevnte forslag nå er trukket tilbake, tas til etterretning.

Representanten Trond Giske vil framsette et privat forslag.

Trond Giske (A) [10:02:17]: Jeg vil legge fram et forslag om at lotterivirksomhet om bord på norske skip i rute mellom norsk og utenlands havn fortsatt skal være lovlig.

Presidenten: Forslaget vil selvsagt bli behandlet på reglementsmessig måte. Men presidenten gjør oppmerksom på at alle Dokument nr. 8-forslag som ikke blir behandlet før 17. juni, bortfaller. Presidenten er usikker på om det har noen særlig hensikt å sende forslag til ulike komiteer på dette tidspunktet av Stortingets sesjon. Men, men! (Munterhet i salen)

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten foreslå at formiddagsmøtet, om nødvendig, fortsetter utover den reglementsmessige tiden, kl. 15, til dagens kart er ferdigbehandlet.

Ingen innvendinger er kommet mot presidentens forslag. – Det anses vedtatt.

S a k n r . 1

Innstilling fra utenrikskomiteen om samtykke til at Noreg deltek i den 10. påfyllinga av Det afrikanske utviklingsfondet (AfDF-X) (Innst. S. nr. 247 (2004-2005), jf. St.prp. nr. 66 (2004-2005))

Finn Martin Vallersnes (H) [10:04:15]: I løpet av de siste to ukene har det vært atskillig debatt i forbindelse med den betydelige gjeldssletteordningen som er iverksatt, som omfatter mange av de aller fattigste landene, og som beløper seg til 45 milliarder euro. Både vår egen utviklingsminister og flere analytikere har pekt på faren ved at denne gjeldssletten kan skje på bekostning av annen utviklingshjelp som ofte er rettet nettopp mot verdens fattigste.

Som et eksempel på hva som er fremført, kan jeg referere til en leder i Financial Times her forleden, hvor en anfører at den sterke bekymringen kan bli hva denne gjeldssletten vil bety for fremtidige utviklingsbidrag. Å ettergi IMF-lån vil svekke fondets balanse og derved kapasiteten til nye utlån. Dette er en reell kostnad, og vil sannsynligvis snarere måtte bæres av mellominntektslånerne enn av de fattigste landene. Slik sett kan en kortsiktig si at det er ekstra penger til de fattigste. Men det virkelige problemet kan bli hos Verdensbanken og Den afrikanske utviklingsbanken, for disse institusjonene er avhengige av tilbakebetalingen for å finansiere deler av nye utlån til fattige land. Enkelt kan en si at én dollar tilbakebetalt kan bli én dollar mindre til disposisjon for utlån. Så langt Financial Times.

Det foruroligende er jo at enkelte av de største og rikeste landene har begrenset seg til relativt kortsiktige forpliktelser for å dekke opp for denne rekompensasjonen.

Desto viktigere er det at vi i denne saken som i de to neste sakene på dagens kart, følger opp våre forpliktelser. Jeg vil gjerne benytte anledningen til å si at jeg da går ut fra at utviklingsministeren i sin årlige redegjørelse gjennom budsjettfremlegget vil orientere om hvordan denne situasjonen utvikler seg. Da vil det også være av særlig interesse å følge opp om gjeldssletten fører til de ønskede virkningene i mottakerlandene og deres håndtering av en bedret økonomisk situasjon, til fordel for de innbyggerne som trenger det mest.

Statsråd Hilde Frafjord Johnson [10:06:58]: Bare en kort kommentar til denne og neste sak i lys av representanten Vallersnes' innlegg.

Jeg tror det er viktig også i denne sammenhengen å peke på det positive i for det første at G8 nå setter kampen mot fattigdom i fokus i enda større grad enn ved de tidligere G8-møtene, og at de har blitt enige om en løsning om sletting av multilateral gjeld. Det er positivt, og det må vi notere oss. Og her har også Norge bidratt. Men representanten Vallersnes har helt rett i at nøkkelen til hele troverdigheten i dette initiativet vil ligge i finansieringen og i hvor pengene tas fra.

Det er viktig å understreke at det på G8-møtet mellom finansministrene sist fredag og lørdag ble enighet om at prinsippet om addisjonalitet skal ligge til grunn. Det skal altså brukes tilleggsressurser. Men det er helt klart at det vil være en stor fristelse fra giverlandenes side til å omdisponere – fra andre ODA-midler til betaling i forhold til gjeldsforpliktelser. Dermed vil man være i en situasjon hvor man kanskje er like langt.

Derfor vil jeg understreke to forhold. Det ene er at vi fra vår side ønsker dette velkommen, men understreker betydningen av tilleggsressurser. Vi har i våre kommentarer også sagt at vi ønsker at de skal jobbe med en monitoreringsmekanisme – altså en overvåkningsmekanisme – internasjonalt, slik at man kan følge med på om det faktisk er tilleggsressurser som kommer.

Det andre er at dette selvfølgelig kommer HIP/C-land til gode. Da vil de vanlige kravene til en skikkelig og troverdig økonomisk politikk ligge til grunn. Når gjeldssletten gis og det blir frigjort midler, går det altså ikke til andre formål som vi har mindre tro på – til land som har en dårlig økonomisk politikk – men det vil være en overvåkning av politikken, slik det ordinært har vært når det gjelder HIP/C-land.

Jeg har lyst til bare å komme med disse to kommentarene i tilknytning til gjeldssletteinitiativet: Fra norsk side skal vi ønske det velkommen, samtidig som vi skal passe godt på med hensyn til hvordan dette blir implementert, og sikre at sluttresultatet er til det beste for de fattigste, og ikke slik at de er med på å betale regningen.

Bjørn Jacobsen (SV) [10:09:40]: Først vil eg uttrykke glede over at eg synest eg hørte både Vallersnes og statsråden snakke om sletting av gjeld, og ikkje letting.

Så er problemet: Vil dette gå ut over annan, vanleg bistand? Det er det all grunn til å frykte, for i arbeidet for å nå 0,7-målet, har ein del land funne på fleire ting, m.a. å slette gjeld. Det kan for så vidt vere greitt. Det som er verre, er at ein prøver å inkludere i 0,7-målet f.eks. det at innbyggjarar sender pengar heim til slektningar i utviklingsland. Det som kanskje er endå verre, er at ein prøver å hule ut det som skjer i DAC-komiteen, og prøver å leggje inn militære styrkar – altså der det er kamp.

Regjeringa skal ha støtte for det arbeidet dei har gjort. Men vi må ikkje gå så langt som til å tru at sletting av gjeld vil hindre noko som helst. Vi veit at det faktisk går ni gonger meir effektiv kapital nordover enn det går sørover. Det verste som skjer her, er at vi blant befolkninga i dei rike

landa skaper eit inntrykk av at vi gjev veldig mykje – sjølv sagt gjer vi det, ikkje minst Noreg. Men vi skal òg vere klar over at det er ei veldig stor betening av gjeld, og at delar av den gjelda er tekne opp under forhold som eg iallfall vil kunne definere som illegitime.

Dette er ein god start, ikkje minst fordi det er så veldig sterke krefter som no tek initiativ – vi snakkar faktisk om G8. Vi i Noreg må gjere alt vi kan for å støtte opp om dei initiativa. Eg har ikkje motteke noko signal her i dag om at statsråden eller regjeringspartia har tenkt å bremse når det gjeld dette. Dei berre kom med ein åtvarande peikefinger – eg såg det. Men lat oss støtte opp om det som skjer i G8! Det må vere Noregs politikk.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering, se side 2945)

S a k n r . 2

Innstilling fra utenrikskomiteen om samtykke til at Noreg deltek i den 14. kapitalpåfyllinga i Det internasjonale utviklingsfondet (IDA) (Innst. S. nr. 248 (2004-2005), jf. St.prp. nr. 67 (2004-2005))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 2945)

S a k n r . 3

Innstilling fra utenrikskomiteen om samtykke til at Norge deltar i den 8. kapitalpåfyllingen i Det asiatiske utviklingsfondet, AsDF (Innst. S. nr. 246 (2004-2005), jf. St.prp. nr. 68 (2004-2005))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 2946)

S a k n r . 4

Innstilling fra utenrikskomiteen om bistandsavtaler som trådte i kraft i 2003 (Innst. S. nr. 250 (2004-2005))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 2946)

S a k n r . 5

Innstilling fra utenrikskomiteen om muligheter og utfordringer i nord (Innst. S. nr. 264 (2004-2005), jf. St.meld. nr. 30 (2004-2005))

Presidenten: Etter ønske fra utenrikskomiteen vil presidenten foreslå at den lengste taletid for innlegg fra hovedtalere fra hver partigruppe og medlemmer av Regjeringen settes til 10 minutter, for øvrige talere 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra hovedtalerne fra hver partigruppe og fem re-

plikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen.

– Det anses vedtatt.

Julie Christiansen (H) [10:13:56] (ordfører for saken): Målet med en utenrikspolitikk, for Norge som for andre land, er å fremme og ivareta landets interesser. Når det spørres om hvor hovedtyngden av Norges vitale interesser ligger – de interessene ingen andre enn Norge kan definere og forsvare – passer det godt å svare med en strofe fra Rolf Jacobsens fine dikt «Nord». Han sier:

«Det er langt dette landet.

Det meste er nord.»

Det meste av Norge er nord. Hoveddelen av norsk økonomisk sone og en tredjedel av fastlandets kystlinje er nord for Polarsirkelen. Medregnet Svalbard går norsk område langt inn i Polhavet. De viktige strategiske ressursene som finnes i disse områdene, sier noe om at det meste er nord, ikke bare i geografisk forstand, men også i form av vitale samfunnsinteresser.

Norsk nordområdepolitikk er viktig for hele landet. På samme måte som beboerne i alle etasjene av en høyblokk har interesse av at taket på bygningen er solid og trygt, er det viktig for hele landet at norske myndigheter ivaretar suverenitet, rettigheter og forvalteransvar i nordområdene. Det gjør norske myndigheter hver dag. Men med økt internasjonal interesse for nordområdene må vi i større grad ta høyde for at andre lands interesser og aktiviteter påvirker utviklingen og mulighetene her. Vi forvalter ressurser som ikke bare er viktige for oss, men viktige for hele Europa og faktisk også i et globalt perspektiv. Derfor hører nordområdepolitikken hjemme i Utenriksdepartementet og i utenrikskomiteen.

Nordområdemeldingen har avstedkommet mye aktivitet i en rekke miljøer. Regjeringen har også fått honnør for først å ha tatt initiativ til å nedsette et nordområdeutvalg, ledet av direktøren for Polarinstituttet, Olav Orheim, som leverte sin grundige utredning i 2003, og deretter for første gang å utarbeide en nordområdepolitikk. Utenrikskomiteen har kvittert med å legge ned et betydelig arbeid i forbindelse med behandlingen av meldingen. Det er arrangert flere reiser og høringer. Det ligger med andre ord en omfattende og bred prosess bak den nordområdepolitikk som i dag forankres i Stortinget.

En samlet komite gir i innstillingen støtte til kjerneelementene i Regjeringens strategi. Bilaterale nordområdedialoger med sentrale og vestlige land og aktører og et omfattende bilateralt samarbeid med Russland utgjør de to viktigste pilarene. Tiltakene for å styrke norsk nordområdeforskning og -kompetanse både på fastlandet og på Svalbard, satsingen på regionale samarbeidsfora – Barentssamarbeidet og Arktisk råd – tiltak for økt nærings-samarbeid over den norsk-russiske grensen, en styrking av samarbeidet om atomsikkerhet og det omfattende prosjektsamarbeidet med Russland får også bred tilslutning. Folk-til-folk-samarbeidet og det regionale samarbeidet er viktig for å sikre både politisk stabilitet og bærekraftig utvikling, som er Regjeringens hovedmål for nordområdepolitikken.

Bakgrunnen for den økte internasjonale interessen for nordområdene er i stor grad knyttet til olje- og gassforekomstene. Samtidig er nordområdene rike på levende naturressurser, som har vært grunnlaget for levekår og bosetting – og fortsatt må være det.

Klimaendringene i Arktis er et faktum. FNs klimapanel indikerer at globaltemperaturen de neste hundre år kan komme til å stige mellom 1,4 og 5,8 °C. Isbreen i Arktisk har smeltet og trukket seg tilbake over de siste årene. Dette får betydning for naturgrunnlaget og for all menneskelig aktivitet i nord. I lys av dette står særlig to utfordringer sentralt.

For det første: Økonomisk aktivitet i nord kan ikke skje uten hensyntaken til det sårbare miljøet i nordområdene. Fiskeriaktivitet og olje- og gassaktivitet må leve side om side. Et flertall i komiteen mener at det går an. Ja, ikke bare det, et flertall mener norsk petroleumsaktivitet er viktig for at Norge skal få en hånd på rattet. Det er nemlig ikke spørsmål om det skal være petroleumsaktivitet i Barentshavet eller ikke. Russland er i gang med oljeproduksjon i Pechorahavet. Oljetransporten fra russiske havner i Barentshavet øker år for år. Det knytter seg stor spenning til utbyggingen av verdens antatt største gassfelt – Shtokman-feltet – utenfor kysten av Kolahalvøya.

Spørsmålet er i hvilken grad Norge skal ta del i olje- og gassaktiviteten. I dagens Aftenposten kan vi lese at sjefen for den russiske gassgiganten Gazprom skryter av norske selskaper, og peker på at på det teknologiske området er Hydro og Statoil verdensledende. Ikke minst har norske selskaper en betydelig miljøkompetanse som det er i norsk interesse at får slippe til også på russisk side i Barentshavet.

Regjeringen har åpnet for leteboring i norsk del av Barentshavet innenfor noen av de strengeste miljørammene i verden. Snøhvit-utbyggingen foregikk med en svært tett dialog og i samarbeid mellom utbyggerne og fiskeriinteressene i området.

Norsk oljeindustri har vist at teknologien bare utvikler seg med aktivitet. Vi hadde ikke hatt verken Troll-, Ormen Lange- eller Snøhvit-utbygging hvis vi hadde sittet og ventet på at teknologien skulle komme dalende fra himmelen. En ren vernestrategi i Barentshavet, slik SV tar til orde for, vil svekke vår posisjon og våre muligheter til å påvirke.

Det andre viktige poenget er: Flere land må ha en felles forståelse for utfordringene vi står overfor i nord, og for norske behov og interesser. Regjeringen fører en svært aktiv energidialog med Russland, og har et tett bilateralt samarbeid på en rekke områder. Nordområdedialogene er i gang med en rekke land – USA, Canada, Tyskland og EU. Vi må også trekke inn det sivile samfunnet og næringslivet, som gjennom sine kanaler og på sin måte kan bidra til bærekraftig utvikling i nord.

Olje- og gassperspektivene i nord aktualiserer de folkerettslige utfordringene Norge står overfor i nord. I hele 35 år har forhandlingene med Russland om en avgrensingslinje for kontinentalsokkel og 200-milssoner pågått uten resultat. Flertallet i komiteen er enig med Regjeringen i at en forutsetning for fullt ut å kunne utnytte energi-

mulighetene i nord er at det blir fremforhandlet en avgrensingslinje. Inntil dette skjer, vil en grundigere kartlegging av den uomstridte delen av Barentshavet være nyttig for å skape bedre oversikt over ressursene og derigjennom også videreutvikle norsk kompetanse i og på området.

Fiskevernsonen er omstridd. Det er få land som støtter det norske primære synet om at Norge har adgang til å opprette en økonomisk sone på 200 mil rundt øygruppen. Fiskevernsonen og bestemmelsene Norge har utformet, blir i stor grad respektert, om enn ikke anerkjent. Særlig våre nærmeste naboer – Island og Russland – bestrider de norske forvaltningstiltakene og viser til Svalbardtraktatens bestemmelser.

Troverdighet, forutsigbarhet og bærekraftig forvaltning er derfor helt avgjørende for på sikt å oppnå større internasjonal forståelse for norske rettigheter, reguleringer og kontrolltiltak. I dag er ulovlig og ikke-rapportert fiske den viktigste trusselen mot ansvarlig ressursforvaltning. Derfor har også et hovedfokus i samarbeidet mellom Norge og Russland om forvaltning og kontroll i Barentshavet vært arbeidet med en styrket kontroll med omlastning av fisk i Barentshavet. Avtalene som er opprettet om gjensidig satellittsporing av fiskefartøyer, er av stor viktighet. Kystvaktens rolle er naturligvis helt sentral.

En samlet komitee peker på at Norge mangler multilaterale fora å ta opp sentrale norske interesser innenfor. Komiteen peker også på at andre land i Europa har denne muligheten i EU. EU-landene har sterk interesse av stabile energileveranser og har derfor etablert en aktiv energidialog med Russland. Norge, som er Europas nest største energieksporthør, sitter ikke ved bordet. Direktør ved NUP, Sverre Lodgaard, har pekt på at så lenge Norge er utenfor EU, er det grunn til å tro at Russland veier tyngre for EU-landene enn Norge gjør. Derfor krever en enstemmig komitee at Regjeringen gir høyeste prioritet til dialoger med EU og med EUs medlemsland. Vi må sikre norsk innflytelse på EUs nordlige dimensjon, utviklingen av EUs naboskapspolitikk og det strategiske partnerskapet EU har med Russland.

Komiteen legger stor vekt på utvikling av norsk kompetanse i nord. Her har vi mye å bygge på. I forordet til «Vett og uvett», skrevet av Peter Wessel Zapffe, kan vi lese at «kunnskapens tre følte seg lite fristet av tustemarka mellom bergkløftene». Boka kom ut i 1942, og mye har skjedd siden den gang. Det er mer vett enn uvett i nord, og kompetansemiljøene er mange og sterke, særlig er vår klima- og miljøkompetanse betydelig.

Regjeringen foreslår å opprette et barentsinstitutt. I tillegg foreslår Regjeringen å opprette et internasjonalt forskningsfond knyttet til Arktisk Råd. Det internasjonale polaråret 2007–2008 må utnyttes gjennom forskningsprosjekter og aktivitet knyttet til nordområdene. Kunnskap er trolig den mest kritiske ressurs Norge har med seg i nordområdepolitikken, både i den daglige forvaltningen og kontrollen med havområdene, i arbeidet med å sikre en økosystembasert forvaltning av ressursene og i bilaterale og internasjonale forhandlinger. Norge må være best på nordområdene.

Nordområdepolitikken berører en rekke departementer og etater. En klar utfordring er å sørge for en bedre samordning av norsk nordområdepolitikk, på både politisk og administrativt nivå. Her har Regjeringen tatt viktige grep, både ved å gi samordningsansvaret en tidlig forankring i Utenriksdepartementet og ved å opprette et eget nordområdeutvalg i forvaltningen.

Det interdepartementale polarutvalget som koordinerer det løpende arbeidet med norsk polarpolitikk, er en modell som har fungert godt. I tillegg oppretter Regjeringen et kontaktutvalg for nordområdene. Det siste er ikke minst viktig, i lys av den viktige rolle regionale og lokale myndigheter spiller, i tillegg til næringslivsorganisasjoner og organisasjoner i det sivile samfunn.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Bjørn Jacobsen (SV) [10:24:50]: Meldinga legg opp til ei såkalla forsert olje- og gassutvinning i nordområda. Vi veit at det i Arktis allereie er store miljøproblem. Dei fleste er sjølvsagt knytte til kjemikaliar som er komne dit langvegsfrå, lufttransportert og vasstransportert.

Tilbake til den forserte olje- og gassutvinninga: Mykje av denne argumentasjonen er basert på at ein meiner at russarane kjem til å komme i gang ganske fort. Eg vil spørje saksordføraren om ho, etter dei møta vi har hatt i Moskva, i Murmansk eller i andre samanhengar, har fått nokon klare, tydelege signal om at Russland kjem til å gå offshore i nær framtid. Eller er det slik, som eg tolkar det, at det vil gå lang, lang tid før Russland kjem til å gå offshore?

Julie Christiansen (H) [10:26:00]: Svaret på det siste spørsmålet er at russerne allerede er offshore, i Pechorahavet. Jeg tror også det er grunn til å feste lit til de videre russiske planene om å søke å utvikle det store gassfeltet, Shtokman-feltet. Hvis det skjer, og når det skjer, åpner det også opp for videre utvinning av andre felter i Barentshavet.

Det som imidlertid er viktig, er at Norge og norske selskaper i så stor grad som mulig får en hånd på rattet. Norske selskaper har offshore- og miljøkompetanse i verdensklasse. Og for å si som en av dem vi traff på Svalbard, som jobbet hos Sysselemannen, sa: Sett fra Svalbard spiller det liten rolle om eventuelle utslipp kommer fra norsk eller russisk side i Barentshavet. Vi må ha innflytelse på utviklingen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Thorbjørn Jagland (A) [10:27:31] (komiteens leder): Som saksordføreren sa, er den økende interessen for nordområdene først og fremst begrunnet i utsiktene til at det er store olje- og gassmengder i de nordlige områdene, og at dette kan bli den viktigste energiregionen i verden. Men vi skal ikke glemme fiskeressursene og de biologiske ressursene i havet, og vi skal selvfølgelig ikke glemme de gamle utfordringene vi har, som er knyttet til atomsik-

kerhet og også til store sosiale problemer i Nordvest-Russland, altså vårt naboland.

Dette nye gir store muligheter, og det byr også på utfordringer. Jeg vil si at det øker betydningen av vår utenrikspolitikk som en interessebasert politikk, en politikk for å ta vare på norske interesser i dette området. Dette er lett å skjønne når en vet at Norge har råderett over havområder som er seks ganger større enn landterritoriet vårt. Dessuten er saken om delelinjen i Barentshavet ikke løst. Det omstridte området er mer enn halve landterritoriet. Og vernesonen rundt Svalbard, som vi ensidig har opprettet, har ikke internasjonal anerkjennelse. Den er nesten tre ganger større en selve landterritoriet som Norge råder over. Til dette kommer at de store aktørene, som EU, USA, India, Kina og Japan, kaster øynene på nordområdene. Både de vestlige landene og landene øst for Ural ønsker at disse ressursene skal komme dem til gode, at de rett og slett skal gå enten øst eller vest – eller kanskje begge veier. Så vi har et stort behov for å bestemme oss for hva vi vil: en klar politikk. Bare da kan vi trygge våre egne interesser, og bare da kan vi være i inngrep med andre aktører, bl.a. med hensyn til hvordan Russland vil utvikle sin sokkel. Det har stor betydning for Norge. Hva vil f.eks. skje på Shtokman-feltet? Bjørn Jacobsen stilte nettopp et spørsmål om hvorvidt det er noen utsikter til at russerne vil komme i gang. Vi må planlegge for at dette blir utbygd. Jeg vet ikke når, men før eller siden tror jeg det vil komme.

Et av de store spørsmål er: Hvor vil gassen gå? Jeg må minne om at Norge har investert 190 milliarder kr i sitt rørledningsnett i Nordsjøen over til Europa. Dette rørledningsnettet kan altså brukes i 50 år lenger enn det vi har gass til – det som er utbygd i Norskehavet og Nordsjøen. Vi er forpliktet til levering til det europeiske kontinentet. Så vi har et stort behov for å fylle på vårt gassrørledningsnett som ligger der, med disse svære investeringene, også for å trygge leveringene til det europeiske kontinent, slik at vi blir troverdige.

Derfor er det et stort spørsmål hvor gassen fra Shtokman-feltet vil gå. Vil den gå over til Østersjøen, gjennom Østersjøen og direkte til Europa? Eller er det en mulighet for at vi kan få en rørledning vestover i havet, som kan knyttes på det eksisterende norske rørledningsnettet? Kan hende blir det behov for begge deler. Jeg mener at det er veldig viktig at Norge ivaretar sine interesser på dette området, men da må vi være i inngrep, og vi må ha en klar norsk politikk.

Jeg mener vi kan møte utfordringene vi står overfor på tre måter. Det ene er tilstedeværelse og håndhevelse. Det kan vi først og fremst gjøre gjennom en forutsigbar og konsekvent norsk politikk. Selvfølgelig er Kystvakten et veldig viktig instrument i dette, det har vi bl.a. sett i vernesonen rundt Svalbard. Men jeg vil understreke at Kystvakten ikke er tenkt som en militær avskrekking. Det understreket forsvarssjefen på et seminar i går. Kystvakten er tenkt å skulle håndheve norske bestemmelser. Vi kan ikke løse problemet f.eks. med at fiskevernesonen rundt Svalbard ikke er anerkjent internasjonalt, ved hjelp av militære virkemidler. Vi må innse at disse utfordringene kan bli

større i framtiden. Til nå er det norske synet på Svalbardsokkelen blitt respektert, selv om det ikke er anerkjent, fordi alle har sett at de norske bestemmelsene har vært i alles interesse.

Men jeg må reise spørsmålet: Hva vil skje hvis det f.eks. skulle bli snakk om å finne olje og gass i vernesonen? Er det da så sikkert at vi vil oppleve det samme som vi gjør nå i forhold til fiskeressursene i vernesonen? Det er viktig med Kystvakten, med forutsigbar politikk, men vi kan ikke håndtere disse framtid utfordringene bare ved hjelp av dette.

Da kommer jeg over til det andre punktet som vi må ha i fokus, nemlig at det først og fremst er politikk, utenrikspolitikk, dette dreier seg om. Selv om det ikke står i innstillingen, fordi flertallet ikke har ønsket å ta stilling til hvordan man skal organisere arbeidet med nordområdepolitikken, har jeg lyst til å si – for egen regning – at i et slikt perspektiv må det være galt å frata Utenriksdepartementet ansvaret for nordområdepolitikken.

Jeg har sett at det står i innstillingen at Senterpartiet vil ha en egen nordområdeminister, Fremskrittspartiet vil ha et eget direktorat. Etter min oppfatning vil dette være å gjøre Nord-Norge til en provins i Norge. I virkeligheten er Nord-Norge det motsatte. Dette må være en del av den nasjonale politikken, løftet opp på det nasjonale plan. Norge må framstå med én klar politikk, særlig en klar utenrikspolitikk. Regjeringen må ha klare instrumenter, så mange instrumenter som er nødvendige for at vi skal kunne klare å påvirke våre nabostater, Europa og USA til beste for vårt syn, og det kan bare håndteres av utenriksministeren. Dette kan ikke fragmenteres. Etter min oppfatning må Regjeringen som sådan legge kraft i å bygge ut de bilaterale forbindelsene til Russland. Det er utrolig viktig. Det er utenrikspolitikk av rang.

Vi må sikre oss at gamle venner forblir venner, f.eks. USA. Jeg er helt enig i at vi må bygge ut de bilaterale forbindelsene til de europeiske landene. Men jeg vil peke på den litt tørre og lakoniske merknaden som utenrikskomiteen har, nemlig at de andre europeiske landene nå kan bruke EU som en ramme for å fremme sine interesser. Det kan ikke vi. For første gang har vi ikke noe multilateralt organ å utøve vår utenrikspolitikk i forhold til. Det krever en enda sterkere innsats på det bilaterale plan i forhold til de europeiske landene og EU. Dette er igjen utenrikspolitikk av rang. Alt dette må det settes kraft i, selvfølgelig, og det må være en koordinert, helhetlig politikk.

Det tredje jeg vil komme inn på, er deltakelse. Vi må forsøke å bli deltakere i den russiske olje- og gassvirksomheten. Det er bare gjennom vår teknologi og vår kunnskap at vi har mulighet til å ha hånden på rattet. Det andre er at vi, når de miljømessige forhold tilsier det, bør forsøke å forskyve den norske olje- og gassvirksomheten nord og øst i Barentshavet. Det er også en måte å være til stede på, og dermed øve innflytelse over hva som skal skje i selve Barentshavet.

Disse tre punktene – håndhevelse, en klar, offensiv og interessebasert norsk utenrikspolitikk og deltakelse i selve virksomheten som allerede er i gang i Barentshavet

– føler jeg er de viktigste tingene som Norge må legge kraft i.

Til slutt har jeg lyst til å peke på et forhold, et spesielt trekk ved innstillingen – nemlig at Fremskrittspartiet har meldt seg ut av alle merknader som berører samefolkets og urfolkernes situasjon. Etter min oppfatning demonstrerer dette at Fremskrittspartiet ikke respekterer de internasjonale forpliktelser Norge har, og at partiet ikke er med i en felles kamp på hele kloden for å ta vare på menneskehetens felles kulturarv og menneskeslektens mangfold, som er like viktig som det biologiske mangfoldet i naturen.

Jeg tillater meg å bli litt partipolitisk til slutt. Jeg tror at dette kanskje er den dypere årsaken til at regjeringens partiene har vært så forsiktige med å slippe Fremskrittspartiets folk inn i ledende posisjoner i landet, for skal man være der, må man ta vare på alle gruppers rettigheter. Den moralske grunnvullen i samfunnet er jo hvorvidt man skal være i stand til å ta vare på minoritetene og de svakestes stilling i samfunnet. Jeg tror at her finner vi en dypere årsak til det jeg sa. Jeg må si jeg har stor respekt for den fasthet som både statsministeren, Kristelig Folkeparti og Høyre har vist i det spørsmålet. Jeg synes innstillingen på en måte avdekker noe ganske vesentlig, men jeg er glad for at det er flertall for alt det andre.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Julie Christiansen (H) [10:38:25]: Selv om det ikke er spesielt overraskende, er det grunn til å si at det er prisverdig at Arbeiderpartiet er med på å bidra til en bred tilslutning til norsk nordområdepolitikk. Det er svært viktig at det blir bred samling om et så viktig politikkområde. Det eneste som blir skadelidende hvis vi får stor splid og splittelse i det politiske miljøet om disse spørsmålene, er norsk innflytelse i nord.

Komitelederen la stor vekt på norsk deltakelse i nord som en betingelse for at vi skal kunne utøve vår innflytelse, også deltakelse i olje- og gassvirksomheten. Nå står vi foran et valg, og Arbeiderpartiet går til valg på et samarbeid med SV og Senterpartiet – begge partier som ikke ønsker noen offensiv norsk olje- og gassvirksomhet i Barentshavet.

Hvordan vil Arbeiderpartiet løse den konflikten, hvis den situasjonen skulle oppstå?

Thorbjørn Jagland (A) [10:39:57]: Det var jo valg for fire år siden også, og da hadde ikke de partiene som nå sitter i regjering, en klar avtale og en klar forståelse av hvordan energipolitikken i landet skulle utøves. Jeg tror derfor situasjonen blir noe av det samme nå, nemlig at man får sette seg ned etter valget for å drøfte hva som skal være regjeringens grunnlag.

I tillegg til det har jeg lyst til å minne om at det ikke er spørsmål om vi skal starte opp i Barentshavet eller ikke. Vi har startet opp i Barentshavet Sør. Her er det også forskjell mellom SV og Senterpartiet. Jeg tror at vi må være forsiktige, gå varsomt fram. Det har vi gjort, og det bør vi

forsette med. Det er det jo også et bredt flertall for i denne salen. Hvis ikke det skulle bli et jordskjelv ved valget, vil dette fortsette etter valget. Det er jo ikke da rimelig at man forhandler vekk et stort flertall i Stortinget og gjør det om til et mindretall.

Morten Høglund (FrP) [10:41:11]: Jeg skal få lov til å komme tilbake i mitt innlegg til det angrepet som kom fra representanten Jagland når det gjelder vår urfolkspolitikk.

Jeg vil ta tak i noe annet. I dagens VG har utenrikskomiteens leder en kronikk, hvor han påpeker:

«Derfor er det viktig at samme hva slags regjering Norge får etter valget, så må den dannes på et europavennlig grunnlag. Vi kan ikke ivareta våre enorme interesser i nord basert på anti EU-retorikk og militær oppbygging.»

Gitt at det skulle bli et rød-grønt flertall, og gitt at de rød-grønne skulle danne en regjering, er Jagland da overbevist om at det blir en «europavennlig» regjering, og at den regjeringen ikke vil komme med noen form for «anti EU-retorikk»? Det er jo nettopp de to partiene han har tenkt å samarbeid med, Senterpartiet og SV, som litt lenger frem i kronikken blir angrepet for å stå for en politikk som i sin form kanskje ikke ivaretar dette hensynet.

Thorbjørn Jagland (A) [10:42:23]: Det vil jo sikkert bli, også fra de partiene som skal danne en slik regjering, mye skepsis og kritikk mot EU. Det kan jeg også framføre.

Men det som jeg ikke fikk utdypet i denne kronikken, er at man ikke må legge seg på en slik retorikk som jeg har sett, at de europeiske landene er ute etter å rane ressursene i nord. Vi må legge til grunn følgende: De europeiske landene, USA og også landene i øst, i Asia, er sterkt interessert i disse ressursene. Vi må respektere det, og så må vi jobbe på det grunnlaget i en dialog, få alle som har behov for disse ressursene, til å jobbe sammen, slik at vi kan forvalte Barentshavet på en skikkelig måte. Denne oljen og gassen har bare mening hvis den skal gå til noen markeder, og de store markedene er dem jeg pekte på. Da må vi være i dialog med dem og ikke ha som utgangspunkt at de egentlig er ute etter å rane noe fra oss, slik jeg har hørt bl.a. en fra Senterpartiet har uttalt opp i Nord-Norge.

Bjørn Jacobsen (SV) [10:43:46]: Først eit par kommentarar til innlegget frå leiaren av utanrikskomiteen. Den første går på dette med rørledning.

Det er jo ein ganske stor aktivitet å skulle bygge f.eks. ei ny rørledning frå Ormen Lange og heilt til Austhavet. Men når vi ser på Ormen Lange, kjem det feltet i produksjon i 2007. Grunnen til at det feltet lønner seg, og grunnen til at feltet i det heile teke er bygt ut, er at då går produksjonen av gass i britisk sektor ned. Då fyller ein opp der. Så same kva: Når ein skal utnytte kapasiteten i ei oljerørledning, må det gjerast i samsvar med anten at andre felt går ut, eller at nye blir bygde ut. Så her er vi heilt avhengige av eit internasjonalt samarbeid. Ein skal iallfall ikkje bruke det som årsak til forsert utbygging.

Men spørsmålet mitt går på dette med gamle venner. Sjølv sagt skal vi ha eit godt forhold til gamle venner. Men vi ser jo at vi i andre samanhengar er avhengige av land som også har ratifisert Kyoto-avtalen, og land som er energiprodusentar. Vi må ikkje gjere dette til ei EU-sak, men heller utvide alliansane våre for å sikre politikken vår i nordområda.

Thorbjørn Jagland (A) [10:44:59]: Jeg er enig i at vi ikke skal gjøre dette til en EU-sak, men vi må erkjenne at dette er et av de store markedene for de energiressursene som er i nordområdene. Bare det faktum at EU har startet en strategisk energidialog med Russland, taler jo for det. Det er bare slik det er! Et av de spørsmålene de sikkert diskuterer, er i hvilken retning gassen skal gå. Den må jo gå i en eller annen retning. Vi må derfor være i inngrep med alle disse aktørene på en god måte, inklusiv USA, selvfølgelig.

I bunnen av alt dette må det også ligge et veldig godt utviklet bilateralt forhold til Russland, men vi kan ikke komme utenom det å ha en klar norsk utenrikspolitikk i forhold til de andre store aktørene.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Morten Høglund (FrP) [10:46:10]: Nordområdemeldingen fra Regjeringen var løfterik, men hadde behov for å bli styrket, og Fremskrittspartiet mener at utenrikskomiteens behandling har bidratt til denne styrkingen. Vi er tilfreds med at vi nå forlater denne stortingssesjonen med et styringsdokument for nordområdene, og det i seg selv har umåtelig stor verdi.

For norsk utenrikspolitikk ligger noen av de største utfordringer og muligheter i Arktis og i Barentsregionen. Dette har både saksordføreren og utenrikskomiteens leder kommentert. Bevissthet og prioritering av problemstillingene i nord er svært viktig for fremtiden, og jeg er helt enig med dem som sier at dette må være en nasjonal innsats. Det må være en overordnet oppgave for Norge, og i særdeleshet for norsk utenrikstjeneste, å fremme våre interesser i nord. Vi vet at vi ikke alltid vil finne støtte, men vi vet også at uten kontinuerlig oppmerksomhet og arbeid risikerer vi mye.

Den diplomatiske dimensjonen i meldingen er således viktig. Hva med alliansepartnere? Hva med EU? Hvem skal vi støtte oss på? Det viktige budskapet må være at vi skal forholde oss til alle relevante aktører. Vi skal søke støtte og samarbeid der det er fornuftig og mulig. Ville vi stått bedre rustet i nord med et EU-medlemskap? Jeg har hørt, og mener absolutt, at det er mulig å fremføre gode argumenter for både ja og nei til dette spørsmålet. Realiteten er imidlertid at vi er ikke, og vi kommer sannsynligvis heller ikke på en god stund til å bli, EU-medlem. Det betyr ikke at vi ikke skal diskutere hva norsk EU-medlemskap kunne ha betydd for nordområdene, men det betyr at vi nå og en stund fremover må bruke alle krefter på å fremme en politikk som ivaretar de nasjonale interessene, gitt dagens situasjon, og ikke bruke for mye energi på å

diskutere hvor mye bedre eller verre situasjonen kunne vært om ikke folk hadde handlet som de gjorde i 1994.

Ved siden av det overordnede utenrikspolitiske må våre interesser i nord først og fremst sikres ved aktivitet og tilstedeværelse, og dette er det utførlig pekt på i innstillingen. Jeg vil peke på noen områder som Fremskrittspartiet mener er vesentlige for å ivareta dette.

Militær tilstedeværelse er viktig og vektlegges av mange. Fremskrittspartiet er bekymret for om vi fremover vil ha ressurser til å være tilstrekkelig til stede og hevde vår suverenitet.

Det er gode målsettinger fra komiteens flertall knyttet til petroleumaktivitet i Barentshavet, men vi er usikre på om denne positive holdningen vil overleve høstens valg. Vi registrerer at SV og Senterpartiet er kritiske til olje- og gassutvinning i Barentshavet, og vi er bekymret hvis dette synspunktet skulle få gjennomslag. Fremskrittspartiet ønsker å gå lenger enn de øvrige partiene i å signalisere at vi ønsker fortgang i aktiviteten i Barentshavet. Vi mener det er riktig å komme i gang, og at dette vil være den beste politikk for bedret sysselsetting, økonomi og velferd – for Finnmark i særdeleshett, men også for resten av landet.

Ellers vil jeg henviser til det som representanten Jagland kommenterte om gassrørledningsnett og de muligheter som ligger i det, ved å utnytte allerede eksisterende infrastruktur.

Fremskrittspartiet mener viktigheten av nordområdene gjør at vi må styrke vår innsats på mange felt. Når det gjelder forvaltningen, mener vi at ved å etablere et eget nordområdedirektorat i Finnmark, vil vi ha et permanent organ til å ivareta aktivitet i nord og forstå nødvendig samordning, underlagt Statsministerens kontor. Dette direktoratet vil da få den nødvendige tyngde som kreves i de tverrsektorielle prosesser som vil måtte foregå. Vi mener ikke at dette er det avgjørende for om vi får en god nordområdepolitikk. Det avgjørende er politikken og den kraft politikken har, så jeg vil ikke gå så langt som til å gjøre organiseringen til et hovedspørsmål verken på den ene eller den andre måten. Det er politikken som må være i fokus.

Russland er viktig for Norge på mange plan. Vi forvalter felles fiskeressurser, vi deler et hav som forventes å bli gjenstand for stor petroleumsvirksomhet, og vi kan fremme hverandres interesser ved konstruktivt og aktivt samarbeid. Vi applauderer den fornyede vitamininnsprøytning som nå skjer i Barentssamarbeidet. Vi er glad for at Barentssekretariatet fortsetter å være en motor i samarbeidet, og etableringen av et barentsinstitutt i Kirkenes vil gi en ny dimensjon til det faglige arbeidet med nordområdespørsmål.

Vi er meget godt fornøyd med at grensestasjonen på Storskog nå blir døgnåpen og håper dette ytterligere vil stimulere handelen med Russland. Utfordringene i forhold til Russland er mange, også på problematiske områder som miljø, helse og trafficking. Disse områder må vies stor oppmerksomhet. Vi har i tidligere debatter etterlyst muligheten for å bruke noen av våre bistandskroner på å avhjelpe fattigdom og nød i Nordvest-Russland, men må dessverre registrere at dette er det ikke støtte for. Men

vi håper jo da at vi på andre måter kan bidra til det viktige arbeidet som mange norske, frivillige organisasjoner er involvert i, for å bedre vilkårene for befolkningen i Nordvest-Russland i særdeleshett.

Det bringer meg over på noe av det komiteens leder, Thorbjørn Jagland, tok opp i sitt innlegg: vårt fravær når det gjelder merknadene om urfolk. Ja, det er riktig. Det vi nok får ta kritikk for, er at vi ikke sier konstruktivt hva vi mener, men bare hopper av disse merknadene. Vi mener at dette ikke er de store problemstillingene og utfordringene knyttet til denne meldingens dimensjon. Det betyr selvfølgelig ikke at vi ikke har respekt for minoriteter og svake gruppers stilling. I et utenrikspolitisk perspektiv har vi bl.a. i forbindelse med utviklingsmeldingen og globaliseringsmeldingen behandlet dette utførlig, og jeg vil vise til våre synspunkter og merknader der. Vi mener således at det representanten Jagland her fremfører, ikke holder. Han fremfører en forståelse for at regjeringspartiene vil holde Fremskrittspartiet utenfor, med det synet vi her måtte ha. Samenes rettigheter i Norge ble diskutert i denne sal for ikke lenge siden, ved behandlingen av finnmarksloven. Vi registrerte også her at det ikke kun var representanter fra Fremskrittspartiet som var enig i vårt syn. Hvis man så mener at vi skal settes på siden i norsk politikk, tror jeg man skal gå noen runder i ulike fora i så måte. Jeg fant denne bemerkningen merkelig, og ikke i samsvar med de holdninger og synspunkter vi har gitt uttrykk for – og det vi har lagt ned av arbeid – i utenrikskomiteen og i andre komiteer på Stortinget.

Så til noen andre dimensjoner som kanskje ikke har vært så mye kommentert i debatten så langt. Forskningsdimensjonen er svært viktig. Jeg tror også forskning viser tilstedeværelse. Jeg tenker da på forskning i de polare områder og forskning på Svalbard. Også forskningen i Antarktis er viktig, selv om det ikke er en del av denne meldingen. Vi opplevde ved besøk i Ny-Ålesund at Norge er i ferd med å bli forbigått bl.a. av Tyskland når det gjelder antall forskningsdøgn. Det bør man ta til etterretning, og se om det er i tråd med den tilstedeværelse vi ønsker å ha, f.eks. på Svalbard.

Komiteen peker på ønsket og behovet for utdanningsutveksling mellom norske og russiske studenter. Jeg tror at å få ytterligere fart på det og få til nye, spennende måter å fremme utveksling mellom studenter på, vil være viktig i et fremtidig samarbeid.

Helt til slutt peker komiteen på at man ønsker en ytterligere og nærmere vurdering av muligheten for å koble Kirkenes på det russiske jernbanenettet i Nikel. I meldingen vurderer Regjeringen det slik at dette er noe industrien får ivareta. Men jeg er glad for at komiteen enstemmig ber Regjeringen gå en runde på dette for å se om det ikke er mulig å få til en tilknytning som kan være regningssvarende, og som kan være et viktig bidrag i et fremtidig og tett samarbeid mellom Norge og Russland.

E i r i n F a l d e t hadde her overtatt presidentplansen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Thorbjørn Jagland (A) [10:55:14]: Først bare en liten kommentar til dette med et eget direktorat. Jeg synes det har noe sovjetisk over seg, og det blir en byråkratisering av noe som er et politisk, og i høy grad utenrikspolitisk, spørsmål. Vi snakker her om hvordan vi forholder oss til de tunge aktørene i den globale politikken. Og hvordan det skal løses av et direktorat, er ikke så lett for meg å forstå.

Når det gjelder spørsmålet om samefolket og urfolkene, må jeg bare konstatere at Fremskrittspartiet gjennom ikke å slutte seg til de merknader som flertallet har, har satt seg på utsiden av bl.a. de internasjonale konvensjonene som eksisterer. Det har også framgått tidligere. Jeg sa ikke at dette er den eneste grunnen til at regjeringspartiene har den holdningen de har til Fremskrittspartiet, men dette er, hva skal en si, et eksempel på hvordan Fremskrittspartiet i mange henseende håndterer minoriteter og svake grupper, som man har benyttet for å sanke stemmer, enten det har vært finnmarkinger, alenemødre eller samer. Det er noe med respekten for at Norge har internasjonale forpliktelser, og at vi som samfunn har forpliktelser i forhold til minoriteter og utsatte grupper.

Morten Høglund (FrP) [10:56:49]: Jeg registrerte ikke spørsmålet – men vår politikk for Finnmark, for Norge, og for befolkningen som er i Norge, er en politikk der alle skal ivaretas, og der vi ikke søker å definere en egen politikk, en egen forvaltning for spesielle grupper. Om dette er godt nok, om dette ivaretar alle menneskers menneskerverd på en god måte, kan man selvfølgelig diskutere. Men det ligger ikke i politikken vår en nedverdiggende holdning til f.eks. samene, som det her er referert til.

Inge Lønning (H) [10:57:51]: At Fremskrittspartiet nekter å ta standpunkt til urfolks rettigheter, er Fremskrittspartiets problem, og kan bare løses av Fremskrittspartiet selv.

Når det gjelder forslaget om et eget nordområdedirektorat under Statsministerens kontor og lokalisert i Finnmark, må jeg si at jeg i likhet med komiteens leder er forbauset over et slikt forslag. Det er på en måte å symbolisere at man betrakter Finnmark som et slags protektorat, hvor det skal legges et direktorat som skal representere Statsministerens kontor. Det kan umulig være et godt signal verken til Finnmark eller til resten av Norge.

Og så må jeg si at det er forbløffende når Fremskrittspartiet i en annen sak som skal behandles senere i dag, har insistert på at Utenriksdepartementet må styrkes, og at norsk utenrikspolitikk må samles og ledes av Utenriksdepartementet, men her faktisk foreslår å flytte det aller viktigste utfordringsområdet bort fra utenriksministerens ansvarsområde. Det må være et minstemål av konsistens i det et parti tenker, hvis det tenker. Eller?

Morten Høglund (FrP) [10:59:22]: Ja, vi tenker. Politikken for den nordlige landsdel, for de nordlige områder og de polare områder, er utenrikspolitikk. Det er en viktig dimensjon, det er kanskje den viktigste dimensjonen vi diskuterer i dag. Men det er også andre dimensjo-

ner knyttet til dette forholdet – det går på næring, energi, miljø, utdanning, samferdsel, kultur osv. Derfor er det viktig å ha en katalysator, et senter, som kan ta tak i disse ulike problemstillingene på tvers av departementene og sørge for at vi har en effektiv politikk i møte med f.eks. Russland. Jeg sier ikke at Utenriksdepartementet ikke kan håndtere disse spørsmålene. Vi tror at vi kunne ha fått en styrking av politikken på en rekke av disse områdene som ligger under den utenrikspolitiske dimensjon ved et slikt direktorat, og det er selvfølgelig ikke et protektorat, som blir nevnt fra representanten Lønning.

Bjørn Jacobsen (SV) [11:00:39]: Då eg i går kveld skulle planleggje replikkar, var den lettaste replikken å planleggje faktisk den til Framstegspartiet, for det skjer oss i augo når vi gjennom heile innstillinga der urfolk blir nemnde, ser at dei går konsekvent imot. Dei vil ikkje vere med på merknadene. Vi har hatt høringar. Vi har møtt Samerådet og Sametinget i Tromsø. Vi har møtt russiske urfolk i Moskva, og dei trekte på ein god måte fram det som er spesielt ved urfolks problem når det blir bygd ut for oljeinstallasjonar, når det blir bygd rørleidningar. Vi veit at dei kanskje er dei som kjem til å lide mest av ei eventuell smelting av isen osv. Så etter å ha lese innstillinga lurar ein jo på korfor Framstegspartiet ikkje vil ha urfolk med. Er det det at ein i det heile bruker nemninga «urfolk»? Er det det dei er imot? Eller er det det at urfolk sine interesser blir lyfta opp av fleirtalet i komiteen? Er det det Framstegspartiet er imot?

Morten Høglund (FrP) [11:01:52]: Vi er ikke negative til at interessene til befolkningen løftes opp og frem. Vi er opptatt av en politikk som er til gagn for befolkningen i de områdene som politikken skal gjelde for. Selvfølgelig er vi det. Samtidig ser vi at ved å henvise til og ved å bruke urfolks rettigheter har man gjort stor inngripen i hvordan vi organiserer norsk politikk, hvordan vi organiserer storsamfunnet Norge. Vi ønsker at alle som bor innenfor kongeriket Norge og er statsborgere skal ha like rettigheter, uavhengig av hvordan man ser på sin bakgrunn. Vi har stor og dyp respekt for menneskers egenart og kulturelle verdi, men vi ønsker ikke å gå så langt som det flertallet gjør i å definere det vi ser på som særrettigheter, og henvisningene til det. Det er derfor vi har meldt oss ut av disse merknadene.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Bjørn Jacobsen (SV) [11:03:18]: Eit av dei antakelig altoverskuggande uløyste problema i dagens internasjonale politikk er korleis vi skal handtere den enorme forløyisinga av karbondioksid i verda. Dei områda som vi diskuterer i dag, nordområda, er dei områda der konsekvensane av manglande klimapolitikk er størst. Temperaturen stig fortast i nord, utan at vi veit korfor han gjer det. Konsekvensane kan bli isfrie nordområde. Det kan òg ha moglegheiter i seg. Det kan òg vere positivt i forhold til at vi kan få ein nordaustpassasje. Det kan til og med opne for ei sikrare olje- og gassverksemd, i og med at vi veit at is-

fjell, drivis, er eit problem der. Men vi må ikkje gløyme at dette er eit altoverskuggande globalt problem som vi må finne ei løysing på.

Vi veit at desse områda blir rekna for å ha opptil 25 pst. av dei attverande olje- og gassressursane i verda, og sjølv sagt er det eit viktig strategisk område. Men så kan vi stille spørsmålet: Hastar det med å få opp desse ressursane som ligg i nord? Er det slik at vi treng dei? Klimapolitisk er det jo eit heilt klart rungande nei. Vi treng ikkje å forhaste oss med å få opp dei 25 pst. som ligg der. Forholdet til norsk oljeindustri, store selskap som Norsk Hydro og Statoil, tilseier for så vidt ikkje det, for dei har nok oppgåver andre plassar. Det er det ingen tvil om. Dei vil kunne halde til på sokkelen i sør lenge, og legg vi eit press på dei her frå huset om at dei bør utvikle teknologien i Nordsjøen nettopp for å utnytte siste rest av dei felte dei allereie har fått til-delt der, kan det i det liggje store moglegheiter for teknologiutvikling. Vi snakkar sjølv sagt om injisering av CO₂. Vi snakkar om å kjøre CO₂-problemet tilbake der det eigentleg hører heime. Om vi fekk den teknologiutviklinga, kunne vi på sikt kanskje forsvare ei forsert utbygging i nord. Men utan at vi løyser det verkelege problemet internasjonal politikk strir med, nemleg klimaproblemet, er vi komne til kort. Og om vi gjennom denne meldinga skal leggje opp til ei forsert utbygging lengst nord som hindrar den teknologien som verda så sårt treng, synest vi frå SV si side at vi har ført ein feil politikk.

Vi veit at for nordområda vil det næringsmessig vere like mange arbeidsplassar å hente gjennom å kjøre ei klar og tydeleg utbygging av alternativ energi. Vi veit at nordnorsk næringsliv har ein base av verkstadindustri langs heile den nordnorske kysten. Vi veit at i denne industrien jobbar det rørleggjarar, sveisarar, metallarbeidarar, ingeniørar osv. Desse vil ved ei satsing på alternative energiar få meir sysselsetjing enn om ein ein-sidig går på olje og gass. Vi veit at moglegheitene for å byggje ut vindkraft er store. Vi veit at bioenergi-potensialet er stort, med sjølv sagt ei påfølgjande interesse for nordnorske skogeigarar og skogsarbeidarar. Vi veit at om ein kjører vidare for å få til energi i samband med straum, som ein allereie har begynt på i Kvalsund, er vi «up to date» med det som ingeniørmiljøet i Nord-Noreg treng, nemleg ei utfordring på land, ei utfordring som vil gje nordnorsk ungdom lyst og incentiv til å vere i nord, om det ikkje berre blir ei olje- og gassatsing.

Vi veit at miljøstatusen i Arktis er prega av kjemikalieproblem som kjem langvegs frå. Dei er lufttransporterte, og dei er vasstransporterte. Det er PCB og andre gifter. Før vi set i gang med storstilt aktivitet, er der alvorlege miljøproblem. Dei er lokale. Dei får lokale utslag. Vi veit at den aktiviteten som ein har tenkt å setje i gang, kan skape endå meir av den kjemikalieproblematikken. Vi veit at det må setjast strenge reglar. Eg er for så vidt fornøgd med det som blir sagt i meldinga om at det skal vere strenge reglar. Eg høyrer kva ein seier i meldinga, men kva hjelper det når aktiviteten kanskje blir uoversiktleg og altfor stor. Igjen legg vi opp til at vi ikkje berre skal prøve å forvalte dei lokale miljøproblema, men vi skal bidra internasjonalt

til at det verkeleg store problemet, nemleg forløyninga av CO₂, berre blir verre.

Ser vi på dei dialogane som Regjeringa legg opp til, nordområdedialogane, er det ingen av desse vi frå SV si side har noko imot. Vi ser at ein ønskjer bilaterale avtalar med Russland. Vi ser at ein også ønskjer å snakke med EU, USA og andre energiimportørar. Det eg synest er litt svakt frå Regjeringens si side, er at vi ikkje får ei erkjenning av at vi i mange fall har diametralt motsett interesse av det dei har som tradisjonelt er våre allierte, for dei er som oftast energiimportørar.

Vi har interesser både i forhold til og felles med Russland og andre energieksporterande land. Noreg har interesse av ein høg energipris. At det også kjem miljøet til gode, ser ikkje vi frå SV på som noko vonde. Vi høyrer, om ikkje akkurat dagleg, så i alle fall rett som det er, ein eller annan oljeminister frå eit oljeproduserande land som seier rett ut: Ja, vi skal prøve, vi skal sjå kva vi får til. Og kva er det ein skal få til? Jo, nemleg å auke oljeproduksjonen, og sjølv sagt i mange samanhenger med det målet å få prisen ned. Får ein ned energiprisen, slepp ein å ta det store skrittet som det er å utvikle alternativ energi.

Vi veit at utrekningar viser at olje- og gassressursane i verda no antakeleg er på bikkepunktet, i og med at vi har brukt opp halvparten, og at det heretter vil komme til å gå nedover, med ein tilsvarende stigande pris. Det må vi òg ta med i vurderinga når vi skal prøve å rekne ut kven det er som er våre allierte. Vi har også sterke forpliktingar overfor dei kanskje beste allierte i denne samanhengen, som sjølv sagt er dei landa som har ratifisert Kyoto-avtalen. Det vil også vere i Noregs interesse.

Så har vi heile tida fått høyre at russarane er i gang, at russarane kjem til å kjøre på. Ein skulle mest tru at vi kom ti år etter. Eg har ikkje funne eit milligram av bevis frå dei russiske kontaktane vi har hatt, for at Russland kjem til å byggje ut gassen i Barentshavet på lang, land tid. Den som kanskje sa det best, var leiaren for det statlege selskapet for leiteaktivitet i Murmansk, som sa heilt klart og tydeleg at Shtokman-feltet ikkje ville bli bygd ut i hans tid. Han sa at lisensane låg der, alt var politisk klarert, men dei kom ikkje til å gjere det, for dei hadde ikkje teknologien, og dei hadde nok av andre prosjekt onshore før dei ville gå offshore.

Det store prosjektet i Russland er bygginga av ein rørleidning til 100 milliardar kr som skal til Vladivostok. Vi veit at russarane sannsynlegvis kjem til å tenkje på Kina og Japan før dei begynner hardt i Barentshavet, og det kan òg hende at russarane er bekymra for fiskeressursane i Barentshavet. Dei har òg store interesser der. Vi veit at investeringane no i større og større grad blir gjorde austover. Vi veit for lite om kva tid russarane eventuelt kjem i gang. Eg synest ikkje vi må bruke som eit argument for at vi må komme i gang, at vi er for seine i forhold til russarane.

SV anerkjenner absolutt den teknologiutviklinga vi har hatt f.eks. på Ormen Lange og Snøhvit, og at det ein gong i framtida kan vere med på å bidra til noko, er vi ikkje i tvil om. Men å bruke det som ein grunn for at vi må forsere, finst det etter SV sitt skjønne ikkje nokon som helst

dokumentasjon på, når vi samtidig skal ta omsyn til dei enorme klimaproblema vi har.

I innstillinga er det brei einigheit om dette med folk til folk-samarbeid. Det er gledeleg at vi ser at Landsorganisasjonen, Fiskarlaget, Natur og Ungdom og Bellona no har søsterorganisasjonar i Murmansk i Russland. Vi ser at det er ei ungdomsutveksling mellom desse ulike organisasjonane. Kanskje det kan vere slik at det er veldig lurt å la den store russiske bjørnen få ti–tjue, kanskje tretti, år på seg til å finne sitt demokrati, til å finne sine sivile samfunnsløysingar, til å få opp frivillige organisasjonar og NGO-ar til å få ein reell debatt også om kor mange olje-ekvivalentar ein skal ta opp i Russland. Kanskje kan det vere det største bidraget vi frå norsk side kan gje, nemleg å få til demokratiutvikling på beste måte i Russland. Utviklinga er i gang, og Noreg kan støtte opp om ho.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Thorbjørn Jagland (A) [11:13:36]: Jeg vil bare si litt om det som Bjørn Jacobsen var inne på nå til slutt, om Russland egentlig vil starte opp, eller når. Han sa at det er et utrolig langt perspektiv her. Jeg tror vi misforstår situasjonen hvis vi ikke har med oss at Russland er i en utrolig gunstig posisjon. De har store energiresurser over hele kontinentet. De har mange beilere i øst, i Asia, India og Kina. De har Europa, og de har USA. De kan spille på dette, spille tingene ut mot hverandre, og jeg mener at beslutningen kan gå i mange retninger.

Men hvis det er slik at f.eks. utbygging i Barentshavet, på russisk sokkel, ligger langt fram i tid, er det enda større grunn til at Norge har en klar politikk. Det er nemlig nå vi kan påvirke. Det er nemlig nå vi er i inngrep. Vi kan ikke begynne med det den dagen Russland har bestemt seg og har begynt å bygge ut.

Jeg vil derfor spørre Bjørn Jacobsen: Du sa at det ikke haster, men er det ikke slik at også SV mener at vi må ha en politikk overfor Russland i det tilfellet at de ikke deler SVs syn, men at man skal bygge ut i Barentshavet? Må vi ikke ha en politikk i forhold til det?

Bjørn Jacobsen (SV) [11:15:13]: Jo, det kan eg seie eit heilt klart ja til. I innstillinga er komiteen einig om hovudlinjene. Eg trur det som ligg i innstillinga, skaper eit godt grunnlag for dialog.

Grunnen til at eg så grundig har stressa dette som gjeld karbondioksid, er at det er det store problemet som eg synest vi nemner for lite. Men eg er i stor grad einig i dei fleste av dei strategiane som det er blitt lagt opp til her. Eg synest ikkje vi skal lage dette til ei EU-sak, men eg trur Noreg på breiast mogleg måte og i alle moglege samanhengar må prøve å skaffe seg alliansepartnarar, skaffe seg venner, som det blei sagt her. Men vi må òg ha i bakhovudet at det er CO₂ som er det store problemet. Vi må ikkje leggje opp til ein politikk som forserer det, og som gjer at vi til slutt kanskje blir sitjande att med at russarane ikkje byggjer ut i Barentshavet, at dei ikkje byggjer ut offshore. Vi byggjer ut der og bruker kanskje opp ressursane våre, mens russarane seier som så: Vel, vel, lat nordmenn halde

på. Vi bør òg forvalte. Vi er òg tente med eit rolegare tempo i utbygginga i Barentshavet.

Finn Martin Vallersnes (H) [11:16:34]: Blir det utbygging offshore i russisk sektor? La meg bare kort minne om den uttalelsen som stod i Aftenposten i morges, fra direktør Aleksej Miller i Gazprom, om at de ønsker å velge partnere før jul og vil legge større vekt på teknologikompetanse enn på kapitalevne.

Komiteinnstillingen er interessant lesning. SV melder seg ut av det flertallet som viser til Orheim-utvalget, som konkluderer med at selskaper i Norge må stimuleres til å engasjere seg i Barentshavet på basis av høy offshore- og miljøkompetanse, og at det bør vurderes et strategisk partnerskap utviklet på dette området, med russerne. Derimot er SV med i en mindretallsmerknad om at

«så lenge Norge ikke er medlem av EU, har vi større handlingsrom til å fremme våre nasjonale interesser og bygge allianser med andre land i nordområdene.»

Hvem er nå det, da, hvis vi har sagt nei til Russland og nei til EU-landene? Jacobsen sier selv fra talerstolen at vi har diametralt motsatte interesser av det våre allierte har, når det gjelder energi. Jeg hører til et parti som gjerne bevarer vennskapet med USA, men er det de som er Jacobsens nye venner?

Bjørn Jacobsen (SV) [11:17:59]: Berre for å slå det fast først – det er aust i Russland aktiviteten er stor. Det er der vi ser at det skjer ting. Der blir det bygd leidningar. Vi veit at i nordvest er ting meir avklart. Det har tidlegare i dag vore nemnt noko om kvar den russiske rørleidningen eventuelt kjem til å gå, om han kjem til å gå i Østersjøen, eventuelt på norskekysten.

Når det gjeld det som blir skrive om Gazprom, er det ingen tvil om at Gazprom òg har interesse av å komme i gang. Vi har frå SV si side ingenting imot at Hydro, Statoil eller andre norske selskap er engasjerte. Men det må ikkje vere det som er det underliggjande, og som fører til at ein tek opp for mange oljeekvivalentar, fleire enn det vi eigentleg ønskjer.

Når det gjeld alliansar, kan ein tolke merknadane inn og ut, og ein kan tolke forskjellig. Men det er ingen tvil om at frå SV si side synest vi at Regjeringa skal stå rimeleg fritt til å tenkje utradisjonelt og gå vidare med å finne nye alliansepartnarar, samtidig som ein byggjer på dei gamle ein har. Eg trur ikkje det er stor ueinigheit i komiteen om dette spørsmålet.

Christopher Stensaker (FrP) [11:19:23]: Representanten Jacobsen og SV er veldig opptatt av forurensning og miljø. Jeg synes i den forbindelsen at det er rart at han ikke tok opp et lite belyst tema, nemlig byen Nikel og hvem som skal rydde opp der.

Millioner har blitt bevilget fra Norge og ikke blitt brukt. Firmaet som forurenser med nikkel i omgivelsene, har et milliardoverskudd. Synes ikke Jacobsen det er rimelig at disse blir pålagt å rydde opp? Eller er ikke representanten Jacobsen opptatt av å legge press på Russland og firmaet

til å rydde opp i eget område? Vil han heller sende regningen til Norge?

Bjørn Jacobsen (SV) [11:20:27]: Representanten Stensaker har heilt rett i sine bekymringar.

Det er klart at vi kunne setje oss på den høge hesten og seie: Vel, vel, vi er som Pontius Pilatus, vi vil ingenting gjere. Vi kan påvise at det selskapet som driv med nikkel, har enorme overskott. Eg hugsar ikkje tala, men dei er visst enorme.

Men vi har som ein ansvarleg nasjon også ansvar internasjonalt, ikkje minst for å hjelpe våre naboar. Vi kan òg diskutere korfor vi driv og hogg opp atomubåtar, mens Russland antakeleg driv og byggjer nye. Det er mange dilemma her, men som ein nasjon som – kva skal vi kalle det – kanskje er på veg til å bli ein miljønasjon, må vi ta omsyn til at det er problem rett over grensa. Vi må handle, og vi må gjere det no. Vi kan ikkje vente på eventuelle interne problem i store russiske selskap.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Sigmund Kroslid (KrF) [11:21:33]: Vi har vært vitne til omfattende endringer i nordområdene på bare kort tid. Rammebetingelsene for norsk sikkerhets- og utenrikspolitikk er endret. Den kalde krig er over, og vi har ikke lenger de sterke motsetningene mellom øst og vest. Som meldingen slår fast, gir dette oss store muligheter, men også krevende utfordringer.

Vi kan ikke ta det for gitt at Norge til enhver tid har sammenfallende interesser med sentrale partnere. Russlands makt og innflytelse vokser med etterspørselen av olje og gass, og vi må skape oppmerksomhet om vårt syn på utnyttelsen av naturressursene i nord.

Vi må utnytte de ressursene som finnes i området, på en måte som er bærekraftig og miljøvennlig. Vi må også håndtere de klima- og miljømessige endringene vi ser er i ferd med å vise seg i de svært sårbare områdene i Arktis.

Dette er de overordnede utfordringene, og det er dette meldingen har tatt sikte på å møte på en helhetlig måte. Jeg vil gi ros til Regjeringen som har fremmet denne meldingen. Det er svært positivt at det i meldingen fremmes en betydelig mengde konkrete tiltak for å styrke den norske satsingen i nordområdene. Kristelig Folkeparti støtter disse tiltakene.

Fokuset i nordområdene er ikke lenger sikkerhetspolitikk. I dag er det ressurspolitikk. Både på norsk og russisk side har de stående militære styrkene blitt betydelig redusert, og vi har utviklet et godt militært samarbeid med Russland. Vi har historiske forbindelser til Russland, og vi ser at samarbeidet nå øker.

Våre ressurser avhenger av miljøet. Miljøet er svært sårbart, og miljøproblemene er globale. Derfor må de løses ved internasjonalt samarbeid. I Arktis ser vi nå store klimaendringer. Konklusjonene fra ACIA-studiene viser at vi står overfor endringer som vil være dramatiske på det fysiske, økologiske, sosiale og økonomiske området. Funnene er så klare at de ikke kan ignoreres. Disse miljøutfordringene utgjør et globalt sikkerhetsproblem. For å løse

utfordringene må det internasjonale samfunnet handle, og vi må handle nå. Kyotoprotokollen er et viktig, første steg i arbeidet med å møte klimautfordringene. Kristelig Folkeparti er tilfreds med at Regjeringen vil arbeide for opprettelsen av et internasjonalt forskningsfond, særlig viet klimaendringer.

Arktisk Råd er en arena for å gripe tak i disse utfordringene, og det er vårt fremste forum for samarbeid om de polare strøk i miljø- og klimaspørsmål. Kristelig Folkeparti er derfor glad for at Norge vil bruke formannskapet til å styrke Arktisk Råd, og støtter opprettelsen av et fast sekretariat i Tromsø. Vi mener Arktisk Råd kan bli en viktig premissleverandør for nasjonale og internasjonale tiltak. Også på Svalbard har vi en internasjonal plattform for polarforskning. Vi trenger mer kunnskap om land- og havområdene i Arktis.

Det internasjonale energibyrådet mener at innen 2030 vil etterspørselen etter energi øke med 60 pst. Nordområdene antas å inneholde en stor andel av verdens uoppdagede petroleumsressurser. Derfor ser vi også en økende internasjonal interesse for nordområdene. I denne prosessen må vi sikre at Norges økonomiske og miljømessige interesser blir ivaretatt. Gjennom nordområdedialogene vil vi kunne fremme våre synspunkter og legge et godt grunnlag for forståelse for norsk syn og prioritering. Vi er allerede i gang med en slik dialog med USA og Tyskland, og forbereder nå Canada og Frankrike. Det skal også inngås dialog med Storbritannia og EU. Det er helt sentralt at våre samarbeidspartnere har god kunnskap om og forståelse for hvor sammensatt situasjonen i nord er.

Skal ressursene utnyttes, er det en forutsetning at det skjer på en forsvarlig måte. Fokuset må være på det sårbare økosystemet og på miljøutfordringene ved alle typer aktivitet i dette området. Gjennom forvaltningsplanene arbeider Norge med å omskape denne tenkning til praktisk politikk. Forvaltningsplanene skal etter planen legges fram for Stortinget våren 2006. Med en ny melding om ressursbruk vil vi få anledning til å diskutere dette nærmere om et år.

USA og andre nasjoner er betydelig representert i den russiske oljeutvinningen gjennom store oljeselskaper som opererer med relativt frie tøyler. Norge har erfaring, og vi har avansert og miljøvennlig oljeteknologi som vil kunne være verdifull når russerne skal utnytte de store energiresursene i sin del av Barentshavet. Den kunnskapen vi har, er viktig både når det gjelder utnyttelse av ressurser, og når det gjelder transport ut av Barentshavet. Nærheten til de nordvest-russiske olje- og gassressursene kan skape nye muligheter for Nord-Norge og næringslivet. Forholdene må legges til rette for at deler av verdiskapingen kan styrke Finnmark. Å sette Finnmark og Barentshavet i sentrum for politiske tiltak er mer enn distriktpolitikk. Det er et spørsmål om å sikre hele landets interesser.

Fra Kristelig Folkepartis side vektlegger vi også utnyttelse av andre miljøvennlige energiformer. Vi er derfor glad for at et bredt flertall av partiene mener det må legges til rette for økte investeringer i alternative, fornybare energikilder. Det er bl.a. grunnlag for vind-, bølge- og tidevannskraft i området.

I motsetning til petroleumsutvinning er fisk en varig ressurs, om vi forvalter den godt. For å kunne forvalte fiskeressursene godt må vi samarbeide nært internasjonalt, ikke minst med Russland. Her har vi et felles interessefellesskap. På fiskerisektoren ser vi en sterk vekst. I Nordvest-Russland er de langt fremme når det gjelder kunnskaper og kapasitet innenfor maritim sektor. Russland er i dag vårt nest største eksportmarked. Det er et viktig tiltak at det settes av midler til nasjonal marin kunnskapsoppbygging.

Vi ser i dag et felles behov for økt kontrollinnsats for å avdekke overfiske og ulovlig fiske. Det er et økende problem, og samarbeidet må bli bedre. Havforskningstokter må ikke bli møtt med hindringer. Det går ut over kunnskapen om fiskebestandene. Jeg tror at en sterkere utenrikspolitisk styring av nasjonenes fiskeripolitikk vil være en fordel for det internasjonale fiskeriregimet.

Et spørsmål Norge og Russland så langt ikke har klart å bli enige om, er delelinjen. Forhandlingene her har pågått i mer enn 35 år. Om vi klarer å løse denne uenigheten, åpnes nye, store muligheter for samarbeid. Det er derfor viktig at disse forhold blir avklart, og kontakten for å løse dette spørsmålet må opprettholdes.

Vi kan også bli bedre på å utvikle nærings samarbeidet. Det har vært vanskelig å få til konkrete resultater i samarbeidet på det økonomiske området. Det ser mer lovende ut nå, og målet er fortsatt en felles næringsregion i nord. Skal vi klare dette, må det bli lettere for utenlandske aktører å investere i Russland. Det trengs stabile rammebetingelser, både når det gjelder lovgivning og forvaltningsvedtak. Det er en positiv økonomisk utvikling i Russland nå, og jeg håper at det vil være med og øke nærings samarbeidet. Det er næringslivet selv som må drive fram dette samarbeidet. Det offentlige kan kun være tilrettelegger. Da er det positivt at norske myndigheter vil legge forholdene til rette for å bedre varetransporten over den russisk-norske grensen og tilføre generalkonsulatet i Murmansk en næringslivsmedarbeider. Skal dette samarbeidet ha en framtid og kunne utvikle seg, må vi satse på å utdanne ungdom. Det er en forutsetning. Da må vi også bedre studentutvekslingen og øke kompetansebyggingen.

Presidenten: Før presidenten gir ordet til neste taler, lurer presidenten på om Morten Høglund vil si noen ord.

Morten Høglund (FrP) [11:30:37]: Jeg vil for ordens skyld ta opp de fire forslagene vi har fremmet i innstillingen.

Presidenten: Da har representanten Morten Høglund tatt opp de forslag han refererte til.

Åslaug Haga (Sp) [11:30:58]: Senterpartiet er tilfreds med at flertallet i komiteen mener det er nødvendig med en mer kraftfull og samordnet politikk i forhold til nordområdene. Forslagene i Regjeringas melding er ikke dimensjonert for de utfordringene vi står overfor.

Norge forvalter et havområde på størrelse med Middelhavet med store miljøutfordringer og betydelige naturres-

sursur. Det er behov for en klar politisk strategi med et organisatorisk apparat som understøtter dette, og en kontinuerlig evne til nytenkning hvis vi skal greie å utnytte våre muligheter fullt ut.

Det trengs større fokusering og tettere samordning nasjonalt. Norge bør også ta initiativ til å skape en kraftfull flernasjonalt arena for nordområdepolitikk – i tillegg, sjølsagt, til videreutvikling av bilaterale avtaler og samarbeid. Senterpartiet har lansert to svar på dette, en nordområdeminister og en nordatlantisk ressursorganisasjon.

Når det gjelder vårt forslag om en egen nordområdeminister, skal vi definitivt ikke frata UD ansvar for nordområdepolitikk, slik lederen i utenrikskomiteen antydte tidligere i dag. Utenriksdepartementet skal ha ansvar for å følge opp de områdene som UD tradisjonelt har kompetanse på, også i forhold til nordområdepolitikken. Men, med all mulig respekt for Utenriksdepartementets kompetanse, er det nå dog slik at når det gjelder miljøpolitikk, når det gjelder forsvarspolitikk, når det gjelder kommunal- og regionalpolitikk, og når det gjelder olje- og energipolitikk, fins det større kompetanse i forvaltningssystemet enn i Utenriksdepartementet. Det er nettopp grunnen til at vi trenger en nordområdeminister, som skal sikre samordning mellom alle disse ulike områdene, slik at vi greier å få på plass det jeg tror vi alle har ambisjon om, nemlig den helhetlige nordområdepolitikken.

La meg i denne forbindelse minne om tida da Jens Evensen var havrettsminister på 1970-tallet. Erfaringene med en egen statsråd var meget gode. Evensen evnet å sikre både oppmerksomhet og gjennomslag på havrettsområdet. Siden nordområdepolitikken dekker storparten av spekteret av politiske saksfelt, bør etter vår vurdering denne nordområdeministeren være tilknyttet Statsministerens kontor. Det bør være en midlertidig statsrådspost, slik også posten som havrettsminister var. Når den helhetlige politikken er på plass, har nordområdeministeren gjort jobben sin.

Direktøren ved Norsk Utenrikspolitisk Institutt og leder av Arbeiderpartiets internasjonale utvalg, Sverre Lodgaard, har pekt på behovet for en institusjonell nydanning med ansvar for nordområdene i regjeringsapparatet. Dette er etter vår vurdering en viktig påpekning, uten at jeg skal ta NUPIs direktør til inntekt for vårt syn. Det er nettopp påpekningen av at vi trenger institusjonelle endringer, institusjonelle nydannelser som er det interessante. Vi hadde sjølsagt gjerne sett at de øvrige partiene hadde bidratt til å komme fram til en god løsning, som gir oss et tilstrekkelig solid fundament for å få på plass nettopp det vi alle ønsker, den helhetlige politikken.

Nå blir det «business as usual» når det gjelder det daglige ansvaret for nordområdepolitikken. En statssekretær har begrensede muligheter og kan ikke løfte et politikkområde i en regjering på samme måte som en egen statsråd ville kunne gjøre det.

Senterpartiet mener da også at Norge bør ta initiativ til en nordatlantisk ressursorganisasjon, fordi vi trenger alliansebygging for å etablere klarere kjøreregler for nordområdene. Det må utvikles felles miljøkrav og standarder

og en felles forståelse av de folkerettslige traktatene i det nordatlantiske havområdet som foreligger.

Et norsk initiativ for å etablere en ny, internasjonal samarbeidsorganisasjon i nord, som vi da forkorter til NARO, vil skape et egnet forum for å løse disse utfordringene. Norge bør derfor ta initiativ overfor USA, Russland, Canada, Storbritannia, Danmark og Island for å skape en ny dynamikk i nordområdepolitikken. Det forundrer meg at utenrikskomiteen som på den ene siden mener at Norge har få multilaterale rammer å håndtere nordområdespørsmålene innenfor, på den andre siden ikke vil bidra til å skape nettopp en slik ramme. Her forspiller vi en mulighet til å utforme en tydeligere norsk nordområdepolitikk, mener vi.

Norge har et betydelig ansvar for å sørge for stabilitet og sikkerhet i egen region. Befesting og videreføring av de folkerettslige traktatene og effektiv ressursforvaltning er viktige oppgaver med store økonomiske og utenrikspolitiske virkninger.

Verdien i havområdene gjør at vi ikke kan se bort fra at vi kan bli utsatt for politisk press. En ressurskonflikt kan øke presset mot våre rettigheter. Vi må derfor opprettholde et troverdig forsvar som et signal til omverdenen om hvor våre interesser og prioriteringer ligger, og som garanti for at vi tar våre forpliktelser alvorlig.

Vi trenger en forsvars- og sikkerhetspolitikk der tilstedeværelse i nordområdene prioriteres høyere enn i dag, når det gjelder både luft-, land- og sjømilitær tilstedeværelse. Dette må kombineres med konsekvent håndheving av norsk jurisdiksjon basert på likebehandling. Dette handler ikke om, som lederen i utenrikskomiteen antyder, å skyte seg vekk fra problemstillingene.

Det er fortsatt en viktig oppgave å drive ressurskontroll i havområdene i nord. At flere stater er uenig i vårt syn på deling av havområdene, gjør oppgaven mer krevende. Grunnlaget for norsk jurisdiksjon i Svalbards økonomiske sone er omstridt. Russland har utfordret Norges jurisdiksjon ved å sende et marinefartøy inn i vernesonen. Island har truet med å bringe spørsmålet om Norges rettigheter i Svalbardsonen inn for domstolen i Haag. I tillegg kommer uavklarte spørsmål knyttet til Gråsonen og grensa mot Russland. Vi er fornøyd med å få med de øvrige partiene på at det må settes av tilstrekkelige ressurser til Kystvakta for å bekjempe miljøkriminalitet, og håper at dette blir fulgt opp ved neste budsjettbehandling. Tjuvfisket i Barentshavet må stoppes.

En sentral forutsetning for et godt samarbeid mellom Norge og Russland er vital næringsaktivitet og infrastruktur på norsk side. Fiskeri- og havbruksnæringa står sentralt i næringsutviklinga i landsdelen. Det er tett sammenheng mellom fiskeri- og havbruksnæringa og næringsutvikling generelt langs kysten og mellom fiskerinæringene og bosetting.

Liberaliseringa av fiskeripolitikken som Regjeringa har gjennomført, er uhyre problematisk i forhold til bosetting langs deler av kysten. Denne liberaliseringa trekker i retning av en sentralisering av rettigheter som påvirker arbeidsmarkedet i mange fiskeriavhengige småsamfunn, særlig i Finnmark. Det er også dokumentert at fiskeråstof-

fet i for stor grad havner utenfor disse stedene på grunn av omfattende brudd på leveringsplikten.

Det er store muligheter for en positiv næringsutvikling i landsdelen på dette området. Vi har tidligere fremmet en rekke konkrete og gode forslag, bl.a. i Dokument nr. 8:30 for 2004-2005 for å utløse rekruttering til fiskerinæringa, skape økt lønnsomhet for fiskeflåten og en innovativ og mer lønnsom fiskeindustri i nord, herunder forslag om bedre tilgang på risikokapital.

Skal Nord-Norge kunne utnytte de nye næringspotensialer i Barentshavet og i samhandel med Russland, må det foretas omfattende investeringer i infrastruktur. Vi ber i innstillinga Regjeringa regionalisere investeringsfondet for Nordvest-Russland til Nord-Norge. Vi mener fondet kunne blitt et viktig bidrag til næringsutvikling i nord, hvis forslaget hadde fått flertallets tilslutning.

Senterpartiet mener at petroleumsaktivitet i Barentshavet først kan skje når oljeselskapene har utviklet en teknologi for absolutt nullutslipp til sjø, og når det foreligger en helhetlig forvaltningspolitikk som ivaretar fiskeri- og miljøinteresser. De mest sårbare områdene må sikres som petroleumsfrie soner. En økning i petroleumsaktiviteten i Barentshavet må skje innenfor forpliktelsene Norge har i forhold til utslippene av klimagasser. Så vi har, som man forstår, et balansert forhold til utviklinga av energiresursene i Barentshavet.

Helt til slutt: Etter Regjeringas betydelige nedskjæringer tidligere i perioden er det nå positivt at folk til folk-samarbeidet gjennom Barentssekretariatet er foreslått styrket. Senterpartiet støtter forslaget om et barentsinstitutt i Kirkenes. Det bør også vurderes om et eget forskningsfond knyttet mot Nordvest-Russland bør legges til Barentssekretariatet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Inge Lønning (H) [11:41:25]: Det er ingen tilfeldighet at Senterpartiet står helt alene med sin merknad om en egen nordområdeminister. Det er ikke et forslag. Det er en merknad fra Senterpartiets side.

Grunnen til det er vel først og fremst at analogien med havrettsministerporteføljen i sin tid er iøynefallende halvtende. Det dreiet seg om et høyspesialisert oppdrag som fordret en høyspesialisert fagkompetanse for å ivaretas. Ideen, hvis jeg har forstått det riktig, bak nordområdeministeren er på den helt motsatte enden av skalaen. Det kan ikke være noen rimelig tanke, samtidig som en samlet komite sier at dette er den viktigste delen av norsk utenrikspolitikk i tiden fremover, å foreslå at den skal «outsources» i den ene eller den annen fasong.

Jeg skal senere komme tilbake til et annet spørsmål. Men i første omgang vil jeg gjerne høre begrunnelsen for at en egen nordområdeminister vil kunne styrke norsk utenrikspolitikk.

Åslaug Haga (Sp) [11:42:52]: Det er et allment ønske i denne sal at vi skal greie å få på plass en mer helhetlig nordområdepolitikk som er bedre samordnet. Det er jo interessant at Regjeringa sjøl i sin melding til Stortinget sier

at man ikke er kommet langt på dette, for den understreker behovet for at man i framtida får på plass en helhetlig nordområdepolitikk.

Spørsmålet er ganske enkelt: Hvordan kommer vi best dit at vi greier å nå det målet som faktisk hele denne salen har? Den erfaring vi har med meldinga fra Regjeringa, tilsier at systemet vi har i dag, ikke er godt nok, for Regjeringa har ikke greid, med den måten man nå er organisert på, å få på plass denne helhetlige nordområdepolitikken. Det er vårt enkle utgangspunkt. Når det er noe vi opplagt ikke greier å gjøre, bør vi se på måter å greie å få dette til på.

Inge Lønning (H) [11:44:17]: Siden det bare er Fremskrittspartiet og Senterpartiet som hver på sitt vis har noen tro på at svaret på behovet for en helhetlig politikk er å splitte opp organisatorisk og skape nye enheter som ikke er integrert i norsk utenrikspolitikk, skal jeg la det falle. Det er åpenbart ingen andre enn de to partiene selv som tror på sine respektive løsninger.

Det er et annet punkt i innstillingen hvor Senterpartiet opptrer sammen med Sosialistisk Venstreparti og Fremskrittspartiet, hvor man skisserer de store utfordringene vi står overfor, at i en gitt situasjon kan alle stormaktsinteresser – man nevner USA, Russland og EU – kolliderer med norske interesser. Svaret på dette fra de tre partienes side er en norsk militær opprustning for å sikre en nasjonal militær kapasitet til å møte denne utfordring. Jeg går ut fra at de fem fregattene vi foreløpig har i bestilling, bare er en beskjeden begynnelse. Hvordan ser Senterpartiet for seg en slik nasjonal opprustning?

Åslaug Haga (Sp) [11:45:43]: Når representanten Lønning ønsker å legge all sin vrangvilje for dagen, er den betydelig. Det ser vi i mange sammenhenger, så også i denne sammenheng. Det er meget oppsiktsvekkende at det er mulig å lese denne merknaden slik at vi skal ha en stor nasjonal opprustning. Da er man på en annen klode enn det vi andre i denne sal faktisk er.

Det Senterpartiet er opptatt av, er at Norge skal ha en solid suverenitetshevdelse i nord, nettopp fordi vi ikke skal bli utsatt for press. Det er interessant å merke seg – og det bør Lønning bli minnet om – at komiteen er opptatt av at Kystvakta skal ha tilstrekkelige ressurser til nettopp suverenitetshevdelse, som går på markering av suverenitet, men hvor man også vil fylle den funksjon at man ivaretar ressurskontroll på en bedre måte.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

May Britt Vihovde (V) [11:47:06]: Venstre meiner at nordområda er av global strategisk betydning, og at eit sterkt norsk politisk blick mot nord er viktigare enn tidlegare. Dei store olje- og gassressursane i nord, dei rike fiskefeltene og andre naturressursar gjer at verdas stormakter har ei stadig sterkare fokusering mot nord. I ein verdssituasjon der Russland er prega av manglande tilgang på hard valuta og USA har eit sterkt behov for auka tilførsel av olje og gass, har nordområda på ny blitt ei viktig brikke i

det internasjonale maktspelet. Det er derfor av strategisk betydning at Noreg styrkjer fokuseringa si mot nord.

Venstre meiner det er viktig at Noreg går føre med ei sterk miljøfokusering i forvaltninga av desse områda. Regjeringa har opna for ei forsiktig og skånsam oljeutvinning i nord, men Venstre vil vera garantisten for at det blir stilt strenge krav til standardar, og vi vil ha petroleumsfrie soner.

Vi veit at Barentshavet er eit økologisk sårbart område, og vi ser at Barentshavet har spesiell betydning som gyte- og oppvekstområde for nokre av verdas sterkaste fiskebestandar. For Venstre har dette betydning når vi meistar ut vår nordområdepolitikk. Venstre ønskjer å delta i utviklinga. Vi ønskjer ei hand på rattet, sjølv om dette gjer at miljørustninga vår ikkje skin like blank. I Venstre trur vi at gjennom å delta i og forma utviklinga i nord kan vi få eit resultat som gagnar miljøet. For oss er dette viktigare enn å stå på sidelinja og proklamera våre miljøstandpunkt. Venstre kan med handa på rattet bidra til å utforma standardar for korleis verksemda i nord skal skje, noko som gir ei betre miljøløysing enn dersom vi lét Framstegspartiet og Arbeidarpartiet aleine forma politikken i nord. Vi ser òg at det er betre med norsk nærvær i nord enn at president Putin og president Bush aleine skal få utforma standardar for verksemda.

Venstre vil styrkja det sivile og militære nærværet vårt i nord. For Venstre dreier nordområdepolitikken seg om å sjå ulike sektorar i ein samanheng. Gjennom ein aktiv politikk for å sikra regionane, gjennom ein moderne næringspolitikk, ei sterk miljøpolitisk fokusering og ved å ha ein utanrikspolitikk som aukar fokuseringa på nordområda, bidreg vi til dette.

Venstres visjon for nordområda er at vi utviklar ein kompetansebasert politikk for nordområda. Auka forskingsinnsats på økologi, teknologi og nordområda er eit viktig bidrag. Venstre ønskjer at Universitetet i Tromsø og andre nordnorske forskingsinstitusjonar skal bli gitt eit lyft når det gjeld kompetanse på desse områda. Venstre ønskjer å styrkja den norske kompetansen på miljøet og nordområda ved å styrkja kompetansen rundt Polarmiljøinstituttet og andre sentrale kompetansemiljø i nord. Vi er glade for at Regjeringa foreslår at det skal setjast av fleire midlar til å styrkja den marine kunnskapsoppbygginga.

Skal vi utvikla ein sterk og god nordområdepolitikk, vil ei ytterlegare styrking av samhandlinga i nord vera av stor betydning. Auka handel mellom Noreg og Russland, fleire felles næringsprosjekt, auka kultursamarbeid, ei styrking av Barentssekretariatet og auka satsing på Barentsregionen er viktige tiltak. Fjerning av handelshindringar og ei sterkare handelspolitisk fokusering mot aust er eit anna tiltak.

Venstre trur at auka handel mellom land bidreg både til å sikra stabilitet og til å redusera sosiale forskjellar. I nord er det eit sterkt behov for nettopp dette.

Utforminga av nordområdepolitikken er ikkje aleine eit bilateralt forhold mellom Russland og Noreg, ei heller eit spørsmål som berre blir utforma i regi av land som inngår i Barentssamarbeidet. Det er derfor riktig av Regjeringa å lyfta viktige nordområdesaker opp til eit høgare nivå,

slik at også USA og Canada blir meir aktive i det internasjonale samarbeidet.

Venstre ønskjer å vera med og ta ansvar for å få ein heilskapleg og offensiv nordområdepolitikk, ein politikk der vi tek miljøutfordringane på alvor. Vi er fornøgde med det grunnlaget som ligg i Samarbeidsregjeringas nordområdemelding. Får denne regjeringa fortsetja, vil Venstre vera garantisten for ei offensiv utvikling på miljøets premissar.

O d d b j ø r g A u s d a l S t a r r f e l t hadde her teke over presidentplassen.

Gunhild Øyangen (A) [11:52:19]: For utenrikskomiteen ble årets siste store sak et klart skifte når det gjelder fokusering. Mens komiteens arbeid i stor grad har vært vest- og sørvendt, har vi denne gang fokusert på Norges meget betydelige interesser i nord og i øst. Konkret har vi besøkt Tromsø, Svalbard, Moskva og Murmansk og fått mange gode innspill.

Årsaken til at vi fikk meldingen, er den økte interessen knyttet til de nye, økonomiske muligheter de store olje- og gassreservene både på norsk og russisk side innebærer. Olje og gass i nord kan skape nye muligheter for Norge – og spesielt ny og positiv utvikling av den nordlige landsdel. Det igjen vil styrke norsk suverenitetshevdelse i de meget rike, men sårbare havområdene.

Komiteen er sterkt opptatt av å sikre fiskeressursene, motvirke overfiske og forhindre eventuelle negative miljøvirkninger av gass- og oljevirkosomhet og transport. Det er viktig å ivareta det rike, biologiske mangfold og fortsatt sikre noen av de siste uberørte områdene i verden, som store deler av Svalbard og havområdene rundt.

Svaret er økt miljøforskning på høyt internasjonalt nivå, god forvaltning og økt samarbeid med Russland. Suverenitetshevdelse i miljø- og ressursforvaltning er et kjernepunkt og tilstedeværelse en nødvendig forutsetning.

Arbeiderpartiet har lange tradisjoner med å fremme sysselsetting og bosetting i nord. Det skulle bare mangle, med de rike ressursene og strategiske interessene vi har i Nord-Norge og på Svalbard. Arbeiderpartiet er også opptatt av å fremme samhandel og bidra til å åpne dører for norsk næringsliv i Russland. Det gjelder innenfor olje og gass, leverandørbransjen og andre næringer.

Atomsikkerhetssamarbeidet har betydning for både helse, sikkerhet og miljø i vårt nærområde, og det er viktig for å hindre at radioaktivt og spaltbart materiale kommer på avveie og kan brukes til terrorformål. Den Russland-kompetanse som er oppnådd ved dette samarbeidet, kan utnyttes som en plattform for flere samarbeidsfelt.

Kulturforskjellene mellom Norge og Russland er der. Vi har mange felles interesser, men også ulike, konkurrerende interesser og uavklarte spørsmål. Svaret er ikke militær opptrapping, som enkelte partier synes å antyde. Den kalde krigen er heldigvis slutt, og svaret er å finne i politisk og økonomisk samarbeid. Det er dette som er det europeiske svaret. Som medlem av EU ville Norge uten tvil ha hatt en tung politisk alliansepartner i omstridte og uav-

klarte spørsmål i nordområdene. Som utenforland er alliansebygging mer krevende, men enda viktigere.

Jernteppets fall skapte en helt ny situasjon. I historisk sammenheng framstår tidligere utenriksminister Thorvald Stoltenbergs initiativ til Barentssamarbeidet som svært framsynt. Dette samarbeidet er en veldig viktig ressurs for en videreutvikling av økonomisk, økologisk og kulturelt samarbeid og utveksling.

Det er et viktig mål å styrke prosjektsamarbeidet på områdene helse, barnevern, likestilling og demokratiutvikling. Det er positivt at frivillige organisasjoner kan bidra til å dempe velferdsgapet mellom Norge og Russland og til å bygge opp gode sosiale strukturer.

Folket i våre nordligste fylker ser mulighetene i våre nordområder. Da må storting og regjering, innenfor rammen av høye miljøstandarder og økologiske hensyn, gi folket i nord muligheter til vekst og utvikling. Vi har nå i en årrekke sett at det er mulig i Nordsjøen med et vellykket samspill mellom fiskerier, olje- og gassvirksomhet og viktige miljøhensyn.

Utenriksminister Jan Petersen [11:57:40]: Jeg tror jeg kan konstatere etter å ha lest innstillingen og hørt debatten så langt, at det i virkeligheten er en bred enighet om den nordområdepolitikken Norge skal føre. Det er jeg glad for, fordi det er en betydelig styrke i de årene som nå ligger foran oss.

Den meldingen vi fra Regjeringens side har fremmet overfor Stortinget, baserte seg på en grundig utredning, ledet av Polarinstittuttets direktør, Orheim, og på en grundig offentlig debatt som fulgte i tiden etterpå. Jeg tror det har vært verdifullt at vi gav oss tid til denne debatten, slik at vi har full oversikt over de problemstillinger som meldingen måtte omhandle. Jeg tror kanskje at den enigheten innstillingen bærer bud om, er et uttrykk for at det har vært nyttig med en slik debatt. Men det er også godt at vi nå kan oppsummere før denne stortingsperioden er omme.

Meldingen ble godt mottatt i nord da den ble fremlagt tidligere i dette halvåret. Den ble, som man husker, ikke like godt mottatt i sør, i hvert fall i deler av det politiske miljøet. Jeg tror kanskje noen kom i skade for å lese antall sider og tolke meldingen ut fra det. Denne gangen har vi skrevet meldingen noe annerledes enn tidligere, for vi har hatt grundige utredninger før, og det var ingen grunn til å gjenta de faktuelle underlagene og mange av drøftelsene. Det var mulig å gå rett på de politiske konklusjonene. Det er også det interessante, at når det gjelder de politiske konklusjoner, altså politikkenes innhold, skulle man forvente at den kritikk som ble fremført i forbindelse med fremleggelsen her i syd, ble fulgt opp med en annen politikk enn det Regjeringen trakk opp. Men vi kan konstatere at det ikke har skjedd, for så vidt heller ikke fra Senterpartiets eller SVs side. Når det gjelder SV, er det faktisk slik at man vil gjøre mindre enn Regjeringen. Vi ser der en uenighet når det gjelder olje og gass, og det er jo interessant.

Nok en gang ser vi at norsk utenrikspolitikk skapes i skjæringsfeltet mellom Høyre-sentrum og Arbeiderpartiet, og det gir en bredde i den konklusjonen vi nå når. Det

(Utenriksminister Petersen)

som på mange måter er overskriften over den politikken som skal føres, er muligheter. Vi er vant til at nordområdene har vært preget av konfrontasjon, slik det var i den kalde krigens tid. Nå er det mulighetene som står i sentrum, og jeg er helt enig med Gunhild Øyangen når hun roser bl.a. tidligere utenriksminister Stoltenberg for initiativ når det gjelder Barentssamarbeidet.

Ja, det er ikke noe nytt at vi ser muligheter, men vi ser dem i stigende grad. Det arbeidet som ble gjort knyttet til Barentssamarbeidet for en ti års tid siden, var et uhyre verdifullt grunnlag som det nå bygges videre på, og som det er all grunn til å legge vekt på og forsøke å utvide, slik vi også gjør. Men det er heller ikke grunn til å legge skjul på at om det skulle bli ytterligere utvikling av olje og gass i nord, ville det virkelig bety at ikke bare ett, men mange blad blir bladd om når det gjelder mulighetene i nordområdene. Hvis det er slik som mange eksperter sier, at en fjerdedel av verdens uoppdagede petroleumsressurser finnes i de nordlige områder, er det klart at dette vil gi en helt annen mulighet og en helt annen hverdag i området fremover. Det er ingen tvil om at Norge er godt posisjonert; vi har bl.a. to meget dyktige oljeselskaper, som jo har uttrykt sin interesse for deltakelse på Shtokman-feltet. Skulle de få tilslag fra russiske myndigheter, vil det bety enormt mye, og det er nettopp en understrekning av de mulighetene som nå foreligger.

Jeg har merket meg den debatten som har gått om behovet for å bygge allianser og holde på vennskap, og jeg tror at det er en svært viktig forståelse. Dette er ikke noe Norge kan håndtere alene, og det er viktig for oss å skape forståelse for norske synspunkter ute. Derfor tror jeg at de dialogene som vi dels varsler og dels allerede er i ferd med å gjennomføre, er av stor viktighet. Nordområdene spilte en stor rolle i det møtet vi hadde i EØS-rådet i Luxembourg i går, og i de bilaterale samtaler som fant sted i Washington i forrige uke. Slik må det også være i fremtidige samtaler.

Så er det gjort noen poenger, ikke ut av politikken innhold, men av hvordan vi skal organisere oss, knyttet til et forslag om en minister og et forslag om et direktorat. Når det gjelder minister, vil jeg bare si at jeg føler meg ganske sikker på at Utenriksdepartementet og Regjeringen vil være i stand til å ta det nødvendige koordineringsansvaret. Slik er det i dag, og det har jo nettopp båret frem denne meldingen, som det nå hva innhold angår, er bred enighet om i Stortinget, og jeg tror at det er en god måte å fortsette på.

Jeg har merket meg at Senterpartiet ønsker at det skal være en minister. Det får ingen tilslutning. Jeg skal ikke si så mye mer om det, annet enn å uttrykke en viss forbauselse over at det skal være en midlertidig minister, for er det noe som ikke vil være midlertidig, så er det utfordringene i nordområdene. Jeg tror vi må regne med at vi stadig vil møte nye utfordringer i nordområdene, og da må vi ha et apparat til å møte dem. At de skal møtes av en midlertidig minister, må jeg få lov å uttrykke en viss forbauselse over, men det er jo ikke noe stort poeng.

La meg også uttrykke en viss forbauselse over Fremskrittspartiets forslag om et direktorat, for hvis poenget er mer politisk styring og mer samordning når det gjelder de tunge politiske beslutningene, må det jo kunne sies å være en eiendommelighet at det nye grepet skal være å lage et direktorat. Og når det attpåtil kommer fra et parti som en gang i tiden la vekt på å tale mot byråkrati og om å sørge for å holde byråkratiet nede, så er det jo enda mer forbausende. Nå skal jeg ikke gi representanten Høglund altfor mye av skylden for den ideen – jeg så den fremført i en av finnmarskavisene da vi presenterte nordområdemeldingen i Tromsø. Det var partilederen som var på tur i Finnmark, så det var nok kanskje heller en av flyveideene, men det var av de mer eiendommelige flyveideer, og vi skjønner at Høglund kanskje ikke har hatt så god anledning til å sortere den vekk, kilden tatt i betraktning.

Så et par ord om næringslivssamarbeidet. Veldig mye har gått bra i nordområdene i de senere årene. Det er ingen tvil om det. Det kulturelle samarbeidet, folk-til-folk-samarbeidet, helse, hva det nå skulle være, det går bra. Det området hvor det vel må sies at det er et klart potensial, er næringsområdet, men også her går det jo mye bedre enn det gjorde tidligere, og jeg møter norske næringslivsrepresentanter som er optimistiske når det gjelder mulighetene for nordområdene, og da ikke bare knyttet til olje og gass.

Det vi fra norsk side må understreke, er at det fortsatt vil være avgjørende at det russiske systemet utvikler seg, slik at det er åpent, forutsigbart, at det er transparent. Det er det klart at næringslivet vil kreve når de skal sette sin innsats og sine midler inn i et slikt område. Det er noe som på mange måter er unndratt vår beslutning, men det er viktig å være tydelig på at forutsigbarhet og transparens er helt avgjørende for den videre utviklingen.

Men så må vi også være klar over fra norsk side at nettopp fordi det ikke fullt ut er på plass, er det viktig for oss å være til stede og hjelpe næringslivet i området. Derfor legger vi også på bordet en del forslag som kanskje ikke er av de aller største, men som i den praktiske virkeligheten er svært viktige, og derfor er jeg glad for at også de har fått tilslutning.

Det må være viktig for oss at vi også i politiske samtaler er parat til å ta opp mer detaljpregede spørsmål, som konkrete visumsøknader o.l., slik vi hittil har vært villige til å gjøre. Jeg tror vi må regne med at det også vil kreve kapasitet av oss fremover.

Men for å avrunde: Jeg tror det som vil stå igjen fra denne debatten, er nettopp den brede enigheten om politikken innhold, og det vil gi styrke og tyngde til det som kommer til å bli et viktigere og viktigere politikkområde i årene fremover.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Thorbjørn Jagland (A) [12:07:26]: Orheim-utvalget fremmet et forslag om at man skulle framforhandle en bilateral barentshavavtale mellom Norge og Russland. På den måten fikk utvalget satt på dagsordenen et viktig spørsmål, nemlig om det går an å komme fram til felles

kjøreregler og standard for aktiviteten i Barentshavet. Regjeringen fulgte det ikke opp, og det kan være forståelige grunner til det. Jeg tror det er vanskelig å få Russland til å binde seg til en folkerettslig avtale om dette. Men utenrikskomiteen har fulgt det opp på en annen måte, nemlig ved å henvise til de avtaler som vi allerede har på delområder, for å se om man kunne utvikle et større rammeverk, et helhetlig rammeverk, for hvordan man skal drive aktiviteten i Barentshavet, og da selvfølgelig også trekke inn flere aktører i dette.

Jeg har lyst til å be utenriksministeren kommentere det spørsmålet og hvordan man ser på muligheten for å få det til, for det er faktisk et av de aller viktigste spørsmålene når man skal se på hvordan man kan få et samspill i området.

Utenriksminister Jan Petersen [12:08:37]: Det som jo er det avgjørende her, er innholdet i det som blir den fremtidige politikken. Om man velger en avtale, er det på mange måter et virkemiddel for å oppnå noe substansielt. Og jeg er enig med Thorbjørn Jagland i at det er behov for å oppnå en del substansielt, ikke minst når det gjelder miljøspørsmål og standarder, og sikre at den aktiviteten som foregår i områdene, er slik at vi kan være trygge på den fremover.

Jeg tror ikke at veien å gå er å begynne i den enden Orheim-utvalget foreslo. Men selve poenget, nemlig at man må oppnå det som er innholdet, da i samtaler med Russland og andre aktører, er vi enig i, og det skal vi følge opp.

Morten Høglund (FrP) [12:09:42]: Jeg registrerer at utenriksministeren er uenig med Fremskrittspartiet i forhold til direktorat, og det tror jeg vi kan leve godt med. Men måten utenriksministeren velger å brodere ut dette på, vet jeg ikke om denne debatten virkelig er tjent med, og det er sikkert ting som kanskje ikke burde vært sagt.

Utenriksministeren sier at det utenrikspolitiske skjæringspunktet når det gjelder denne saken går, som så ofte før, ved Høyre-sentrum og Arbeiderpartiet, og utenriksministeren gjør således et poeng av å distansere seg fra Fremskrittspartiet. Vår dissens når det gjelder spørsmålet om urfolk, har vært oppe. Er det på andre områder ved utenrikspolitikken innhold at utenriksministeren føler at Fremskrittspartiet har satt seg på sidelinjen, og hvor det er behov for å advare mot Fremskrittspartiet?

Utenriksminister Jan Petersen [12:11:00]: Det har ikke vært et poeng for meg å advare mot Fremskrittspartiet i det hele tatt, i hvert fall ikke i denne sammenheng. Min referanse til skjæringspunktet dreier seg ikke bare om nordområdespørsmålene, men slik norsk utenrikspolitikk ofte er utformet. Da vil man ofte finne det skjæringspunktet som jeg nå nevner. Dette er ytterligere et eksempel på dette. At vi i denne saken har Fremskrittspartiet om bord på svært mye av substansen – ja, ikke bare Fremskrittspartiet, men en del andre også – vil jeg gjerne understreke. Men det var ikke mitt poeng. Mitt poeng var egentlig av mer generell art. Jeg kan vel også gjøre Høglund oppmerksom på at det ikke er i forhold til Frem-

skepartiet denne problemstillingen er mest interessant. Den er uhyre interessant i forhold til to andre partier i Stortinget, og hvordan et rød-grønt alternativ nå skal komme ut av det å skape utenrikspolitikk, om de skulle få et flertall.

Åslaug Haga (Sp) [12:12:11]: Det mest oppsiktsvekkende med utenriksministerens innlegg er – igjen – hans respektløse omtale av politiske motstandere i Stortinget. Her står definitivt ikke statsmannskunsten i høysetet.

Men til saken: Det militære nærværet i Nord-Norge reduseres stadig, til manges bekymring. Senterpartiet er glad for komiteens understrekning av behovet for tilstrekkelige ressurser til Kystvakta. Vår vurdering er at det har slett ikke Kystvakta i dag, sjøl om den er viktig både i forhold til suverenitetshevdelse og ressurskontroll. Senterpartiet mener at Kystvakta må ha så stor kapasitet at den til enhver tid kan komme dit det er behov for den, på fem timer.

Blant annet i lys av representanten Inge Lønnings replikk til meg tidligere i dag vil jeg spørre utenriksministeren: Hvilke ambisjoner har Regjeringa for Kystvaktas aktivitet? Og hvordan vil den følge opp Stortingets påpekning av behovet for tilstrekkelige ressurser til denne?

Utenriksminister Jan Petersen [12:13:18]: Åslaug Hagas første kommentar kan selvsagt ikke bli stående. Jeg registrerer at hun ikke begrunnet den, og det er kanskje det som da bør stå igjen etter det, og jeg tror heller ikke hun er i stand til å begrunne den påstanden. Det jeg sa om minister, synes jeg på ingen måte kan betegnes som respektløst. Hvis hun ikke tåler den kommentaren engang, nemlig en påpekning av at midlertidighet er et problem i forhold til en langsiktig problemstilling, synes jeg at hun kanskje er litt for hårsår, for å si det litt forsiktig.

Når det gjelder Kystvakten, vil jeg vise til de redegjørelser som forsvarsministeren har gitt, både i det skriftlige materialet og i de debattene som har vært. Forsvarsbevilgningene under den sittende regjeringen er høye (presidenten klubber), og vi legger betydelig vekt både på Kystvakten og andre deler av det som er under forsvarsbudsjettet. Vi har god samvittighet i så måte.

Presidenten: Presidenten vil minna om at taletida er 1 minutt.

Bjørn Jacobsen (SV) [12:14:54]: Først ein kommentar til utanrikspolitikken. Eg synest at denne debatten har vist at det er eigentleg få raud-grøne problem når det gjeld utanrikspolitikken. Det vi er ein smule ueinige om, går på miljøet. Der er som kjent SV og tidlegare statsminister Kåre Willoch heilt einige om at vi bør vere veldig forsiktige når det gjeld kor mange oljeekvivalentar ein skal utløyse.

Men så litt til det som skjer i fiskevernsona, Svalbardsona. Dette er jo ein dag til dag-politikk. 6. juni i år opna vi for fiske av sild der. Islendingane har ein del krav, dette er ein dag til dag-politikk som må løysast, og vi veit

at russarane stort sett heile tida utfordrar vår jurisdiksjon for å teste kva vi meiner, og kor hardt vi meiner det. Men så veit vi også at russarane har eit leitefartøy gåande der oppe. Sett at dei finn eit par Shtokman-kaer i fiskevernsona. Har utanriksministeren nokon strategiar dersom ein verkeleg skulle gjere det store oljefunnet i Svalbardsona? Kva gjer vi då?

Utenriksminister Jan Petersen [12:16:07]: Det som er det avgjørende, er at vi har klare synspunkter på hva de formelle spørsmålene består i. Når det gjelder fiskevernsonen, har uenigheten dreid seg om hva slags jurisdiksjon Norge har, hvordan det forholder seg til Svalbardtraktaten; mange mener at Svalbard har en egen sokkel. Men hvis man skulle gjennomføre det synspunktet, ville Norge også da ha kompetanse etter traktaten, og det betyr at vi jo her ikke vil være i noe tomt rom. Det gjør at vi skal være klar over at vi har et regelverk og et synspunkt på hvordan dette skal forvaltes, som vil være tilfredsstillende i forhold til den situasjonen vi står oppe i.

Åslaug Haga (Sp) [12:17:20]: Jeg stilte et spørsmål til utenriksministeren om Kystvakta, og jeg vil gjerne komme tilbake til det. Spørsmålet mitt gikk helt konkret på hvilke ambisjoner Regjeringa har for Kystvakta, bl.a. i forhold til vårt forslag om at Kystvakta faktisk skal komme til et sted hvor det er behov for den, i løpet av fem timer. Budsjettmessig hadde Kystvakta 728 mill. kr tilgjengelig i forslaget fra Regjeringa. Så ble det pluss på 10 mill. kr under behandlinga i Stortinget. Det jeg spør utenriksministeren om, er om utenriksministeren mener at dette er et tilfredsstillende nivå for Kystvakta, eller om han har høyere ambisjoner i forhold til hvordan Kystvakta skal kunne opptre, både når det gjelder suverenitetshevdelse, og når det gjelder å ivareta ressurskontroll. Det var mitt enkle spørsmål, og det håper jeg det er mulig å få svar på.

Utenriksminister Jan Petersen [12:18:29]: Jeg konstaterer at vi da ikke fikk fulgt opp den forrige replikkens første poeng. Det er jeg tilfreds med.

Når det gjelder det andre poenget, drøfter jo ikke vi Kystvakten i vår melding, og det betyr at de meldingene som er fremlagt om dette fra forsvarsministerens side, og de debattene som har vært, selvfølgelig også står i denne saken, og er det svaret som gis. Vi har et godt forsvar, vi har en god kystvakt, og jeg tør si at vi har et nivå som er tilstrekkelig i forhold til den oppgaven man står overfor. At man på alle områder selvfølgelig gjerne ville hatt mer – det gjelder jo ikke bare Forsvaret, men det gjelder også på mine forvaltningsområder – er ikke ukjent, men at vi her har et nivå som er tilfredsstillende, tror jeg vi meget klart kan konstatere.

Presidenten: Replikkordskiftet er slutt.

Hill-Marta Solberg (A) [12:19:45]: Etter den kalde krigens slutt står Norge overfor nye muligheter, men også nye utfordringer, i nord. Mulighetene er først og fremst

skapt ved at spenningene fra den kalde krigen er borte. I dag preges regionen av økt tillit og samhandel mellom landene. Mulighetene relaterer seg først og fremst til de store ressursene som finnes i området: olje og gass, men også fisk og andre marine ressurser. Slik er nordområdene av særlig viktighet, ikke bare for Nord-Norge, men for hele Norge. Samtidig skaper disse ressursene også økt interesse fra flere andre land.

I dette sårbare området er det en viktig oppgave å sikre de rike marine ressursene, og økt aktivitet i området må derfor skje på en miljømessig bærekraftig måte. Klimarapporten, som ble lagt fram for Arktisk Råd sist november, gav oss ny kunnskap om hvordan global oppvarming vil gi dramatiske endringer i Arktis. Dette er endringer som også Norge må ta alvorlig og forberede seg på. Vi må være i fremste rekke når det gjelder forskning, bl.a. på hvordan det biologiske mangfoldet i havet påvirkes av klimaendringer. Jeg er derfor glad for at det i komiteen er enighet om å bygge et forskningsfond innenfor rammen av Arktisk Råd, som skal prioritere nettopp å forske på disse feltene.

En annen hovedutfordring er de uavklarte avgrensningsspørsmålene, der norske posisjoner til dels bestrides og til dels mangler aktiv støtte. Norge hevder suverenitet over et svært stort sjøterritorium, samtidig som denne suvereniteten er omstridt, og der mange land ikke har noen klar posisjon til den norske holdningen.

Suverenitetshevdelse og miljø- og ressursforvaltning er og må være kjernepunktene i den norske nordområdepolitikken. Vi må derfor legge økt vekt på politiske og økonomiske instrumenter.

Det er store forventninger til hva videre utvikling innenfor petroleumssektoren kan bidra med i nord. Det tilsier norsk tilstedeværelse og nærvær, og det tilsier mer bilateralt samarbeid med Russland. Nettopp de store miljøutfordringene bør være en selvstendig begrunnelse for at Norge må være til stede, vi må være i forkant, bruke våre økonomiske ressurser og vår fremste kompetanse for å sikre petroleumsaktivitet innenfor en miljømessig forsvarelig ramme.

Selvsagt kan ikke alle utfordringer i nord løses gjennom norsk-russisk samarbeid alene. Likevel er samarbeidet med Russland spesielt viktig. Norge må legge opp til en mer helhetlig politikk i forhold til Russland, slik komiteen også enstemmig tar til orde for. Samarbeidet med Nordvest-Russland skal være en del av et mer omfattende norsk-russisk samarbeid.

Regionalt samarbeid over landegrensene er en viktig del av en helhetlig politikk for nordområdene. Barents-samarbeidet og samarbeidet rundt Arktisk Råd har fått økt betydning. Barentssekretariatet har opparbeidet seg en betydelig kompetanse gjennom årene som har gått siden det ble opprettet i 1993, og samarbeidet er blitt en drivkraft i regionen. Arktisk Råd er det eneste regionale samarbeidsorgan der alle de åtte arktiske land er medlem, herunder USA og Canada. Dette er også det samarbeidsorgan – det eneste – der urfolkene i nord i møte med representanter for regjeringene får fremmet sine interesser. Det er viktig at den norske regjeringen under Norges kommende

formannskapsperiode i Arktisk Råd tar initiativ til å styrke det sirkumpolare samarbeid.

Gode lokalsamfunn og økonomisk framgang i Nord-Norge er et nasjonalt anliggende, og det er en del av en helhetlig nordområdepolitikk. Herunder ligger også nærings- og distriktsutviklingspolitikk i nord. Jeg er glad for at Stortinget i dag så klart understreker at dette er avgjørende i en langsiktig strategi for å sikre våre interesser i nordområdene. Det er behov for en robust politikk for å skape næringsvirksomhet og dermed også trygg bosetting, bl.a. i en langsiktig suverenitetsmarkering.

Utvidet petroleumsaktivitet utenfor Nord-Norge må naturligvis også innebære nødvendig infrastruktur i regionen. Arbeiderpartiet vil for sin del komme tilbake til dette når petroleumsaktiviteten spesielt er på dagsordenen, herunder også vurderingen av en avdeling av Oljedirektoratet i nord.

Jeg har under denne debatten merket meg at enkelte representanter har reist spørsmål om hvor stor russernes interesse egentlig er for å gå i gang i nord. I går deltok jeg i Økonomisk Forum i St. Petersburg, der fokus nettopp var på nordområdene, og alle de representanter som der tok til orde for aktivitet i nord, hadde ett fokus, og det var olje og gass og transportlinjer.

Til slutt vil jeg understreke, slik også komiteen gjør, viktigheten av en troverdig markering av norsk suverenitet i nord. Det betinger også militær tilstedeværelse, inkludert en sterk kystvakt.

Steinar Bastesen (Kp) [12:25:18]: «Det ville ikke være urimelig om alle nordmenn, av pur takknemlighet, hadde en byste av Jens Evensen i sine hjem.» Det var journalist Stein Sneve i Avisa Nordland som hentet fram dette sitatet fra Jan Kjærstads bok «Forførereren», da han skulle omtale nordområdene.

Arbeiderpartiets Einar Førde sa det slik i minneordet om Jens Evensen: «Knurrande må eg da medgi at ein-skildmennesket også kan skape historie».

Jens Evensen var en bauta i norsk politisk historie. Norge leter etter en lignende skikkelse, for det kan trenges i en situasjon der det ser ut til at flertallet på Stortinget og ledelsen i Utenriksdepartementet i årevis har glemt at nordområdene er et av de viktigste fundamentene for en moderne utvikling av Norge.

Arbeiderpartiet har nesten forskuslet det enorme arbeidet Jens Evensen stod for. Det er på sin plass å stille spørsmålet om forsvaret av Arne Treholt gav partiet feil fokus i flere årtier. Ingen i fiskerinæringen er i dag i tvil om at Arne Treholts arbeid for Sovjetunionen var en sterkt medvirkende årsak til at vi i dag har gråsonen i Barentshavet. Så kan man alltså diskutere detaljer. Men mangel på avtale i gråsonen har kostet norsk fiskerinæring milliarder av kroner. Bare den kjensgjerningen burde ha ført til en sterk fokusering på viktigheten av å være til stede i nordområdene, være på plass med kystvaktskip, være på plass med Marinen, ha en kontinuerlig og sterk fokusering på det som skjer i nordområdene. Men det skjer ikke.

Nordområdene er for mange – og jeg vil tillate meg å si altfor mange, også politikere – et ord uten innhold. Men

nordområdene representerer sentrale ressurser, og motparten er Russland. Det er et område med sektorovergripende interesser. Det er enorme fiskeressurser der, og sjøpattedyr som sel og kval. Ja, det er et av verdens største matfat. Det er også enorme gass- og oljeressurser der. Vi snakker om et av de reneste og mest verdifulle havområdene i verden. Det krever også et fokus på miljø og et apparat som skal ta vare på ressursforvaltning og miljøinteresser. Vi er i sentrum av verdenspolitikken nettopp fordi vi har fornybare naturressurser i mengder.

Jens Evensen var såpass stor som internasjonal jurist og politiker at han klarte å knytte de norske interessene til Norge, og han brukte internasjonale organisasjoner og rettsoppfatninger. I dag er det ikke nok politisk interesse for å ordne opp i nordområdeproblematikken, med et Norge som står utenfor EU. Jeg frykter at man også i denne debatten vil høre at Norge må bli medlem av EU for at vi skal klare å løse de suverenitetskravene vi har i nordområdene. Det er etter min mening en sterk avsporing av debatten. Jens Evensen var en sterk motstander av EU, og han ble en stadig sterkere motstander dess eldre han ble. Det passer selvsagt ikke inn i Arbeiderpartiets bilde og hvordan Stoltenberg og Jagland vil drive norsk utenrikspolitikk. Men så har de også gått seg vill i EU-tåka, i motsetning til Evensen, som virkelig forstod begrepet nasjonal suverenitet.

Nordområdene er spekket med suverenitetskonflikter. Synet på Svalbardtraktaten er en slik konflikt. Skal Norge ha suverenitet utover tolv nautiske mil rundt øygruppen, eller skal Norge gjøre krav på alle rettigheter i den økonomiske sonen rundt Svalbard og føye kontinentalsokkelen fra Norge forbi Spitsbergen til den norske kontinentalsokkelen? Her møter Norge sterk motstand fra Russland og Island.

Man kommer ikke utenom at dette er krevende politikk – ja, så krevende at det trengs dyktige og skarpe politikere for å forstå og stå opp for de norske interessene. Det ser dessverre ikke ut til at dagens politiske ledelse har den intellektuelle kraften eller viljen til å kjempe for norske interesser i nordområdene. Det er en kjensgjerning vi må ta innover oss, før vi i dag tar opp det som er noen av de mindre, men mer prekære problemene i nordområdene.

Norge har til i dag ikke prioritert undervannsundersøkelser eller geologiske undersøkelser og kartlegging av nordområdene. Det er overlatt til amerikanske multinasjonale selskaper. Oljeselskapene som stikker boret i bunnen av havet, har nøyaktige kart. Vi må til oljeselskapene for å få kart over havområdene, vi kan ikke gå til norske myndigheter. Det er en skam. Det viser hvordan denne regjeringen og stortingsflertallet vurderer slike sensitive opplysninger.

Olje- og gassvirksomheten i norsk sone bør komme Nord-Norge til gode gjennom ilandføring og oppbygging av lokal industri. Oljeberedskapen må styrkes, og oljefrakter bør gå langt til havs og ikke langs norskekysten. Lokale fiskeressurser i norsk sone bør være underlagt ilandføringsplikt i nord. Det bør være sterk tilstedeværelse på Svalbard gjennom gruvevirksomhet og forskningsinstitusjoner. Vi bør ha sterk militær tilstedeværelse for å

hevde suverenitet over vår økonomiske sone. Ja, vi må vise flagget for å hevde suverenitet. Norge bør ta initiativ til å utvide den økonomiske kystsonen til 300 nautiske mil, slik at vi får tettet Smutthavet og Smutthullet. Nasjonal, statlig forvaltning er viktig også i Finnmark-sammenheng.

Jeg skal komme litt inn på de andre vestnordiske landene. I samarbeid med Grønland, Island og Færøyene kan Norge bidra til at Vestnorden får kontroll over de store naturressursene i Norskehavet. Det kulturelle samarbeidet i Vestnorden bør styrkes. Stortinget bør søke om medlemskap i Vestnordisk Råd.

Jeg skal komme litt inn på forholdet til Russland, og jeg kunne ha snakket lenge om det. Norge og Russland har felles interesse av å få en forsvarlig utvinning av olje- og gassressursene i Barentshavet. Norsk næringsliv bør engasjere seg også i russisk olje- og gassindustri. Norge bør fortsatt yte bidrag til atomsikkerheten i Russland. Norge bør ikke tillate omfattende innvandring fra Russland, da det vil utgjøre et potensielt sikkerhetsproblem å ha en stor russisk befolkning i Nord-Norge. Handelen med Russland kan utvikles mye, og en bedre jernbaneforbindelse bør opprettes.

Så skal jeg komme litt inn på forholdet til USA. Norge har strategisk interesse av å styrke NATO og samarbeidet med NATOs førende land, USA. Det er NATO og ikke EU som garanterer vår sikkerhet. Norge har interesse av å få avsetning på sine råvarer til andre markeder enn EU. EU vil ikke være med på å betale tilbringersystemene for olje og gass til EU. Derfor satser Russland på USA. Det samme bør Norge gjøre når det gjelder eksport både av olje, gass og fisk.

Så skal jeg komme litt inn på forholdet til EU. EU grenser ikke til havområdene i nord. Derfor bør ikke EU spille noen sentral rolle i disse områdene. Norge bør være med og styrke samarbeidsordninger for nordområdene som ikke omfatter EU.

Så litt om situasjonen i dag. Kystvakten ligger til kai mens russiske trålere driver rovfiske i Barentshavet og frakter fisken til EU. Det viser hvor alvorlig denne regjeringen tar selv de minste utfordringene i nordområdene. Når det blir avslørt, er det norske journalister som avslører det enorme omfanget av dette rovfisket. Nå ja, det er nå sagt fra denne talerstolen også. Det betyr at man har overlatt store deler av fiskerikontrollen i nordområdene til norske og utenlandske journalister.

Kystpartiet har gang på gang påpekt det enorme rovfisket som foregår i nordområdene, og vi har gang på gang påpekt skandalen med at kystvaktskipene ligger til kai i Norge mens dette rovfisket pågår. Kystpartiet har gang på gang påpekt at det er forsvinnende liten interesse i dagens regjering for å ta et skikkelig initiativ og sette nordområdene skikkelig i fokus. Hadde det ikke vært for at det ikke er kutyme å si slikt, ville jeg sagt at Regjeringen enten lar det skure og gå i nordområdene, eller så lar den helt bevisst situasjonen utvikle seg slik at det legges til rette for at utenlandske multinasjonale selskaper får overta og drifte de enorme naturressursene vi har der oppe. Uansett, dette er en holdning og en politikk som er

den rake motsetning til Jens Evensens kraftfulle initiativ og fokus.

Finn Martin Vallersnes (H) [12:34:16]: Det har vært utrolig interessant å leve i en tid hvor en har kunnet følge utviklingen fra 1969 av norsk olje- og gassvirksomhet offshore. Det har dreid seg om mange ting, men ikke minst om kunnskapsbygging til å bli en ledende nasjon innen enkelte sektorer i offshore-, rør- og undervannsteknologi. Den utviklingen har vi tatt gradvis. Vi begynte forsiktig. Vi var med først på Ekofisk og videreutviklet dette andre steder i Nordsjøen, og la grunnlaget for den teknologien som ble lagt til grunn på Ormen Lange, og som nå videreføres med teknisk nyvinning på Snøhvit.

Men den gangen vi begynte med dette, hadde vi to alternativer. For det første: Vi kunne ha ventet til teknologien var god nok for alle optimale fremtidskrav. Hadde vi det gjort, hadde vi vel ennå sittet på en stein i strandsonen på Sørvestlandet og speidet utover et hav som forhåpentligvis hadde vært like rent som det er i dag.

Det andre alternativet var å ta tak i mulighetene og utfordringene, utnytte dem og utvikle teknologi og løsninger nettopp på grunnlag av egen erfaring, ved at vi deltok og bygde kompetanse til å bli verdensledende. Det var heldigvis den løsningen vi valgte.

Slik er det også i Barentshavet. Valget er mellom å sitte på land og vente på at omverdenen kanskje innfrir våre teknologiske krav, og også her å gripe muligheten, løse problemer og gå veien videre. Spørsmålet er viktig, fordi det her står om å etablere en hel basisnæring for befolkningen i vår nordligste landsdel.

Det kan en også se på to ulike måter. For det første kan en legge til grunn den tilnærmingen som Kristin Halvorsens utsagn under den åpne høringen utenrikskomiteen hadde i Tromsø 18. mai, vitnet om, hvor det ble gitt uttrykk for at olje- og gassutviklingen i Barentshavet neppe ville ha vesentlig betydning for sysselsettingen i landsdelen. Eller vi har den andre tilnærmingen, som går på å trekke på de erfaringene vi har gjort andre steder i landet, f.eks. i mitt eget hjemfylke, Rogaland, som også ligger til grunn for OLFs vurdering av at det kan være 3 000–4 000 nye arbeidsplasser det er snakk om i den delen av landet som sårest trenger det. Vi har jo erfart hvor dyktig norsk leverandørindustri er til å følge opp i denne utviklingen. Derfor skaper mulighetene i nord nå optimisme i leverandørindustrien også i Sør-Norge, og derfor vil vi også se den følge med, utvikle seg og blomstre opp i nord. Vi kjenner fra før Sosialistisk Venstrepartis motstand mot virksomheten i Barentshavet, og jeg må jo tilstå at vi har ualminnelig lave forventninger til partiets velsignelse for landets og Nord-Norges sysselsetting. Men når partiet i denne saken også er imot partnerskap med russerne for å trekke norsk miljøpreget offshore-kompetanse inn på russisk side, minner det mest om strutsen og hodet i sanden, for ikke å si i tundraen, som kanskje hadde virket litt kjølede. Tror virkelig SV at aktiviteten på russisk side vil stoppe opp dersom de norske selskapene blir sittende fast på land i et rød-grønt politisk klister? Selvsagt er

det ikke slik. Vi kan håpe at våre russiske venner vil se seg tjent med å nyttiggjøre seg norsk miljøpreget offshore-teknologi. Det vil være til nytte for russerne, det vil være til nytte for utviklingen av næringsliv og sysselsetting i nord, og det vil også være til beste for løsninger med best mulig miljøprofil.

Lars Rise (KrF) [12:38:21]: Forholdet mellom Russland og Norge har lenge vært fredelig og stabilt. Vi deler erfaringer som binder oss sammen. Vi har felles grense, men vi deler så mye mer. Det er i dag mange faglige og nære bånd mellom russere og nordmenn. Kontakten over grensen i Barentsregionen er omfattende, og svært mye fungerer bra. Det skal bl.a. for første gang holdes norsk-russisk militærøvelse på russisk jord i år. Dette uttrykker gjensidig tillit og åpenhet.

Jeg vil særlig vise til folk-til-folk-samarbeidet. Det er en helt nødvendig ressurs, både for nordmenn og for russerne. Det har vært et sterkt samarbeid mellom menneskene i dette nordlige området i mange hundre år når det gjelder både kultur, handel og sjøfart. Spesielt sterkt har samarbeidet mellom befolkningen på Kola og befolkningen i Finnmark vært, bare avbrutt av sovjetperioden. I dag er samarbeidet over grensen gjenopptatt.

Kirkenes er i dag et senter for russlandskompetansen og samarbeidet over grensen. Dette gjelder ikke minst Barentssekretariatet. Det spiller en viktig rolle som tilrettelegger på regionalt nivå. Det er over tolv år siden Barents-samarbeidet ble etablert, og det har spilt en hovedrolle i å gjøre den nordlige naboregionen til nytt samarbeidsområde. Samarbeidet har vært svært vellykket når det gjelder både utdanning, helse, kultur og urfolkspørsmål. Det er først og fremst på grasrotplanet samarbeidet har sin styrke. Det er positivt. Det vitner om et sterkt og oppriktig engasjement for og med naboene over grensen. Jeg er glad for at prosjektsamarbeidet innen Barentssamarbeidet skal styrkes, og at det anses som et av de viktigste virkemidlene vi har i nordområdepolitikken.

Kristelig Folkeparti tror det er riktig å vurdere Barents-samarbeidet for å styrke det og gjøre de formelle strukturene mer effektive. Vi tror også det vil styrkes ved at man etablerer et internasjonalt barentssekretariat. Det er viktig å presisere at utviklingen i Barentsregionen må foregå på regionens egne premisser. Det er de innbyggerne som bor og arbeider i regionen, som kjenner utfordringene, og som vet hvilke tiltak som vil være mest egnet. Jeg er glad for at det er bred enighet om å opprette et barentsinstitutt i Kirkenes som skal studere problemstillinger knyttet til energivinning og regionalt samarbeid. Dette kan muligjgjøres ved den økte støtten til Barentssekretariatet.

Jeg er glad for at Regjeringen har styrket atomsikkerhetssamarbeidet med Russland. På Kolahalvøya finnes verdens største konsentrasjon av atominstallasjoner. Det er en potensiell fare for miljøet, og for at radioaktivt materiale skal komme på avveie. Det er Russland som selv er ansvarlig for å bedre sikkerheten ved de sivile og militære lagrene og installasjonene. Oppgavene er derimot for store til at Russland kan klare dette alene, og det er derfor nødvendig med internasjonal innsats. Som naboland har

vi et særlig ansvar for og interesse av å bedre atomsikkerheten. Norge bidrar bl.a. til opphugging av atomubåter i Nordvest-Russland. Vi har gjennomført en rekke tiltak i Andrejevbukta, vi sikrer radioaktive strålingskilder, og vi finansierer fjerning av avfall og avfallshåndtering.

Vi har en god dialog med Russland når det gjelder samarbeid om sjøsikkerhet og oljevernberedskap. Det er likevel svært bekymringsfullt med den økte russiske oljetransporten langs norskekysten. Det er en stor utfordring, og fra norsk side må vi gjøre alt vi kan for å redusere risikoen for katastrofale forurensningsulykker. Slike tiltak er utvidelse av territorialfarvannet, påbudte seilingsleder og styrket trafikk kontroll. Et rent hav og effektive beredskapstiltak er avgjørende for fiskeriinteressene og miljøet.

Urfolkspørsmålet får en stadig mer framtreddende rolle i internasjonale fora, også der spørsmål om nordområdene diskuteres. 2005 er erklært som Barents Urfolksår. Vi har nå anledning til å fokusere på urfolks situasjon når det gjelder utdanning, helse, kultur og økonomi. Jeg stiller meg noe undrende til Fremskrittspartiets konsekvente linje gjennom hele innstillingen, som går ut på å velge ikke å kommentere noen av spørsmålene som omhandler urfolks livssituasjon. Det kan virke som om partiet ikke ser betydningen av eller behovet for urfolks erfaringer eller innspill. Den samiske befolkningen har i lang tid samarbeidet over grensen om rent vann, bedre helse, kvinneprosjekter, skole og kultur. Jeg håper at Fremskrittspartiet snart kan innse at urfolks kultur og tradisjonelle levesett i seg selv er en egenverdi for hele regionen.

Kristin Halvorsen (SV) [12:43:30]: Den saken som Stortinget har til behandling i dag, er ikke basert på verdens mest omfattende stortingsmelding. Det må man vel kunne si. SV var også kritiske da den ble lagt fram, i forhold til det ambisjonsnivået vi syntes Regjeringen hadde lagt seg på, og skulle ønsket at det var mye høyere. Men jeg må kunne si når det gjelder denne debatten, at jeg tror Stortinget har tatt et ansvar for å heve perspektivet fra det at mange av oss har diskutert nordområdespørsmål som om det var en del av distriktpolitikken. Nå har Stortinget klart stadfestet at nordområdepolitikken er en del av den nasjonale politikken og en del av våre viktigste nasjonale interesser. Som sådan trenger den mye større politisk interesse fra hele Stortinget. SV har også et ansvar for å få til dette.

Vi snakker altså om at Norge forvalter 30 pst. av det samlede land- og sjøterritoriet i Europa, og at vi nå, ved enden av en fireårsperiode, må oppsummere med at utenrikskomiteen har brukt langt mer tid på Irak, Afghanistan og mange andre land i verden, og SV har bidratt til hvert minutt av det. Ingenting av det har vært uinteressant, men jeg tror vi har et ansvar for at vi nå i større grad fokuserer også på nordområdepolitikken. De tre viktigste områdene for norsk utenrikspolitikk er etter SVs oppfatning det som dreier seg om fredsbygging, mulighet til å delta i fredsmekling i ulike konflikter og samle kunnskap om det, nordområdepolitikken og selvfølgelig kampen mot fattigdom. På siden av dette kommer den innsatsen vi

i mye større grad trenger å ha overfor Norges interesser i forhold til EU.

Men la meg si litt om hvordan SV ser for seg at vi må følge opp dette i praksis, for nå har vi kommet et stykke på vei. En del av diskusjonen har dreid seg om hva slags organisering et slikt økt perspektiv på nordområdene skal ha. Regjeringen har meldt at det er en statssekretær som skal ha hovedansvaret for dette. Egentlig er det veldig uvanlig at Stortinget overhodet blander seg inn i det, eller at Regjeringen melder til Stortinget hvordan man har tenkt å organisere det. Andre har foreslått at man skal ha en egen minister for dette området. Jeg tror at det kan diskuteres flere måter å gjøre dette på, men uansett hvordan man organiserer det, er det når statsministeren og utenriksministeren er de fremste målbærere av dette perspektivet, at vi kan komme noen vei. For på den andre siden, enten det er Russland, USA eller EU, vil det være utenriksministrene og de nasjonale lederne de møter. Derfor er det viktig at dette står på toppen av agendaen både for utenriksministeren og for statsministeren. Jeg forlanger ikke at de ser mot nord både morgen og kveld, men i hvert fall enten morgen eller kveld, i det perspektivet at vi ikke bare skal se utover mot verden, men også nordover mot våre egne viktigste interesser.

Det som en satsing selvfølgelig krever, er penger og prioritering. Det som har skjedd i løpet av de senere år, er jo at vår innsats er trappet ned. Jeg regner nå med at alle er enige om at vi skal gå motsatt vei og trappe opp. Stortinget har ikke forpliktet seg til en barentsmilliard, men det ligger nært rundt hjørnet.

Neste punkt er det som dreier seg om hva slags virksomhet man skal vektlegge. Det er ikke uten grunn at mange har vært opptatt av at denne meldingen i stor grad har vært en olje- og gassmelding for nord. Det er heller ikke vanskelig å forstå at det framstår som det gigantiske, kapitalkrevende prosjektet i nord. Samtidig mener vi i SV at det er vår jobb å holde opp noen andre perspektiver for utviklingen i nordområdene. For det første vil det være slik at milliardinvesteringer uansett ikke vil dekke det behovet som er for nye arbeidsplasser og ny næringsvirksomhet i nord, uansett om man er for eller imot, må man ha en politikk i tillegg. For det andre skal man ikke valse over det som kan være grønne interesser, ikke bare som vern, men som de mulighetene som finnes i forhold til å utvikle dette videre. Vi har en skatt å forvalte. Det er kunnskaper om Barentshavet som vi ennå ikke har oppdaget, om det samspillet som er mellom fisk og andre deler av naturen. Her vet vi at morgendagens mange næringer også ligger. Vi kan ikke forvalte det på en slik måte at det går tapt. Det dreier seg om kunnskap, om teknologi og om næringsutvikling.

Det neste punktet er det som dreier seg om infrastruktur. Det er vesentlig for utviklingen av dette området. Hvis vi hadde fått en jernbane fra Kirkenes til Nikel, hadde det vært en veldig spennende mulighet for videre utvikling.

Neste punkt dreier seg om reiseliv. Her har vi en kjempemulighet.

Bare helt til slutt: Vi har mye å lære av urbefolkningen i dette området. Her er det tradisjoner for samarbeid på

tvers, der majoriteten i Norge har enormt mye å lære. At det er enkelte i salen som ikke føler behov for å lære av noen andre, får de ta på sin kappe.

Bendiks H. Arnesen (A) [12:49:07]: Nordområdene er et ressursmessig kraftsenter som vi må fokusere sterkt på i framtiden. Jeg er derfor helt enig med komiteens flertall i at det er nødvendig med en mer kraftfull og samordnet norsk politikk i forhold til nordområdene. Jeg finner grunn til å framheve at det som skjer og skal skje i nordområdene, er en sak som angår hele nasjonen, og som er av stor internasjonal interesse.

Komiteens presisering av nødvendigheten av militær tilstedeværelse i områdene for å markere norsk suverenitet og for å forsvare områdets vitale interesser er meget viktig.

Jeg håper at vi i framtiden kan få en mer forutsigbar og helhetlig situasjon for Forsvaret i nord. Jeg mener at de mange sprikende innspill om Forsvarets framtid i nord er uheldig både for drift og for rekruttering.

Arbeiderpartiet vil ha en aktiv nordområdepolitikk som satser på bevaring, høsting og videreforedling innen primærnæringene. Særlig er de marine ressursene av vital betydning for Nord-Norge og fordrer også et nært samarbeid med Russland. Her må det samarbeides over grensene på en måte som gjør at det kan skapes trygghet, og som samtidig ivaretar miljøet og sikrer en fredelig utvikling i området.

En aktiv næringspolitikk for nordområdene vil være grunnlaget for bosetting, velferd og utvikling i nord. Når vi vet at 25 pst. av verdens uutnyttede petroleumsressurser antas å ligge i de arktiske områder, forstår vi litt av dimensjonene. Når vi også vet at markedsmulighetene for olje og gass fra området er svært gode, ser vi det enorme potensialet for næringsutvikling som er i nord. I tillegg vet vi at norske bedrifter er i kunnskapsfronten på dette området. Dette er forhold som vil ha stor betydning for landets og landsdelens næringsliv. Derfor er det så viktig å åpne for en mer intensiv kartlegging og for en offensiv letepolitikk i petroleumssektoren.

Jeg ser det som svært viktig at den framtidige petroleumsaktiviteten i nord legger noe igjen av sysselsetting og infrastruktur i landsdelen, og at ikke leverandørene i hovedsak blir sittende i andre deler av landet og utenfor landets grenser.

Mulighetene i nord er enorme, men jeg er redd for at det skal settes stengsler for utviklingen. Nordområdene kan ikke bli liggende som et vernet område hvor vi ikke kan få utnytte de ressursene vi er så heldig å være i besittelse av. Landsdelen trenger det løftet petroleumsaktiviteten kan gi. Se bare på den aktiviteten som er skapt etter at Snøhvit-anlegget i Hammerfest ble påbegynt. Vi trenger flere slike næringsmessige fyrtårn i nord. Vi må selvfølgelig ha klare miljøstandarder og stille høye miljømessige og teknologiske krav, men vi må samtidig få lov til å utvikle området.

Jeg ser det som svært viktig at vi kommer i gang med mer petroleumsaktivitet snarest mulig, fordi den aktiviteten som er på russisk side, gjør det nødvendig med mer nærvær av norsk beredskap og norsk kompetanse.

Med den økte petroleumsaktiviteten som vil komme i nord, er det viktig at Petroleumstilsynet snarest får en avdeling i nord. Et slikt kontor må legges til Harstad, hvor Oljedirektoratet allerede har en avdeling, og hvor flere oljeselskaper er etablert med egne kontorer og et svært godt faglig miljø. Jeg mener at dette er en så viktig sak at den må på dagsordenen allerede i forbindelse med høstens budsjettbehandling. Jeg har med undring registrert at miljøet i Rogaland er negativt til dette, men skal vi ha petroleumsaktivitet i nord, må også slike tjenester ha sitt nærvær i området. Dette må vi alle kunne samarbeide om.

Inge Lønning (H) [12:54:12]: Nordområdemeldingen er ikke den mest omfangsrike stortingsmeldingen har sett. Det har representanten Halvorsen helt rett i. Til gjengjeld er det den første stortingsmelding noen har sett om nordområdene. For det er ingen tidligere norsk regjering som har funnet det nødvendig å presentere et helhetlig perspektiv på de utfordringene Norge står overfor i våre nordlige havområder.

For min del anser jeg størrelsen på denne stortingsmeldingen som helt forbilledlig, og skulle ønske at alle stortingsmeldinger tilstrebet det samme format. Da ville man nemlig kunne få et bedre grunnlag for virkelig politisk meningsbrytning i denne sal, dersom man konsentrerte seg om de vesentlige linjene og de sentrale problemstillingene.

Jeg vil gjerne gripe tilbake til det perspektiv som komiteens leder, Thorbjørn Jagland, skisserte opp i sitt innlegg ved begynnelsen av dagens debatt. Grunnen til at Regjeringen presenterer en slik melding, er naturligvis de store endringene som har skjedd etter den kalde krigens slutt. Etter at hele det gamle terrorbalansesystemet falt bort, er det skapt en situasjon hvor nettopp våre nordlige områder representerer en helt ny utfordring – for oss selv. Vi kan nemlig ikke lenger regne med å få noe gratis, i den forstand at det uten videre er noen i våre omgivelser og av våre venner som pr. definisjon har interesser sammenfallende med våre. Ingen! Det vil si vi er nødt til å gjøre jobben selv, sørge for at vi får den tilstrekkelige politiske ryggdekning, sørge for at våre standpunkter når det gjelder f.eks. Svalbard-sonen, blir forstått av andre, sørge for at det er andre land som er interessert i å samarbeide på konstruktiv vis med Norge for å unytte de naturressursene som ligger innenfor vårt suverenitetsområde.

Jeg har registrert innenfor det nordiske samarbeid at våre nordiske naboer har sitt siktepunkt helt andre steder. For dem er det nordiske samarbeidet i ferd med å bli et rent Østersjøsamarbeid. Det henger også sammen med at i EUs retorikk slutter den nordlige dimensjon der Bottnis-ka viken slutter. Det er i og for seg naturlig at det er det som er deres oppmerksomhetsområde. Men vi er nødt til å få dem til å forstå at også de områdene som ligger lenger mot nord, er en felles utfordring for alle europeiske land.

Det er en underlig særmerknad vi var inne på i et replikkordskifte tidligere i dag, av de tre partiene Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet. Det er i seg selv en underlig allianse, når man tenker på den ideologiske farge disse tre partiene har. Men den er

enda mer underlig når man leser – og her finner jeg det nødvendig å sitere – hva de tre partiene har skrevet inn i innstillingen. Etter at de har skissert denne utfordringen, hvor USA, Russland og EU er partnere vi er nødt til å samhandle med, men som kan tenkes hver for seg å ha andre interesser enn våre, skriver man at svaret på dette er:

«Dette krever også at Norge opprettholder en viss militær tilstedeværelse i nord» – en viss *militær* tilstedeværelse – «... også for å kunne hevde nasjonale interesser hvis dette blir nødvendig.»

Den samme merknaden avsluttes på følgende måte:

«Forsvarets innretning og organisering bør ... gjenomgås med sikte på å sikre kapasiteter i nord på kort og lang sikt.»

Etter all normal lesning er dette klassisk kanonbåt-diplomati. Man snakker om at svaret på eventuelle konfliktinteresser i nord er et nasjonalt militært nærvær. Dette dreier seg ikke om Kystvakten, som Senterpartiets leder forsøkte å snakke det bort med i sted.

Problemet ved dette forsterkes jo ytterligere ved at to av de tre partiene, Senterpartiet og SV, i annen sammenheng har erklært at utviklingen i forholdet mellom NATO og EU tilsier at Norge bør føre en mer uavhengig politikk, altså uavhengig både i forhold til NATO og i forhold til det sikkerhetspolitiske samarbeidet i EU. Da er dette en klassisk doktrine som går ut på nasjonal militær opprustning. Det er forbløffende at særlig Sosialistisk Venstreparti, med sin historie, skulle ende opp der.

J ø r g e n K o s m o hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Jan Sahl (KrF) [12:59:59]: Det har vært spennende å følge debatten om nordområdene, og det er gledelig å merke den tverrpolitiske enighet som stort sett har preget innleggene.

Opposisjonspartiene har i sine merknader samlet seg i et fromt ønske om en kraftfull og samordnet nordområdepolitikk. Men når det så kommer til de konkrete handlingene, skiller de lag og spriker i ulike retninger. Ikke uventet er det Fremskrittspartiet som skiller seg mest ut, og det er særlig skuffende å se at partiet helt velger å overse vårt ansvar for urbefolkningsgruppene.

Jeg har først og fremst tatt ordet for å understreke viktigheten av å styrke Barentssamarbeidet. Det er svært gledelig at Regjeringen i meldingen legger opp til å videreutvikle dette samarbeidet ved å foreslå opprettelsen av Barentsinstituttet i Kirkenes og en økning av støtten til Barentssekretariatet. Barentsinstituttet skal særlig studere problemstillinger knyttet til energiutvikling og regionalt samarbeid. Fra norsk side er det de tre nordligste fylkene som har vært pådrivere i det regionale samarbeidet, og sett de store mulighetene som ligger i Barentsregionen.

Det var svært spennende å besøke næringslivet i Kirkenes for en tid tilbake, og oppleve både optimisme og stor kompetanse på Russland-samarbeidet. Det ligger et enormt marked øst for oss, og framtidsutsiktene for han-

del og industrielt samarbeid stiger i takt med den økonomiske veksten i Russland.

La meg nevne to viktige samferdselsprosjekt i denne regionen som vil få stor betydning for utviklingen framover. Det er for det første de planene som er lagt for jernbane mellom Kirkenes og Nikel. Det er en svært interessant samferdselsløsning, som bl.a. vil kunne bli en framtidig transportkorridor for russisk gass. Komiteen ber om en nærmere vurdering av denne jernbaneforbindelsen, og Kristelig Folkeparti vil være en pådriver for å få fortgang i det utredningsarbeidet.

Så til et annet samferdselsprosjekt i regionen, som er kommet lenger i utviklingen, den såkalte New Corridor, som er navnet på en spennende transportåre mellom Kina og USA med jernbane og båt, og med Narvik som utskipningshavn. Her skal det gjennomføres prøvetransporter allerede i høst. Godstransport mellom det indre Kina og USA etter østlig rute tar i dag ca. 40 døgn, mens hvis man følger den vestlige rute via Narvik, tar det kun 20 døgn. En slik transportåre vil gi store utviklingsmuligheter for Barentsregionen. I Kristelig Folkeparti er vi svært glad for at Regjeringen er med på å støtte dette prosjektet.

Utviklingen i Barentsregionen er svært avhengig av at det satses nasjonalt, men også svært avhengig av internasjonal støtte. Her er samarbeidet i Norden svært viktig. Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd har vært et viktig organ for å fremme nordområdesaker. Også EUs nordlige dimensjon, som ble vedtatt i Nordisk Råd i desember i 1997, har hatt stor betydning for utviklingen i nordområdene. Men nå er det all grunn til å følge nøye med både på utviklingen i Norden og i EU totalt sett, når det gjelder interessen for nordområdene, som også representanten Inge Lønning har påpekt i et tidligere innlegg.

Etter EUs utvidelse har det skjedd en kraftig dreining av fokus i EU. Utvidelsen østover har medført økt interesse for Østersjøområdet, og EU har tatt på seg store forpliktelser for å høyne levestandarden i de nye medlemslandene. Dette er et faktum, uavhengig av om Norge er med i EU eller ikke. Det som gir størst grunn til bekymring, er at våre nordiske venner også i større grad ønsker å bruke tid og ressurser på Østersjø samarbeidet. Vi vil derfor på sikt sannsynligvis få mindre hjelp til å holde fokus på nordområdesamarbeidet. Det er derfor svært viktig at Norge i arbeidet i Nordisk Råd, i Nordisk Ministerråd og i konsultasjoner med EU holder trykk på utviklingen i nordområdene og den nordlige dimensjonen i EU.

Etter invitasjon fra Stortinget og Nordisk Råd skal vi i slutten av måneden møtes til Barentssamarbeidets andre parlamentarikerkonferanse i Bodø. Her vil hovedfokus være på samarbeid i Nord-Europa, bærekraftig utvikling og økonomisk aktivitet i Barentsregionen og urfolks rolle og betingelser i Barentsregionen. Her vil det første slaget stå om videre utvikling i den regionen vi har til behandling i dag, og det vil være særlig viktig at Norge her viderfører sin pådriverrolle for å få hele Nord-Europa med på en fortsatt satsing i nord.

Karl Eirik Schjøtt-Pedersen (A) [13:05:13]: Norge er nord, og Norge er kyst. Både i vår utenrikspolitikk og i

vår innenrikspolitikk må vi derfor ha fokus på de særegne mulighetene og de særegne utfordringene som knytter seg til våre interesser i nordområdene og i kyst- og havområdene.

Etter min vurdering må vi heise opp fem områder i nordområdepolitikken:

For det første må det internasjonale samfunnet gå sammen om å rydde opp i miljøproblemene på Kola. Her ligger enorme lagre av atomavfall. Dette er en av verdens største miljøutfordringer. Det er en trussel mot oss og mot verdenssamfunnet. Russland klarer ikke denne utfordringen alene. Det er på høy tid at verdenssamfunnet, representert ved EU, USA og andre, tar tak i denne utfordringen. Norske myndigheter må mer konsekvent sette denne saken på dagsordenen.

For det andre må Norge og Russland sammen sikre en bærekraftig forvaltning av våre felles fiskebestander. Det forutsetter at vi sikrer en best mulig langsiktig forvaltning, men det forutsetter også en bedre kontroll med ressursuttaket. Vi har sett alvorlige eksempler på at russiske fiskefartøy driver ulovlig fiske. Norske myndigheter må klarere reise krav om tiltak mot uregistrert fiske.

For det tredje må vi bruke olje- og gassressursene i området til å skape økt vekst og bedre velferd. En fjerdedel av verdens uoppdagede olje- og gassressurser antas å ligge i det arktiske området – en vesentlig del i Barentshavet. Norge må ta lederskap for utvikling av olje- og gassvirksomheten i nord. Vi må være aktivt med for å ha innflytelse. Samtidig må Norge gjennom egen aktivitet markere egne interesser.

Så må vi selvsagt stille strenge miljøkrav, og vi må utvikle teknologi som gjør det mulig å innfri kravene. Slik kan vi påvirke både selskaper og finansinstitusjoner til å stille strengere krav til aktiviteten også på russisk side. Vi må utvikle petroleumsaktiviteten i samspill med Russland. Vi må ha ambisjon om å kunne bidra til utviklingen på russisk side. Men først og fremst må vi rette oppmerksomheten mot mulighetene på norsk side. Det er der den fremste norske interessen ligger. Slik må vi ivareta våre strategiske interesser. Slik skal vi skape nye arbeidsplasser i Kyst-Finnmark. Men slik kan vi også utvikle teknologiske løsninger som gir konkurransekraft for norske selskaper på russisk side.

For det fjerde må vi bidra til sosial utvikling og bedre levekår for menneskene som bor i området. Gjennom ny næringsaktivitet skapes arbeidsplasser og inntekter som vil bidra til samfunnsutvikling både på norsk og på russisk side. Vi må skape et sterkere fundament for lokalsamfunnene i Nord-Norge. Men ikke minst må ny aktivitet i området bidra til bedre levekår for våre naboer i Nordvest-Russland. Det er også viktig for stabiliteten i området. Norske myndigheter må bidra til økt internasjonal støtte til økonomisk vekst i Nordvest-Russland. Og vi må bidra til å løse de helsemessige utfordringene i området.

For det femte må vi styrke kontakten mellom menneskene i området. Da er kultursamarbeid viktig. Da er utdanningssamarbeid viktig. Da er kontakten mellom mennesker og organisasjoner viktig. Norske myndigheter må langt mer målrettet støtte opp under dette arbeidet og un-

gå tilfeldige budsjettkutt som vi har sett de siste årene. Barentssamarbeidet må styrkes. Det må etableres et eget barentsinstitutt i Kirkenes.

Det er nær sammenheng mellom disse tiltakene. Bedre levekår i Nordvest-Russland vil bidra til stabilitet og avspenning. Økonomisk vekst vil øke mulighetene for å rydde opp i miljøproblemene.

På samme måte må norsk utenrikspolitikk og norsk innenrikspolitikk ses i sammenheng. Økt næringsvirksomhet, nye arbeidsplasser og mer stabil bosetting i nord gir Norge større tyngde til å markere norske interesser i nord. Jeg vil derfor advare mot dem som ser den distriktspolitiske innsatsen – bl.a. i Finnmark og i Nord-Troms – som et spørsmål om å bruke noen kroner mer der enn i andre områder. For det første er det et selvstendig mål å sikre hovedtrekkene i vårt nasjonale bosettingsmønster. Da er utfordringene ganske annerledes langs kysten av Finnmark enn i noen annen del av landet. For det andre må vi ha en offensiv nærings- og distriktspolitikk for å utløse de enorme mulighetene i området. Men en aktiv nærings- og distriktspolitikk i nord er også avgjørende for å sikre våre nasjonale interesser i en bredere internasjonal sammenheng.

Norge etablerte Barentssamarbeidet som en kanal for samarbeid om utvikling i nord. Vi må nå styrke dette arbeidet – på statlig nivå, på regionalt nivå. Samtidig må vi som parlamentarikere engasjeres sterkere i samarbeidet. Der er det fortsatt mye som står tilbake.

Til slutt: Det er egentlig ganske utrolig at nordområdepolitikken ikke for lengst er etablert som Norges viktigste utenrikspolitiske interesseområde. Som en av talerne sa, så langt har det vært sett på som distriktspolitikk. Og som en annen sa, så langt i perioden har utenrikspolitikken vært konsentrert sørover. Det er på høy tid å erkjenne at dette er Norges viktigste utenrikspolitiske interesseområde og Norges viktigste næringsmessige potensial.

Raymond Robertsen (H) [13:10:39]: Til siste taler: Jeg er helt enig i det siste som ble sagt. Det må jeg bare ha sagt.

Jeg og mange andre tilhører faktisk den første generasjonen som egentlig ikke har opplevd den kalde krigen. I dag er forholdet til Russland normalisert – etter 70 år med stengte grenser og kommunisme i øst.

Handel og samhandel med vårt broderfolk i øst har historisk sett gitt befolkningen på begge sider av grensen velstand. Situasjonen med stridsvogner plassert på grensen er forbi, og vi ser alle fremover. Nå er det samarbeid for å bidra til velstandsutvikling i alle de berørte land som gjelder. Og i stedet for miner og piggråd er det jernbaneforbindelse mellom Kirkenes og Russland som er temaet.

Da Muren falt, hadde Russland i lang tid vært avskåret fra deltakelse i samarbeid på Nordkalotten. Spesielt den daglige samhandling var blitt satt betydelig tilbake etter årtier med stengte grenser. Samarbeidet i Barentsregionen, med Barentssekretariatet i spissen, skulle nettopp få i gang folk-til-folk-samarbeidet og nærings-samarbeidet i samme region. I ettertid må man si at dette i store trekk

har vært vellykket. Mye kunnskap og kompetanse har fulgt i kjølvannet av dette arbeidet.

Jeg er derfor glad for at Regjeringen foreslo opprettelsen av et barentsinstitutt i Kirkenes. Planene for et slikt institutt er å bidra med en vitenskapelig tilnærming til grenseregionalt samarbeid både i nordområdene og andre steder, noe jeg tror vil styrke samarbeidet i nordområdene ytterligere.

Kunnskap og kompetanse er nøkkelbegreper for Regjeringens nordområdemelding. I meldingen er det nettopp kunnskap om nordområdene med hensyn til klima, miljø, politiske utfordringer og fornybare og ikke-fornybare ressurser som er blitt viet oppmerksomhet. Det er den kunnskapsoppbyggingen vi må gjøre sammen med andre land i det sirkumpolære området. Men det er også en anerkjennelse av det arbeidet som er gjort hittil.

Jeg har registrert at enkelte representanter i diverse medier har kritisert Regjeringens nordområdemelding for at den ikke inneholder nok innenrikspolitiske områder. Jeg vil derfor benytte anledningen til å henvise til Regjeringens forskningsmelding, som skal behandles i Stortinget i morgen. Der foreslås det en betydelig opptrapping av forskningsressurser i Norge. Temaområder som også er relevante for nordområdene, er grundig behandlet der. Spesielt har forskning innenfor marin sektor og innenfor petroleum fått en sentral posisjon.

Det er egentlig lite av konflikter i Stortinget om norsk nordområdepolitikk. Det tror jeg er bra for det arbeidet som skal gjøres i nord.

Dessverre er det ett område innenfor nordområdepolitikken der Stortinget avviker fra sin enighet, nemlig i holdningen til olje og gass i nord. Jeg mener det blir meningsløst å snakke om nærings-samarbeid i nord og samtidig være mot utvinning av petroleum i nordområdene. Uansett hvilken holdning Norge har til denne aktiviteten, kan man ikke pålegge Russland å gjøre det samme. Jeg mener bestemt at både Norge, Russland, miljøet og innbyggerne i nordområdene vil være tjent med petroleumsaktivitet også på norsk side. Jeg kan ikke si at jeg er optimist med hensyn til fremtidig aktivitet i Barentshavet dersom SV vinner frem med sin motstand mot petroleumsutvinning. Alle som bor i nordområdene, bør håpe at SV ikke får noen innflytelse etter valget.

Nærings-samarbeidet er vesentlig for videre utvikling i nordområdene. Det er derfor viktig at vi gjennom politiske prosesser bidrar til å fjerne unødvendige hindringer. Grensepasingen mellom Norge og Russland har dessverre vært et tilbakevendende tema og bør vies oppmerksomhet. Jeg er tilfreds med at Regjeringen tar sikte på å etablere en norsk næringslivskontakt i Murmansk. Det tror jeg vil være til stor hjelp for norske interesser.

Jeg vil berømme Regjeringen – og utenriksminister Jan Petersen spesielt – for fremleggelsen av nordområdemeldingen, som angir viktige og riktige retninger for de politiske utfordringene som er i nord. Jeg mener også det er grunn til å berømme Stortingets utenrikskomite, som på en svært grundig måte har behandlet meldingen og gitt Regjeringen støtte for sin nordområdepolitikk.

Nordområdepolitikk er viktig for nasjonen Norge. Men jeg kan ikke hjelpe for at jeg som innbygger i nord synes det er veldig bra at Stortinget bruker så lang tid og så mye ressurser på nettopp å diskutere de områdene som betyr veldig mye for meg.

Lena Jensen (SV) [13:15:47]: Nelson Mandela stod på talerstolen i Tromsø på lørdag. Han talte til 18 000 frammøtte og til resten av verden. Han snakket direkte til oss politikere og oppfordret oss til å ta ansvar i forhold til den delte verden vi lever i. Han utfordret oss til å ta et ansvar overfor de millionene av barn som dør fordi de ikke har tilgang på medisiner, og han sa at aids truer selve kjernen i våre liv. Når historien skal skrives, vil vi da bli husket som den generasjonen som snudde ryggen til en global krise, eller vil det bli skrevet at vi gjorde det rette, spurte Nelson Mandela. Historien vil dømme oss.

I 2004 mistet mer enn 3 millioner mennesker livet av aids, mens 5 millioner mennesker ble smittet av hiv. Ingen steder i verden vokser hiv/aidsepidemien raskere enn i Russland og i Øst-Europa. 309 000 er offisielt registrert som hivpositive i Russland. Ekspertene mener det virkelige tallet er mye høyere, og det er en eksplosiv utvikling i spredningen. Tuberkulose er også under en eksplosiv utvikling i Nordvest-Russland. Det er faktisk ikke økonomi til å behandle alle som trenger det. Man blir nødt til å gjøre et valg når det gjelder hvem som skal få behandling, og hvem som ikke skal få det. Man står nå faktisk i fare for å miste kontrollen over både hiv/aidsepidemien og tuberkuloseepidemien i Russland. Disse to smittesykdømmene er alvorlige. Vi må satse på en sterk styrking av helsearbeidet i Russland og en styrking av det frivillige arbeidet.

Jeg vil i dag berømme det arbeidet som de frivillige organisasjonene gjør i Russland, bl.a. Røde Kors' forebyggende bistandsprosjekt mot hiv og aids, Redd Barnas gatebarnprosjekt og Norsk Folkehjelps kvinnehjelpsprosjekt. Disse prosjektene er gode, og de er enormt viktige.

Det er nødvendig å styrke helsearbeidet. Det er vår forpliktelse overfor våre naboer. Men det er også viktig i forhold til stabiliteten i nordområdene. Det finnes ingen annen grense mellom to land i verden hvor det er et så stort skille når det gjelder økonomi og levestandard, som det er mellom Norge og Russland.

Jeg håper Mandela-konserten i Tromsø i helgen beveget verden litt og endret verden litt. Det var et lite, men et enormt viktig bidrag. Tromsø har blitt satt på kartet – ikke for en konsert, men for sitt sosiale engasjement, for å bidra for verden, for å sette dagsordenen og for å løfte en så viktig sak som hiv/aids. For å kunne gjennomføre dette trengs både kunnskap, engasjement og kompetanse. Signalene ble sendt kraftig ut. Håpet er at dette vil komme på dagsordenen på G8-toppmøtet. Jeg håper at konserten har satt spor i Norge, og at den setter spor i fortsettelsen. Dette forplikter Norge, med sin kunnskap og sin kompetanse, til å fatte konkrete og gode forslag for å styrke dette området.

«Det er langt dette landet. Det meste er nord.» Det var slik saksordføreren startet det første innlegget om nordområdemeldingen i dag. Den debatten som har vært i salen i dag, viser at det er en bred enighet i Stortinget om

dette. En økt satsing og fokusering på nordområdene er enormt viktig. Det er på tide at den kommer. Det må innebære et nytt politisk fokus, både på mulighetene og på de utfordringene vi står overfor i nordområdene. Men det må også innebære en mer rettferdig fordeling av styring, organisering og plassering av både institusjoner og forvaltning av politikken i Norge.

I Nord-Norge har man sterke kompetansemiljøer innenfor et bredt og helhetlig felt, og ikke minst har man en driv og en vilje. Det er nødvendig å fordele makt til Nord-Norge. Nord-Norge er beredt til å ta imot denne makten og forvalte den godt. Det finnes mange sterke kompetansemiljøer i Nord-Norge – enormt mange. Jeg vil raskt nevne noen av disse miljøene som er viktige: telemedisin, Universitetssykehuset, Universitetet i Tromsø, Polarmiljøsenderet, fylkeskommunene, kommunene, forskningsinstitusjoner, høyskolene i landsdelen, Barentssekretariatet – som har vært nevnt mange ganger tidligere – Værvarslingen, enormt mange frivillige organisasjoner og en rekke bedrifter.

Det som jeg håper dette vil føre til, er at man i fortsettelsen plasserer mer ansvar, både for nasjonale og internasjonale oppgaver, i Nord-Norge, fordi man i nord ikke minst har hatt erfaring med samarbeid i Barentsområdet gjennom generasjoner.

Søren Fredrik Voie (H) [13:21:01]: Det er en rimelig sjelden tilstand at en stortingsmelding vekker så stor politisk debatt, så stor økonomisk oppmerksomhet og også næringsmessig interesse.

Jeg synes det innledningsvis er grunn til å gi rimelig stor ros til Regjeringen, og spesielt utenriksministeren, for at man for første gang har fokusert på nordområdene, og ikke minst på nordområdenes muligheter. Jeg synes det er det deler av denne debatten og meldingen som sådan gjenspeiler. Man fokuserer på framtidsperspektiver, på muligheter og på hvordan vi skal utnytte disse mulighetene til beste for nasjonen vår.

Fra mitt ståsted har jeg lyst til å påpeke at det vi egentlig diskuterer, langt på vei er Norges framtid – lenge etter at olje- og gassressursene, som har vært i fokus i dag, og utnyttelsen av dem har tatt slutt. Hvis vi forvalter nordområdene på en god og forsvarlig måte, vil vi i hundrevis av år framover – i generasjoner framover – kunne høste av noen av verdens rikeste fiskeressurser. Norsk arktisk torsk og norsk vårgytende sild har sine oppvekstområder i Nordishavet og i Barentshavet, og gir muligheter for nye produkter, ny verdiskaping og ny sysselsetting langt utover det mellomlange og det til dels kortsiktige perspektivet som olje- og gassindustrien har. Men selvfølgelig er det også viktig å ha med. Men jeg har lyst til å understreke at de fornybare ressursene også har behov for oppmerksomhet når vi diskuterer nordområdepolitikk.

Det er ikke bare Norges framtid som står i fokus. På mange måter er dette også med på å sikre Europas framtid i forhold til energiforsyning og i forhold til matforsyning og matsikkerhet i de kommende år – for kommende generasjoner, faktisk.

Jeg vil også framheve at nordområdepolitikken, slik vi diskuterer den i dag, er en del av vår nasjonale politikk. Den må ikke reduseres til å bli en diskusjon om det som skal skje i Kirkenes, kontra det som skal skje i Murmansk. Til det er dette altfor viktig. Det er altfor mange muligheter og altfor mye ressurser som står på spill til at dette skal snevres inn til området Finnmark–Nordvest-Russland. Det dreier seg om hele vår nordlige landsdel, og det dreier seg om å utnytte de mulighetene som finnes der. Jeg synes også at det som har vært i fokus her i dag, behovet for samordning i regjeringskretser for å utnytte disse mulighetene i et langsiktig perspektiv, er kommet godt fram. Da synes jeg det er en fullstendig avsporing å foreslå enten et direktorat eller en egen minister for nordområdene. Dette må forankres lengst mulig oppe i det politiske system, og i den grad utenriksministeren ikke har satt seg selv i fokus og kan gjøre det enda bedre, synes jeg han også må påta seg det ansvaret som han har og bør ha for å samordne både forsvar, miljø, næring, fiskeri, jus og hele fagspekteret innenfor regjeringsapparatet på dette området.

Det andre som meldingen har i fokus, er behovet for kunnskapsproduksjon og kunnskapssatsing. Skal vi få til ny kunnskap og ny vekst i nordområdene med de ressursene og de mulighetene som er foreskrevet i meldingen, krever det også kunnskapsproduksjon, og kunnskapsproduksjon krever forskning.

Som det har vært nevnt tidligere, har Regjeringen parallelt med denne meldingen lagt fram en forskningsmelding med satsingsområder som går rett inn i nordområdeproblematikken. Realfag, marin næringsutvikling, innovasjon og nyskaping, næringsutvikling og satsing på teknologi er helt avgjørende, skal vi greie å få til den utvikling som vi alle ønsker og ser for oss i nordområdene. Da tror jeg at den politikken som nå føres av Regjeringen med hensyn til å ruste opp de nordnorske høyskoleinstitusjonene, inkludert Universitetet i Tromsø, ikke minst når det gjelder teknologioverføring fra sør til nord, eventuelt teknologioverføring av det beste som måtte finnes internasjonalt, for å ta det i bruk i nordområdene for å bygge opp en kunnskapsbasert industri i nord, er en viktig og riktig strategi framover.

Med den satsingen som nå skjer, tror jeg faktisk vi er i ferd med å kunne bygge opp Norge til på nytt å bli en polar stormakt. Jeg er ikke minst litt skremt av bekymringene til SV, som overhodet ikke greier å se muligheter, men bare problemer knyttet til nordområdene – også. Det vil være en ulykke for landet vårt hvis dette rød-grønne alternativet skal basere seg på SVs politikk i framtiden.

Berit Brørby (A) [13:26:28]: En helhetlig norsk strategi og tenkning med hensyn til nordområdene og vårt forhold til Russland har vært etterspurt og etterlengt. Debatten i dag har dimensjoner og en rekkevidde jeg tror vi knapt klarer å ta innover oss.

Når det gjelder nordområdene, er mulighetene store, men utfordringene står også i kø. I en debatt om nordområdene er det viktig å se Norges innsats i lys av annen virksomhet i Nordvest-Russland og de nordiske land.

I Nordisk Råd har vi lang erfaring med å forholde oss til og samarbeide med Russland. I mange år var Nordens og spesielt Finlands forhold til Sovjetunionen en avgjørende begrensning for mulighetene til å drive noen form for utenrikspolitiske drøftelser i Nordisk Råd. Etter at Berlinmuren falt og Sovjetunionen ble oppløst, har den utenrikspolitiske dimensjonen i det nordiske samarbeidet blitt meget viktig. Man har i større grad fokusert på de baltiske land, men også på Nordvest-Russland og på sentrale russiske myndigheter i Moskva. Den seneste utviklingen er at oppmerksomheten og midlene i det nordiske samarbeidet i enda større grad skal rettes mot Russland og på sikt tones noe ned når det gjelder de baltiske land. På kommende Nordisk Råds sesjon i Reykjavik til høsten vil vi ventelig få til behandling et ministerrådsforslag til et eget russlandsprogram.

Når det gjelder Russland, har Nordisk Råd lenge arbeidet regionalt i forhold til myndighetene i Nordvest-Russland, men også hatt omfattende kontakt med Føderasjonsrådet og statsdumaen i Moskva. I den politiske dialogen har demokrati i bred forstand stått sentralt. Det har vært omfattende deltakelse på møter og konferanser hvor temaer som ytringsfrihet, miljøvern og bekjempelse av internasjonal organisert kriminalitet er tatt opp. Nordiske institusjoner, som Den Nordiske Investeringsbanken og NEFKO, har bl.a. bidratt til finansieringen av viktige miljøprosjekter vedrørende atomsikkerhet og rent vann, men også med kapital til næringslivssamarbeid mellom de nordiske land og Russland. Det er viktig at vi som har deltatt på disse møtene og fått russiske kontakter, også bruker kunnskapen og kontaktene nasjonalt i vårt forhold til Russland.

Jeg har notert meg at Regjeringen i sin stortingsmelding sier at de vil etablere nordområdedialoger med en rekke aktører: USA, Tyskland, Storbritannia, Frankrike, Canada og EU. Dette er viktig og bra. Men jeg må få minne om at vi ikke må glemme våre nærmeste naboer, de nordiske land, når det gjelder å holde fokus på nordområdene. Det er viktig at man hele tiden arbeider for et bedre samarbeid på Nordkalotten, også blant nordiske venner. Vi som bor nord i Nord-Europa, må arbeide sammen for å få oppmerksomheten rettet mot nordområdene, for det er et faktum at Finland, Sverige og Danmark har Østersjøen i hovedfokus. Island har Vest-Norden i hovedfokus.

De utfordringene vi har i nordområdene, er ikke norske alene, de er internasjonale, de er nordiske, de er europeiske. Men vi må bruke alle våre kanaler for å få europeiske politikere til å skjønne hvilken enorm utfordring som ligger i nordområdene. Det er jo det området i verden som har flest utnyttede ressurser, og er dermed et potensielt konfliktområde.

Det er i dag mange politiske organisasjoner og frivillige organisasjoner som er involvert og engasjert i samarbeid på tvers av landegrensene i nord. Det gjøres mye godt arbeid på mange nivå, og mye av dette arbeidet bringer folk tettere sammen på tvers av landegrensene.

Jeg vil understreke viktigheten av å koordinere innsatsene til de aktørene som er involvert i dette arbeidet, slik at resultatene blir best mulig. I denne sammenheng vil jeg

få nevne at Nordisk Råd og Stortinget den 29. og 30. juni i år arrangerer den andre Barentsparlamentarikerkonferanse med deltakelse fra de nordiske land, Russland, Samisk Parlamentarisk Råd og Europaparlamentet. Det er også observatører fra Baltisk Forsamling og Benelux Parlamentariske Forsamling.

På denne konferansen vil et av hovedtemaene være hvordan det framtidige samarbeidet i Nord-Europa skal utformes. Det er ikke uvesentlig, og det er derfor heller ikke uvesentlig hva som blir sluttdokumentet fra denne konferansen og den oppfølgingen vi fra norsk side skal ha.

Eva M. Nielsen (A) [13:31:45]: Lyrikeren Rolf Jacobsen sier i sitt dikt «Nord»:

«Det er langt dette landet.

Det meste er nord.»

Fram til i dag har dette ikke vært korrekt, men med den kunnskap vi i dag har om ressursene i nordområdene, er Rolf Jacobsens påstand i ferd med å bli en sannhet.

De enorme olje- og gassressursene som finnes i nordområdene, har ført til at de energikrevende nasjonene har kastet sine øyne på denne framtidige energiregionen.

I fire år har dagens regjering sittet på gjerdet, mens kritikken fra nord har vært besk. I siste liten kommer St.meld. nr. 30, Muligheter og utfordringer i nord – et halvhjertet forsøk på å følge opp Orheim-utvalgets innstilling Mot nord! og et mottiltak for å imøtekomme kritikken fra landsdelen. Det må sies at komiteens innstilling er med på å gjøre en svak stortingsmelding meget bedre. Bevilgningene i revidert budsjett er selvsagt også tatt godt imot i nord. Det har løftet seg i løpet av den siste måneden.

Dog – en langsiktig nasjonal politikk for hvordan Norge skal hevde sin suverenitet i nord gjennom tilstedeværelse og aktivitet, er det Norge trenger nå. Dette krever en nasjonal strategi. Det krever bilaterale avtaler som skal sørge for felles standarder og felles kjøreregler for utvinning av olje og gass, felles kjøreregler for transport og felles miljøstandarder.

Vi trenger å ha en nasjonal utviklingsstrategi som går 30 år fram i tid. Dersom Norge skal ha som politisk mål å optimalisere ressurstilfanget i nord – og en slik strategi bør vi ha – må det bli i et langsiktig perspektiv og under parolen «fisk og olje i godt naboskap».

I forrige uke kunne vi lese i finnmarksavisene at oljeselskapene får skryt av fiskerne i Finnmark. Snøhvit-utbyggingen og letingen i Barentshavet har skjedd uten konflikter. En nasjonal langsiktig strategi for utvinning må ha også fiskernes støtte og tillit.

Kravene til sikkerhet mot utslipp må være ufravikelige. Miljøtiltak og sikkerhet fordrer et styrket bilateralt samarbeid i nord. Ressursuttakene i nord er et nasjonalt ansvar med en internasjonal dimensjon. Norge må meisle ut en helhetlig nordområdepolitikk. Norge må ha økt aktivitet og tilstedeværelse i disse områdene. Norge må meisle ut en langsiktig nasjonal politikk som ivaretar alle disse perspektiv.

Sist, men ikke minst vil jeg igjen understreke: Utvinning av olje og gass i nord er en nasjonal oppgave som på

grunn av områdets strategiske beliggenhet krever en nasjonal politikk med et internasjonal fokus.

Øyvind Halleraker (H) [13:35:40]: Mange av dagens talere har snakket om de store mulighetene som ligger i våre nordområder, hvor vi i en klok balanse skal utnytte store petroleumsressurser i nær og god forståelse med fortsatt høsting fra Europas spisskammer. Det er faktisk det reneste hav i verden.

Det er viktig at vi greier å få til denne sameksistensen som vil komme til å gi så store bidrag til norsk næringsliv og norsk økonomi i mange, mange årtier framover – ikke bare for Nord-Norge, men til glede for leverandørindustri og mange arbeidsplasser også sør i landet. Norsk offshoreteknologi er helt fremst i verden, og det vil den gjerne fortsette å være.

Jeg vil gi honnør til Regjeringen for å ta viktige initiativ overfor vår store nabo i øst, men også kanskje spesielt til vår olje- og energiminister for hennes handlekraft for å fremme mulige prospektive områder for videre utvikling. Forventningen til den 19. utlysingsrunde er i denne sammenheng spennende.

I resten av mitt innlegg vil jeg fokusere på en urovekkende trussel mot dette rike ressursområdet. Det dreier seg om lagring av gammelt atomavfall. Dessverre var en av konsekvensene av et feilslått politisk system i tidligere Sovjetunionen en fatal og mangelfull atomavfallspolitikk. I forbindelse med stortingsmeldingen om rent og rikt hav var energi- og miljøkomiteen på reise i Nordvest-Russland. Vi var bl.a. den første parlamentarikerdelegasjon som fikk anledning til å besøke Andrejevbukta hvor russerne har svært utilfredsstillende lagre av militært atomavfall, tilsvarende 5 000 Hiroshima-bomber. Bare 45 km fra vår grense er det altså lagret 21 000 brukte atomfuel-elementer i tre betongtanker som er i svært dårlig forfatning. Men her var kapasiteten fylt opp i 1996, og fra 1997 har containerne med brenselceller vært lagret i friluft. I årene mellom 1982 og 1989 vet vi at det på grunn av manglende vedlikehold og frostskaader lekket ut store mengder radioaktivt materiale til terrenget omkring, og fortsatt transporteres radioaktivt materiale via elven og ut i Litsafjorden.

Enkelte har påpekt at Andrejevbukta antakelig er et av verdens farligste steder å oppholde seg. Det høres kanskje ut som reneste science fiction, men det er faktisk virkeligheten. Oppmerksomheten rundt utslippene av radioaktivt materiale fra dette området og trusselbildet som er overhengende, har forstummet helt i den fokuseringen som har vært på Sellafeld-utslippene. Likevel har vi greid å få til et verdifullt samarbeid mellom Norge og Russland, hvor sittende regjering har tatt verdifulle initiativ for å realisere infrastruktur for å bidra til sikring og senere flytting av dette avfallet.

Det er i dette perspektivet vi må se den uenigheten som fremkommer i komiteinnstillingen om flytting og mellomlagring av enorme mengder atomavfall, kontra gjenvinningsprosessering ved det nedslitte og umoderne anlegget i Majak i Sibir.

Det arbeidet som Syse-regjeringen startet i dette området, må fortsette. Løsningene som velges, må være rasjo-

nelle og praktiske. Forurensninger til hav og luft kjenner ingen landegrenser, og derfor er Regjeringens aktive holdning til samarbeid i dette området svært viktig. I erkjennelsen av både avhengighet av og sårbarheten i våre havområder er det positivt at Regjeringens nordområdemelding i all hovedsak samler et bredt politisk flertall bak seg.

Tor-Arne Strøm (A) [13:40:03]: Jeg er glad for at en slik melding er lagt fram, og enda mer tilfreds med at den nå er noe oppstrammet i forhold til det Regjeringen la fram.

Vi vil ta et krafttak i nordområdene og ha en mer kraftfull politikk. Dette er en viktig presisering, som jeg synes Regjeringen må legge seg på minne. Det er behov for en mer kraftfull og samordnet politikk overfor nordområdene. Dette er bare en start på arbeidet med å løfte dette området høyere opp på den internasjonale politiske dagsorden.

Det er viktig at det også poengteres at man må sikre befolkningsgrunnlaget og næringsutviklingen i de nordligste fylkene. En av de største utfordringene vi har, er ungdommen. Hvordan skal vi få ungdommen til å bli værende og eventuelt komme tilbake til landsdelen? Hva har vi å tilby denne generasjonen av spennende jobber? Men ikke nok med det: Hvilke andre muligheter finnes? Finnes det kulturtilbud? Hva med skoletilbud, osv.? Slik kunne jeg fortsette.

Da er i hvert fall ett av svarene at vi må få lov til å utnytte de naturressursene og de mulighetene vi har i Nord-Norge, slik at vi kan skape aktivitet på mange områder. Nord-Norge er mulighetenes landsdel. La oss få utnytte dem!

Denne meldingen som ligger her i dag, er ikke bare en Nord-Norge-sak, men et nasjonalt anliggende. Det er viktig å styrke kunnskapsgrunnlaget gjennom betydelig satsing på miljøforskning, kompetanse og overvåking. Her må Norge være en ledende nasjon. Det er viktig med en helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet, som også vil omfatte en vurdering av petroleumsvirksomheten. Men vi må ikke glemme Lofoten. Jeg nevner Nordland VI og VII. Det er en viktig sak for Nordland fylke, som etter min oppfatning har fått liten oppmerksomhet i dag. Nordland fylke ønsker også å delta. Vi ønsker ikke å bli satt på et sidespor. Det bør både regjering og storting merke seg.

Norge har betydelige interesser knyttet til energiresursene i Barentshavet.

Jeg er også veldig tilfreds med at komiteen mener at en aktiv nærings- og distriktpolitikk i nord er avgjørende i en langsiktig strategi for å sikre våre interesser i nordområdene. Næringslivet i Nord-Norge må videreutvikles på grunnlag av kompetansen og på grunnlag av de rike naturressursene i landsdelen. Nord-Norge har et betydelig miljø av teknologibedrifter. Som det sies i innstillingen:

«Det er viktig å styrke disse båndene og nordnorsk leverandørindustriens posisjoner innenfor Barentsregionen og i et norsk-russisk marked. Det gjelder både i forhold til petroleumsnæring, ny fornybar energi, skipstrafikk, oljevernberedskap (Norlense), skipsrepa-

rasjoner, oppdrag mot infrastruktur og transport. Det er viktig at norsk næringsliv bidrar til å løfte miljøkravene og standardene i et samarbeid med russerne.»

Det som også er viktig, er å henlede oppmerksomheten på bl.a. Narvik havn, som har gyldige planer for videre utbygging av Narvik-terminalen, som vil sette denne i stand til å håndtere 430 000 20 fots containere pr. år. Narvik kommune samarbeider med Fiskeri- og kystdepartementet, Kystverket og Nordland fylkeskommune om utvidelsen.

Det pågår også et arbeid for å starte prøvetransport av varer fra USA til Kina over Narvik havn. Det er særdeles viktig at staten støtter lokale myndigheters arbeid med å utrede forutsetningene for etablering av denne øst/vestkorridoren.

Til slutt vil jeg si at jeg vil støtte representanten Bendiks H. Arnesen fra Troms i at Petroleumstilsynet må ha et kontor i Harstad, og at dette må settes på dagsordenen snarest. Dette er et krav fra hele landsdelen.

Leif Frode Onarheim (H) [13:44:22]: Virksomhet i nordområdene byr på utrolig mange spennende muligheter. I tillegg til at Barentshavet har rike fiskeriforekomster og spesielle oppdrettsmuligheter for torsk, er det grunn til å tro at det er betydelige petroleumsressurser i områdene. Den strategiske beliggenhet og de antatt rike ressurser gjør området til et viktig politisk område. Dessuten byr havområdene i nord på spesielle utfordringer for næringsvirksomhet på grunn av et tidvis hardt klima og en lang mørkeperiode.

Det er på bakgrunn av disse utfordringer at stortingsmeldingen om muligheter og utfordringer i nord er et svært viktig dokument, og denne er fulgt opp med en god innstilling.

Jeg skal la de storpolitiske temaer ligge. De blir godt dekket av utenrikskomiteens medlemmer. Mitt utgangspunkt er at mulighetene innenfor petroleumsvirksomheten er så interessante for nasjonen Norge, og spesielt for våre nordligste fylker som kan stå foran en industriell utvikling som ingen av oss hadde trodd var mulig. En indikasjon på dette er utviklingen i Hammerfest og Finnmark, hvor Snøhvit med all tydelighet viser hvor mye aktivitet et slikt prosjekt kan skape, og hvilken teknologisk kompetanseheving i området et slikt prosjekt kan føre til. Kan man klare å knytte forskning, undervisning og denne virksomheten sammen, vil denne kompetansen kunne videreutvikles og bevares.

Men jeg synes vi skal ha større ambisjoner når det gjelder olje- og gassvirksomheten i nord. Det er allerede gjort store funn av både olje og gass på russisk side av grenselinjen, og det kan vise seg å være store ressurser i hele havområdet. Vi vet samtidig at Barentshavet er et sårbart område for oljesøl, kjemikalier, ødeleggelse av korallrev etc., hvor fisken kan bli den tapende part. Hvis vi nå i starten av petroleumsvirksomheten i nord kan etablere en miljøstandard og en teknologisk standard for utvinning i hele området, kan vi alle føle oss tryggere på at uhell ikke vil skje. Derfor er posisjonering nå så viktig, slik at både USA, EU og Russland kan se seg tjent med å la Norge

spille en vesentlig rolle i både å sette en god miljøstandard i området og å sette en standard for høy utvinningsgrad i feltene, med høy effektivitet i lete- og utvinningsfasen.

I tillegg til selve petroleumsvirksomheten i nord har det også vært bekymring for omfattende oljetransporter langs vår nordlige kyststripe. Debatten har gått om hvilken beredskap vi bør ha for raskt å kunne rydde opp etter eventuelle skipskatastrofer med betydelig oljesøl. Det er ingen tvil om at omfattende kommersiell virksomhet med store materiell- og personellressurser i våre nordligste fylker gir større muligheter for rask assistanse i slike tilfeller, og forsyningsfartøy som inngår i oljeselskapenes aktiviteter, vil ha utstyr som er viktig i slike situasjoner.

Det er på denne bakgrunn jeg håper at dagens regjering kan fortsette. Høyre ønsker en god utvikling for vår nordlige landsdel og en fortsatt spennende utvikling av vår petroleumsvirksomhet. Derfor ser jeg med stor skepsis på et rød-grønt regjeringssalternativ, hvor sterke krefter vil stoppe – ja, til og med kanskje benytte sivil lenkeulydighet for å hindre – en god videreutvikling for Norge og et betydelig økonomisk og kompetansemessig løft for Nordland, Troms og Finnmark.

Torny Pedersen (A) [13:47:55]: Nordområdemeldingen inneholder flere positive grep som vil være grunnleggende i utformingen av den videre nordområdepolitikken.

Sett fra Nordlands side mener jeg at meldingen vektlegger utenriksforholdene vel mye. Det vil i fremtiden være viktig at man ser næringsutvikling, bosetting, infrastruktur, bærekraftig forvaltning av ressursene, miljøhensyn og forsvars- og sikkerhetspolitikk i en sammenheng, der både det lokale og regionale har en sterk innflytelse i forhold til det internasjonale. Det betyr at ressursene i nordområdene skal komme befolkningen i Nord-Norge til gode.

Da er det viktig å videreføre og styrke Barentssamarbeidet, ikke minst for å styrke samarbeidet med Russland.

Det bør legges mye større vekt på forskning, utvikling og kunnskapsoppbygging, og dette arbeidet bør legges til aktører som er i området. Dette er en forutsetning for å ivareta de interessene Norge har i nord.

Norge er en kyststat, og den nordlige landsdel er avhengig av ressursene som hentes ut fra kyst- og havområdene, men havet er også en stor transportvei. I tillegg til olje- og gasstransport vil den nordlige sjørute til Asia gi store utfordringer, knyttet til miljø og sjøsikkerhet. Her får vi et stort arbeid med å modernisere den sjørettede infrastrukturen, slik at den kan bli en del av det transeuropeiske nettverket.

I dag er diskusjonene store om olje- og gassutvinning i nord. La oss si det så enkelt: Olje- og gassutvinning i nord er kommet for å bli! Hammerfest opplever en rivende utvikling, og den skal fortsette i årene framover. Med økt petroleumsvirksomhet i Barentshavet vil vi skape store vekstimpulser i landsdelen. Norge må føre en offensiv linje og ta styringen i utviklingen og utnyttelsen av ressursene innen petroleumsvirksomheten i Barentshavet. Det kan vi ikke vente med, som noen partier mener. Det er helt

nødvendig at vi nå er på banen og legger premissene for miljøhensynene som må ivaretas.

Vi venter på en forvaltningsplan for Barentshavet og Norskehavet. Det er sagt at den skal komme våren 2006. Jeg ser fram til at også Nordland VI og VII er med i prosessen for prøveboring. For Nordland vil dette være svært viktig for en utvikling av regionalt og lokalt næringsliv. Det gjelder ikke minst leverandørindustrien, men det gjelder også en utvikling for lokalsamfunnene og regionene.

Til slutt: La oss ikke glemme hva kulturen har betydd og vil bety i fremtiden for de menneskelige verdiene som ligger i samarbeidet i nordområdene. Dette kultursamarbeidet vil få ny aktualitet i en situasjon der påvirkning fra andre kulturer bare vil øke og øke. Her ligger det store ressurser, ikke minst i den samiske kulturen, som det må tas hensyn til også økonomisk i det videre arbeidet med nordområdepolitikken. Den kan endelig bli løftet opp på et nasjonalt nivå. Og dette skal en rød-grønn regjering vite å ta vare på!

Øyvind Korsberg (FrP) [13:52:30]: Det har vært sagt ganske mye om olje og gass i nordområdene og de mulighetene man har i nordområdene. Ja, det er muligheter, men jeg må ærlig talt si at jeg ikke er imponert over den satsingen man i denne salen har gått inn for i nordområdene så langt i denne perioden, og også forrige periode, som jeg har erfaring fra. Det er et faktum at man har hatt to leteboringer i denne perioden. Så om Regjeringen slår seg på brystet og er stolt over det som har skjedd, så er det et faktum at det ikke akkurat har vært full fest og stormende jubel i Barentshavet når det gjelder prøveboring og oljeleting.

Man kan også merke seg med interesse at miljøvernminister Hareide stadig vekker finner på nye og kreative måter å stoppe enhver aktivitet i Barentshavet på. Det siste han kom med, var såkalte miljøsoner. Fra før av har man hatt petroleumsfrie soner, og nå har man funnet opp begrepet «miljøsoner». Det blir ikke akkurat enklere å få til noe når man har et slikt utgangspunkt. Det samme gjelder partiet Venstre, som altså skal være en garantist mot oljeboring i Lofoten. Det er ikke mye som vitner om satsing, som man snakker så pent om i denne saken.

Og når det gjelder Arbeiderpartiet, er ikke de noe bedre. Det siste Olav Akselsen gjorde før han puslet seg ut av kontoret da han var olje- og energiminister, var å stenge det han kom over. Han stengte Nordland VI og VII. Jeg merker meg med interesse at nordlandsrepresentantene fra Arbeiderpartiet flyr opp på talerstolen og vil ha disse gjenåpnet. Det vil faktisk også Olav Akselsen, for i Bergens Tidende den 29. november 2003, sier han at Regjeringen må manne seg opp til å åpne for boring i Nordland VI-feltet – akkurat det samme feltet som han selv har vært med og stengt. Det vitner om en dobbeltkommunikasjon. Det er ikke bare der Arbeiderpartiet har en dobbeltkommunikasjon. Den 8. desember 2003 fremmet Fremskrittspartiet et forslag om å åpne for boring i tildelte lisenser i Barentshavet. Det stemte Arbeiderpartiet imot. To dager senere var Arbeiderpartiet ute i media og sa at nå måtte vi åpne opp for disse områdene, slik at man kunne ha prøve-

boring. Det er virkelig en dobbeltkommunikasjon som for meg er ganske vanskelig å fatte.

Og så til enda mer dobbeltkommunikasjon. Fremskrittspartiet og Senterpartiet står sammen om en merknad i innstillingen om å legge Petroleurstilsynet til Harstad. Det er bare vi som står bak merknaden, mens representantene fra Arbeiderpartiet flyr opp på talerstolen og sier at man må få dette som sak, og at man må få dette til Harstad. Hvorfor er det et vanntett skott mellom representantene på nordlandsbenken og stortingsgruppen til Arbeiderpartiet? Det er for meg ganske ubegripelig.

Jeg skal ikke bruke så mye tid på Senterpartiet og SV, for de er imot alt, bare ikke å bruke oljepengene.

Men jeg må stille meg spørsmålet: Hva tenker russiske myndigheter og russiske oljeselskap om den dobbeltkommunikasjonen som er her i salen og i media, og om den viljen som er til stede for å legge forholdene til rette? Den viljen er borte. Vi har gang på gang fremmet forslag, og hver eneste gang blir disse nedstemt. Det bekymrer meg ganske mye.

En av de utfordringene vi står overfor når det gjelder Russland, er i forbindelse med at man får økt reisevirksomhet. Man får økt turisme, økt næringsvirksomhet og man får økt samvær. Hiv og aids og tuberkulose er trusler som følger i det kjølvannet. Derfor er det gledelig at det sist helg ble arrangert en Mandela-konsert i Tromsø. Mange høyt profilerte partiledere og statsministeren benyttet anledningen til å komme opp og sole seg i glansen av den konserten, enten man var for eller imot den. Men jeg vil bare gi dem en utfordring: Når midnattssolen er gått ned og lampene på kameraene er slokket, er det viktig å ha et engasjement også videre i den saken. Jeg vil også få lov til å benytte anledningen til å takke ideskaperne bak Mandela-konserten i Tromsø, de som hadde tro på prosjektet, og ikke minst ledelsen som gjennomførte prosjektet. De bør få all mulig honnør for den jobben de har gjort. Men den jobben bør ikke stoppe nå. Vi bør ha et fokus på disse problemstillingene også i framtiden, fordi vi skal ha et økt og et nærmere samarbeid med Russland også i framtiden.

Julie Christiansen (H) [13:57:50]: Jeg har behov for ganske kort å kommentere noen av poengene som har kommet frem i denne debatten. Det er for fristende å la være å kommentere representanten Korsbergs innlegg, hvor han kritiserer tempoet i og omfanget av aktiviteten i Barentshavet.

Nå er vel de fleste i denne sal opptatt av at petroleumsaktiviteten i Barentshavet må skje innenfor bærekraftige, miljømessige rammer av hensyn til miljøet. Men Fremskrittspartiet burde også være i stand til å erkjenne at dersom man skal ha aktivitet i nord, i Barentshavet, er det å ha aktivitet innenfor bærekraftige, miljømessige rammer nødvendig også av politiske grunner. Det er en erkjennelse man gjør når man søker innflytelse i politikken, snarere enn å protestere mot det andre gjør.

Kristin Halvorsen var i sitt innlegg opptatt av grønne interesser og grønn næringsvirksomhet i nord. Jeg føler behov for å presisere at et flertall i komiteen også er opp-

tatt av dette. Men man ser ikke på det som noe som er nødt til å være til erstatning for olje- og gassvirksomhet. Et flertall mener at grønn næringsvirksomhet i nord kan leve side om side med olje- og gassvirksomhet, petroleumsaktivitet. Det er ikke noe enten – eller.

Flere representanter har vist til Snøhvit-utbyggingen, en utbygging som har skjedd innenfor de strengeste miljørammer i verden, og også i god dialog og i godt samarbeid med fiskeriinteressene i området. Svalbard er i grunnen også et eksempel på et av Europas siste uberørte naturområder, som vi forvalter. Likevel er det betydelig økonomisk aktivitet på Svalbard. Men gjennom en klar og tydelig myndighetsutøvelse på Svalbard greier vi altså å ivareta flere hensyn på én gang, vi greier å ha økonomisk aktivitet på miljøets premisser.

Så kort om Nikel–Kirkenes som mulig transportkorridor. Blant annet representanten Jan Sahl tok opp dette, og hele utenrikskomiteen ber om en nærmere vurdering for å få etablert en slik transportkorridor. Her er det en del utfordringer, ikke minst er det jo ulik sporbredde på norsk og russisk jernbane. Men i innstillingen står det også at dette kan være en forbindelse som er aktuell for frakt av russisk gass. Her tror jeg nok det egentlig er mer aktuelt med transport av russisk olje for videre utskipping fra Kirkenes. Havnekapasiteten i Murmansk er, som mange kjenner til, begrenset. Uansett kan veksten i russisk økonomi og økt sjøtransport åpne for nye muligheter både for norsk skipsfart og transportnæring.

Ellers vil jeg bare generelt bemerke at nordområdemeldingen har skapt en debatt som har engasjert representanter i mange av Stortingets komiteer. Det er helt naturlig i lys av de mangesidige utfordringene vi står overfor, og jeg mener også at denne debatten på en god måte har forankret nordområdepolitikken i vår nasjonalforsamling.

E i r i n F a l d e t hadde her overtatt presidentplassen.

Øyvind Korsberg (FrP) [14:02:20]: Jeg fikk bare behov for å kommentere noe som saksordføreren sa når det gjelder dette med bærekraftige rammer og miljøet og politisk argumentasjon for å gå varsomt fram. Jeg må bare få minne om at man har hatt olje- og gassaktivitet og prøveboringer i Barentshavet siden 1980-tallet. Og så kan man stille det spørsmålet: Hva var beslutningsgrunnlaget den gangen da man satte i gang? Jeg vil jo bare minne om man har utredet miljøspørsmål, konsekvensanalyse, for over 1 milliard kr når det gjelder Barentshavet, så man står ikke her med helt blanke ark. Men jeg tror det er et faktum at når man ber om en samlet forvaltningsplan, og at man utreder stolpe opp og stolpe ned, er det rett og slett for å kjøpe seg tid i et vanskelig internt politisk spørsmål i regjeringspartiene. Regjeringspartiene er så, men situasjonen blir jo ikke noe bedre om man får en ny regjering, for da får man Arbeiderpartiet, som både er for og imot samtidig, inn i regjering i lag med SV, som er helt imot, og Senterpartiet er litt for, men de er iallfall så mye imot at det blir helt umulig. Så av to onder velger jeg meg det første.

(Korsberg)

Så har jeg lyst til bare å komme med noen personlige ytringer når det gjelder dette med omstridt område, for når man har kontakt med bransjen og oljeselskapene, er det viktig å få en avklaring på dette. Jeg er klar over at vi ikke kan vedta en løsning her, men vi kan iallfall sørge for at problematikken når det gjelder omstridt område, ligger øverst i bunken i Utenriksdepartementet eller hvor det måtte ligge hen, og at man fokuserer på å prøve å finne noen løsninger, enten permanente eller på kortere sikt, slik at man har mulighet eventuelt til å få til en felles forvaltning når det gjelder utvinning av olje og gass. Hvis vi klarer å få det til, er vi iallfall med og sikrer oss at vi kan bruke norsk miljøstandard; man kan bruke verdens beste miljøteknologi. Vi kan sørge for at norsk leverandørindustri får muligheter for oppdrag. Det vil gi verdiskaping i regionen og i hele Nord-Norge, og man ivaretar og sikrer en rekke arbeidsplasser.

Det som for øvrig skuffer meg, er at det er ingen forslag fra de andre partiene. Det blir mye prat, og jeg stiller meg jo det spørsmålet: Hva med oppfølgingen? Hvorfor kan vi iallfall ikke få flertall for forslaget om å få en slik melding annethvert år? Vi får det i en rekke andre tilfeller. Meldingen om rikets miljøtilstand kommer annethvert år, og vi har olje- og gassmeldingen som kommer annethvert år. Hvorfor kan vi ikke få en melding på akkurat dette området annethvert år, slik at vi faktisk får se om Regjeringen er i stand til å levere det Stortinget legger føringer for, og det Stortinget eventuelt vedtar? Det hadde vært en fordel. Men hvis ikke Regjeringen kommer med en slik melding annethvert år, skal jeg iallfall personlig sørge for å ta det opp igjen i en eller annen forbindelse.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5. (Votering, se side 2946)

S a k n r . 6

Innstilling fra utenrikskomiteen om samtykke til ratifikasjon av protokoll nr. 13 til Konvensjonen om beskyttelse av menneskerettighetene og de grunnleggende friheter, om avskaffelse av dødsstraff under enhver omstendighet, av 3. mai 2002 (Innst. S. nr. 244 (2004-2005), jf. St.prp. nr. 57 (2004-2005))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 2946)

S a k n r . 7

Innstilling fra utenrikskomiteen om samtykke til inngåing av ein samarbeidsavtale mellom Noreg og Eurojust for å styrkje kampen mot alvorlege former for internasjonal kriminalitet (Innst. S. nr. 243 (2004-2005), jf. St.prp. nr. 58 (2004-2005))

Lars Rise (KrF) [14:06:39] (ordfører for saken): Avtalen mellom Norge og Eurojust som foreligger for godkjenning, har som mål å styrke samarbeidet når det gjel-

der alvorlige former for kriminalitet, særlig organisert kriminalitet. Kampen mot organisert kriminalitet må føres både nasjonalt og internasjonalt. Når vi ser at kriminaliteten i økende grad blir grenseoverskridende, da må også våre tiltak for å bekjempe kriminaliteten være det. Det finnes dessverre ingen lettvinne løsninger. Kampen mot bakmenn og sofistiserte landsoverskridende kriminelle nettverk er svært krevende og vanskelig. Derfor må vi ha mange ulike tiltak på flere områder. I EU har kampen mot kriminalitet blitt styrket de senere årene. Norge har et nært justispolitisk samarbeid med EU og medlemslandene. Vi samarbeider aktivt for å sikre våre interesser. Norge er bl.a. delvis med i politi- og strafferettssamarbeidet i EU gjennom Schengen-regelverket. Vi er med i Dublin-samarbeidet om behandling av asylsøkere, og vi har inngått en avtale med den europeiske politienheten Europol.

Når samarbeidet nå blir utvidet til også å skulle omfatte arbeidet innen påtalemyndigheten, er dette i tråd med Regjeringens mål om å knytte Norge tettere til samarbeidet om justissaker i EU. Eurojust ble opprettet i 2002 som et samarbeidsorgan for de nasjonale påtalemyndighetene i EU-landene. Hensikten med Eurojust er å styrke kampen mot alvorlige former for internasjonal kriminalitet. Eurojust skal fremme og forbedre koordineringen mellom medlemsstatene når det gjelder etterforskning og rettsforfølgelse, bl.a. ved å legge til rette for gjensidig bistand i straffesaker og utleveringssaker. Eurojust skal også gi annen støtte for å effektivisere etterforskning og rettsforfølgelse. Kamp mot terrorisme er et prioritert felt.

Regelverket i Eurojust åpner for samarbeidsavtaler også med land som ikke er medlemmer i EU. Som første land utenfor EU benytter Norge seg av denne muligheten gjennom avtalen som nå er forhandlet ferdig mellom norske myndigheter og Eurojust. Avtalen skal styrke samarbeidet mellom Norge og Eurojust når det gjelder alvorlige former for internasjonal kriminalitet, særlig organisert kriminalitet. Samarbeidet omfatter hele kompetanseområdet til Eurojust. Samarbeidet vil gjøre det enklere å etterforske og oppklare større straffesaker med forgreininger i flere land. Gjennom Eurojust samarbeider representanter fra EU-landenes påtalemyndigheter direkte, noe som gjør at sakene kan behandles raskere og mer effektivt.

Eurojust er lokalisert i Haag, og Norge tar sikte på å utstasjonere en statsadvokat til kollegiet i Haag. Riksadvokaten i Norge vil stå sentralt i det løpende samarbeidet. Gjensidig informasjonsutveksling er en sentral del av samarbeidet mellom påtalemyndighetene. Mye av arbeidet vil derfor bestå av utveksling av informasjon om personer mistenkt eller siktet for deltakelse i alvorlig kriminalitet. Det er lagt stor vekt på regler som skal ivareta personvern og databeskyttelse i avtalen.

Utenriksministeren svarer i brev på spørsmål fra Sentrepartiets gruppe om revidering av avtalen at «dette krever gjensidig samtykke fra partene. En endring av avtalen vil i Norge måtte behandles etter de regler som gjelder for traktatsinngåelser, og som også regulerer Stortingets medvirkning».

Utenriksministeren understreker ønsket fra Regjerings side om at Norge skal delta i kampen mot alvorlige former for internasjonal kriminalitet og terrorisme på europeisk nivå. I brevet understrekes det også at Eurojust kun kan anmode den annen part om å vurdere nødvendige tiltak. Avtalen er klar på det punkt at en medlemsstat ikke har plikt til å iverksette nasjonale tiltak.

Innstillingen fra utenrikskomiteen er enstemmig.

Svein Roald Hansen (A) [14:10:29]: Jeg skal ikke bidra til å forlenge debatten om denne saken. Jeg har bare lyst til å påpeke at med tilslutningen til denne avtalen blir vår spesielle form for et stemmerettsløst medlemskap i EU-samarbeidet utvidet til nok et område. Jeg synes det er gledelig at man åpner for at vi kan slutte oss til, og det er gledelig at en enstemmig utenrikskomitee og et enstemmig storting sier ja til det. Når det gjelder begrunnelsen, som saksordføreren har gått grundig inn i, står det i innstillingen:

«Komiteen mener at når kriminaliteten er grenseoverskridende, må også mottiltak og rettsforfølgelse være organisert i et forpliktende samarbeid på tvers av landegrensene.»

Forpliktende samarbeid er en viktig erkjennelse, og jeg tror også at vi må erkjenne at dette gjelder på mange andre områder hvis vi skal løse en rekke andre utfordringer, f.eks. på miljøsidene. Det er gledelig at de partiene som vanligvis ikke unnlater å benytte enhver anledning til å kritisere eller reise opp farer ved et forpliktende samarbeid over landegrensene, som EU-samarbeidet er, nå slutter seg til denne avtalen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7. (Votering, se side 2946)

S a k n r . 8

Innstilling fra utenrikskomiteen om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom statene i Det europeiske frihandelsforbund og Republikken Tunisia og en tilknyttet landbruksprotokoll mellom Kongeriket Norge og Republikken Tunisia, begge av 17. desember 2004 (Innst. S. nr. 207 (2004-2005), jf. St.prp. nr. 59 (2004-2005))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 2946)

S a k n r . 9

Innstilling fra utenrikskomiteen om samtykke til 1) godtakelse av vedtak om videreutvikling av Schengenregelverket (rådsforordning (EF) nr. 2007/2004 om opprettelse av et europeisk byrå for forvaltning av det operative samarbeidet ved de ytre grensene til medlemsstatene i EU) og 2) inngåelse av avtale om Islands og Norges deltagelse i europeiske byrå for forvaltning av det operative samarbeidet ved de ytre grensene til medlemsstatene i EU (Innst. S. nr. 266 (2004-2005), jf. St.prp. nr. 71 (2004-2005))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 2946)

S a k n r . 1 0

Innstilling fra utenrikskomiteen om Noregs deltaking i den 59. ordinære generalforsamlinga i Dei sameinte nasjonane (FN) og vidareførte sesjonar av FN 58. generalforsamling (Innst. S. nr. 260 (2004-2005), jf. St.meld. nr. 34 (2004-2005))

Gunhild Øyangen (A) [14:13:42] (ordfører for saken): Meldingen fra Regjeringen gir en god gjennomgang av FN 59. generalforsamling. Høynivåpanelets rapport og forberedelsene til toppmøtet, som finner sted nå i september, var toneangivende for diskusjonen både i plenum og i komiteene.

En rekke høyprofilerte arrangementer på utviklingsviden preget åpningen av generalforsamlingen. Blant disse var toppmøtet om sult og fattigdom, og møtet om den sosiale dimensjon ved globalisering. Disse møtene fokuserte på behovet for nye politiske grep på globalt plan for å møte utfordringene ved globaliseringen.

Holdningen til utviklingspolitiske saker var avventende i forhold til at status for tusenårsmålene skulle gjøres opp i år. Det er positivt, slik komiteen også understreker, at det blir vedtatt en resolusjon om FN 58. operasjonelle utviklingsaktiviteter.

Likestillingsspørsmål var om mulig enda mindre på dagsordenen i denne generaldebatten enn i de to tidligere år. Komiteen mener det er viktig at det arbeides for at likestillingsspørsmål blir en mer sentral del av generaldebattene i årene framover, og komiteen viser til sine merknader i innstillingen til utviklingsmeldingen om viktigheten av å prioritere likestillingsperspektivet i utviklingspolitikken.

Når det gjelder reform av FN, har komiteen merket seg at generaldebatten klart gav til kjenne det syn at sammensetningen av Sikkerhetsrådet må gjenspeile dagens geografiske realiteter på en bedre måte. Reformspørsmålene preget også debatten i 1. komité. I den sammenheng mener komiteen det er positivt at Norge er bedt om å videreføre sin rolle som tilrettelegger for de organisatoriske spørsmålene i sammenheng med toppmøtet som skal finne sted i New York 14.–16. september 2005.

I mars i år la FN 58. generalsekretær fram rapporten «In Larger Freedom», som bl.a. baserer seg på rapporten fra Høynivåpanelet og rapporten fra FN 58. tusenårsprosjekt, den såkalte Sachs-rapporten, om status for oppnåelse av FN 58. tusenårs mål.

Kofi Annans rapport kommer med viktige forslag til reform av FN, bl.a. på det sikkerhetspolitiske området, på det sosiale og økonomiske området og når det gjelder menneskerettigheter. Komiteen ser at utfordringen nå er å sikre at vi faktisk får en reform av FN, slik at organisasjonen får den nødvendige legitimitet og blir mer handlekraftig og bedre i stand til å møte de utfordringene den står overfor.

Når det gjelder reformprosessen, mener komiteen at det er behov for større åpenhet omkring de norske posisjo-

nene. Det er viktig at Regjeringen gir rom for offentlig debatt og involverer det sivile samfunn i forberedelsene i så viktige spørsmål. Vi må se det sivile samfunn og organisasjonene som viktige bidragsyttere til den offentlige debatten, både nasjonalt og internasjonalt. Organisasjonene representerer et korrektiv og supplement til staters myndigheter, og kan på den måten gi viktige bidrag til den offentlige debatten om reform av FN. De norske NGO-ene er også viktige representanter for det norske sivile samfunn i slike internasjonale spørsmål og debatter.

Komiteen vil også understreke at det i den pågående prosessen fram mot toppmøtet må arbeides aktivt for å sikre en bredest mulig agenda og substans for møtet. Som komiteen viser til, har vi nå en historisk mulighet til å styrke FN og å gjøre organisasjonen mer effektiv. Det er derfor viktig at det fra norsk side arbeides aktivt, sammen med land vi har felles interesser med, for å oppnå en bredest mulig reform av FN.

Norge er en sterk støttespiller for FN, og i en tid hvor behovet for å styrke FN står så høyt på dagsordenen både nasjonalt og internasjonalt, hadde vi derfor håpet at det hadde vært mulig å få flertall for å be Regjeringen om å utrede nye finansieringskilder som kan bidra til å styrke FN finansielt.

Når vi nå debatterer fjorårets generalforsamling i FN, hvor åpningen var preget av en rekke utviklingsarrangementer, synes jeg at det er på sin plass å nevne den historiske avtalen som finansministrene fra G8-landene ble enige om for få dager siden. Det ble enighet om å slette den multinasjonale gjelden til 18 av verdens fattigste land. Det var en viktig beslutning.

Det internasjonale samfunnet har fortsatt et stykke å gå på både bistands- og handelsområdet, og det gjenstår å se om dette vedtaket i sum fører til økt ressurstilgang fra de rike til de fattige land, slik utviklingsministeren tidligere i dag også pekte på. Men det er positivt at G8-landene har klart å enes om gjeldsslette. Mange av utviklingslandenes gjeldsbyrde er så ødeleggende at den bidrar til å opprettholde fattigdommen. Med denne beslutningen kan disse landene bruke mer av sine penger på utvikling, heller enn på å betale gjeld.

Utenriksminister Jan Petersen [14:19:38]: Jeg er litt forbauset over den referansen komiteen gir til debatten om reformer i FN, for man kan fra formuleringer, slik de er brukt, få et inntrykk av at Regjeringen ønsker å holde posisjoner for seg selv. Det kan jeg i hvert fall benytte anledningen til å forsikre om at det er slett ikke tilfellet. Snarere tvert imot, jeg tror det er både viktig og ønskelig at vi får en debatt om disse spørsmålene. Der vi har hatt mulighet for det, har vi også deltatt i den debatten.

Nå må det innrømmes at det ikke er all verdens tid siden FNs generalsekretær fremla det som nå er grunnlaget for debatten, nemlig rapporten «In Larger Freedom». Men vi har altså arbeidet med posisjoner siden den tid, og jeg vil bare veldig kort risse opp noen av de synspunktene som jeg synes er spesielt viktige.

Reformspørsmålene kan i hovedsak deles i to: Den ene delen er reform av Sikkerhetsrådet, og så er det den store

mengden med andre reformer som generalsekretæren foreslår. Når jeg deler dette i to, er det fordi mye av debatten nettopp har dreid seg om Sikkerhetsrådet, og det er vel en fare for at debatten om Sikkerhetsrådet overskygger disse andre reformspørsmålene, som etter mitt skjønn også er svært viktige. Derfor har det vært et poeng fra norsk side å legge kanskje mest vekt på disse andre problemstillingene, slik at ikke de forsvinner og vi mister bredden i den reformdebatten som er.

Når det gjelder Sikkerhetsrådet, må jeg si at det fortsatt er en ganske åpen debatt om dette fremover. Stortinget har drøftet det en rekke ganger, og det er vel kjent at Norge ønsker en sikkerhetsrådsreform, at vi ønsker en utvidelse både av permanente og av ikke permanente seter, og at vi har vært svært skeptiske til å introdusere noen form for semipermanente seter.

Det som akkurat i dag kanskje er det viktigste å holde fast ved, er at vi ikke ønsker noen utvidelse av vetreten. Der er de landene som nå kandiderer som nye faste medlemmer i Sikkerhetsrådet, avgjort i ferd med å myke opp sine posisjoner. Det ønsker jeg velkommen. Det er svært viktig at vi holder fast ved at vetreten ikke skal utvides.

Når det gjelder de øvrige spørsmålene, er det mange som er oppe, men det er tre jeg synes det er særlig viktig for Norge å engasjere seg i. Det ene gjelder den såkalte Peacebuilding Commission. Den har allerede blitt møtt med stor tilslutning, slik at vi kan være sikre på at den blir en del av vedtaket til høsten. Grunnen til at vi fortsatt bør arbeide med den, er at det nok skal gjøres mye arbeid for å finne frem til en form på arbeidet som gjør den nyttig. Der bør vi legge ned mer innsats.

Det andre spørsmålet gjelder organiseringen av menneskerettighetsarbeidet. Det å bringe inn et menneskerettighetsråd tror jeg vil være en viktig reform, men det må gjøres på en slik måte at man ikke drar med seg alle problemene som det nåværende organisasjonsmønsteret har. Det vil nok kreve en del mer tenkning, vil jeg tro.

Det tredje spørsmålet gjelder hele problemstillingen knyttet til plikten til å beskytte, altså plikten til å beskytte der hvor det er fare for folkemord, fare for store og dramatiske overgrep. Det er også en debatt hvor det er veldig mange forskjellige synspunkter. Men jeg tror det er viktig å påpeke Sikkerhetsrådets plikt til å gripe inn. Det at Sikkerhetsrådet skal ha plikt til å være proaktive, at det skal organiseres slik at de blir proaktive, bør være et viktig norsk bidrag i debatten.

Jeg er fullstendig oppmerksom på at dette ikke er tidspunktet for å innlede til en lang debatt om en FN-reform. Men ikke minst på bakgrunn av referansene fra komiteen håper jeg det er tilgjengelig at jeg brukte noen ord på dette.

Presidenten: På en dag som i dag er alt tilgjengelig.

Finn Martin Vallersnes (H) [14:24:10]: Det er jo godt å vite det, idet man går opp på talerstolen, president.

Ganske kort: Saksordføreren viste til mindretallsmerknaden om internasjonal skattlegging og finansieringsmekanismer. Jeg skal ikke gå veldig langt inn på det, men bare minne om at det ikke er mer enn to uker siden vi had-

de et Dokument nr. 8- forslag i salen til debatt, og vi diskuterte det ganske inngående. Regjeringssiden og flertallet gav sin tilslutning til at dette er et tema som en gjerne ser at Regjeringen på Norges vegne deltar i debatten og utredningen om i FN. Men vi var uenig i saksordføreren synspunkt, at dette er et utredningsarbeid som skal gjøres her hjemme. Uenigheten gikk på det.

For øvrig – slik som tidligere – er vi veldig opptatt av at en slik debatt ikke må bli tilslørende for den grunnleggende forutsetningen som går på å få industrilandene til å oppfylle sitt 0,7 pst. krav.

Gunhild Øyangen (A) [14:25:32]: Jeg synes det er veldig synd at regjeringspartiene ikke har en mer åpen holdning i forhold til å utrede og til her hjemme å jobbe med hvordan man kan styrke FN finansielt. Det er jo ikke slik at utredningen og vurderingene av hvordan dette skal gjøres, nødvendigvis er det som blir det internasjonale resultatet. Men det at en overhodet ikke vil ta i den problemstillingen, synes jeg er veldig sørgelig. Det er sørgelig at en ikke inntar en noe mer åpen og inkluderende holdning i et så viktig spørsmål.

Jeg vil takke utenriksministeren for en kort redegjørelse om de norske posisjonene når det gjelder den viktige reformen av FN. Kanskje burde vi hatt en litt større debatt om et så viktig spørsmål. Jeg merket meg at han mente at dialogen med de norske NGO-ene nå var på et godt spor. Hvis det er tilfellet, er det svært gledelig, for det har på et tidligere stadium blitt oppfattet som at det har vært en del hemmelighold, og at det har vært vanskelig å komme i dialog med departementet. Hvis det nå har ordnet seg og dialogen er god, er det ingenting som er bedre.

Utenriksminister Jan Petersen [14:27:09]: Nå begynner vel presidentens tilgivelse å sitte lenger og lenger inne.

La meg likevel si at det jeg mente med ønsket om åpenhet, ikke først og fremst gjelder i forhold til organisasjonen. Det gjelder i forhold til den offentlige debatten i Norge. Jeg tror det er svært viktig at alle engasjerer seg, og at det blir så stor bredde som mulig. Jeg har ikke spesielt hatt kontakt med NGO-ene på dette området, men jeg regner med at de i likhet med andre i hvert fall vil føle at det er nok posisjoner å ta tak i. Vi har også holdt en del foredrag om dette, så det vil være mulig å gå tilbake og sjekke noen av standpunktene.

Jeg har lyst til å legge til at det også er viktig å være i dialog med andre land, og ikke minst det såkalte Human Security Network, som Norge har hatt stor glede av å delta i, fokuserer nå på enkelte sider, i særlig grad på menneskerettighetssiden. Vi prøver altså å bygge allianser for å få til resultater på noen områder.

Bjørn Jacobsen (SV) [14:28:26]: Dette med finansiering har vi diskutert tidlegare i år, og det er sjølvsagt viktig at FN har ei finansiering.

Eg blei for så vidt litt inspirert av dei oppdaterte informasjonane som utanriksministeren kom med. Eg trur at dersom vi skal få folk i Noreg til å vere interesserte i FN,

må det komme noko som er reelt, slik at folk trur at her kan vi jaggju få til reformer, f.eks. i Tryggleiksrådet. Vi kunne f.eks. komme med forslag om at eventuelt nye land som skal inn, kunne ha eit moratorium på at dei ikkje skulle ha vetorett i eit visst tal år. Kva er det siste som skjer i denne veldig viktige debatten? Får vi til reelle politiske reformer, kan debatten faktisk begynne å gå ute blant folk også, så slepp berre vi å ha han.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 10.

(Votering, se side 2947)

S a k n r . 1 1

Innstilling fra utenrikskomiteen om samarbeidet i Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE) i 2004 (Innst. S. nr. 249 (2004-2005), jf. St.meld. nr. 35 (2004-2005))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

(Votering, se side 2947)

S a k n r . 1 2

Innstilling fra utenrikskomiteen om eksport av forsvarsmateriell frå Noreg i 2004, eksportkontroll og internasjonalt ikkje-spreiingssamarbeid (Innst. S. nr. 261 (2004-2005), jf. St.meld. nr. 36 (2004-2005))

Christopher Stensaker (FrP) [14:30:04] (ordfører for saken): I 2004 var det en generell nedgang i eksporten til flere av de tradisjonelle mottakerne av norsk forsvarsmateriell. Verdien av den samlede eksporten av våpen og militært materiell i 2004 var litt i overkant av 2 milliarder kr, mot litt i overkant av 3 milliarder kr i 2003. I hovedsak var mottakerne av forsvarsmateriell fra Norge medlemsland i NATO, i tillegg til Sverige og Finland.

Man kan godt måle våpeneksport i kroner og øre eller kuler og krutt, og hvilke land som mottar slik eksport, men problemet er ikke så enkelt. Så lenge potensielt ustabile land, grupper eller enkeltindivider innehar våpen og er villige til å bruke dem, bør Norge og allierte også ha muligheten til å forsvare seg.

Man må gjerne ønske en bedre verden og fred på jord, men det holder ikke å anmode partene i en konflikt om å holde fred, uten at det også fra verdenssamfunnet er vilje til, om nødvendig, å bruke makt for å stoppe kamphandlinger som går ut over uskyldige. Det er ikke så enkelt at verden blir snill og god bare man stopper handel med våpen eller begrenser denne sterkt.

En samlet komite er tilfreds med at meldingen nå er mer detaljrik enn tidligere meldinger, og at det i 2004 er foretatt en gjennomgang av eksportkontrollregelverket, noe som har ført til at det er blitt foretatt en rekke endringer i eksportkontrollforskriftene.

Komiteen er også tilfreds med at det nå, i tilknytning til årets melding, er iverksatt en rekke tiltak for å gi økt informasjon om og innsyn i eksporten av forsvarsmateriell.

Dette er viktig for å unngå at denne eksporten mistenkeliggjøres.

Denne gjennomgangen har også vært viktig med sikte på styrking av kontrollen i tilknytning til terrorisme. Det er viktig at det føres en bedre kontroll med eksport av sensitive varer og teknologi og tjenester som kan benyttes til terrorformål. I dag er det en utvikling der man ikke vet hva en fiende eller terrorist vil bruke i sin kamp for å oppnå et mål. Men det må ikke forhindre oss i å gjøre det som kan gjøres, for å hindre at konvensjonelle våpen og ammunisjon ikke havner i hendene på folk som gjerne dreper for å oppnå et mål. Vi står også overfor personer og grupper som kynisk tar i bruk ny teknologi for å framstille våpen med det formål å ramme uskyldige personer.

Den tiden vi visste hvor fienden var, er forbi, men det må allikevel ikke få oss til å se spøkelser i hver krok. Det er viktig at man tar sine forholdsregler, og at vi blir forsikrere med hvem vi selger våpen til.

Det er et ordtak som sier at «Ingen har fred lenger enn naboen vil», og dette er hva man må forholde seg til, enten det dreier seg om politikk, religion, stammer, folkegrupper, fattig og rik eller kamp om land og vann. En stadig økende folkemengde og forskjell mellom fattig og rik gjør ikke situasjonen lysere.

Komiteen er tilfreds med at forskriftsendingene angående våpeneksport har tatt sikte på å forenkle regelverket og gjøre det mer tilpasset dagens utfordringer. Disse endringene tar sikte på å styrke kontrollen med alle varer, også varer som ikke står på kontrollistene, til land som er under våpenembargo vedtatt av Tryggingrådet i FN.

Multilateral eksportkontroll i de siste årene har blitt et stadig viktigere virkemiddel i arbeidet for å hindre spredning av masseødeleggelsesvåpen og oppbygging av konvensjonell militær kapasitet som kan true stabiliteten og sikkerheten i et område. Det er derfor gledelig at de fleste industriland, og dermed de største leverandører av sensitive varer og teknologi, deltar i samarbeidet. I den forbindelse er det viktig at det utveksles relevant informasjon, med utvikling av kontrollister over varer og teknologi som er relevant i terrorsammenheng.

Komiteen er også glad for at det nå er igangsatt et intensivt arbeid med sikte på å styrke det internasjonale samarbeidet for å hindre terrorister i å få tilgang til utgangsstoffer for kjemiske våpen, biologiske agens eller produksjons- og spredningsutstyr.

Mange av de væpnede konflikter i verden blir mer blodige og langvarige gjennom tilførsel av smuglede våpen, særlig slike som det er lett å lage, gjemme og lett å smugle, herunder også sprengstoff. Noe som også bekymrer, er at det finnes en mengde uregistrerte og ulovlige våpen som utgjør et alvorlig problem i konfliktområder, særlig i land med ustabil styre og i land med borgerkrig. Dette er et globalt sikkerhetsproblem. Det er derfor viktig å utvikle tiltak mot ulovlig våpenhandel, bl.a. ved bedre grensekontroll mot land der konflikter pågår.

Eksportkontroll og ulovlig internasjonal handel med håndvåpen er dagsaktuelle spørsmål i FN, EU, OSSE og Wassenaar-samarbeidet. Komiteen er glad for at det er

vedtatt substansielle retningslinjer for å styrke deltakerlandenes kontroll med leveranser av håndvåpen og lette våpen.

Høsten 2003 vedtok generalforsamlingen i FN å starte forhandlinger i 2004 om en internasjonal avtale om merking og sporing av håndvåpen, noe som etter komiteens syn vil bedre kontrollen med denne type våpen. Komiteen mener også at arbeidet med å fjerne uregistrerte våpen må inngå i det internasjonale samarbeidet.

Derfor er det gledelig at Norge har gjennomført innstilling av uregistrerte og ulovlige våpen, som, i tillegg til terror, også kan brukes til kriminell virksomhet, og vi håper at andre land vil følge eksempelet. Det er også viktig at norske militære våpenlagre sikres bedre, ved bl.a. å benytte fjellagring i større grad.

Til slutt: Fremskrittspartiet er av den formening at den virkelige trusselen i dag er ikke den vi forbinder med konvensjonelle våpen, men de våpen man ikke kan se, og ikke vet hvor rammer. Jeg tenker her på fanatiske grupper, som for å oppnå sine mål kan tenke seg å benytte kjernefysiske, kjemiske og bakteriologiske våpen og sprengstoff som stort sett rammer uskyldige. De skyr ingen midler for å oppnå seier for sin sak, hva nå det enn måtte være. Derfor er det bedre å være føre var enn etter snar. Men det aller farligste er å lukke øynene og håpe på at alt er i orden når vi åpner dem igjen.

Bjørn Jacobsen (SV) [14:38:09]: Det som har skjedd internasjonalt sia sist vi diskuterte denne saka, er at det er komme initiativ frå Storbritannia om at dei truleg vil støtte opp om Arms Trade Treaty – ATT – altså ein våpenkonvensjon. Eg skal på ingen måte dra i gang den debatten, men eg synest at det som har skjedd sia sist vi hadde den debatten her i huset, er interessant. Dette vil vi frå SV si side komme tilbake til, og vi håper sjølv sagt på å få støtte frå dei andre partia og sjølv sagt òg frå Regjeringa til at det å få til ein internasjonal våpenkonvensjon er eit viktig arbeid.

Dei siste tala frå det svenske instituttet SIPRI viser også at vi på ein måte går i feil retning. Det blir produsert og det blir selt meir våpen enn nokon gong, sjølv om eg også har registrert at våpensalet i Noreg for så vidt har gått ned det siste året. Eg skal ikkje dra i gang nokon debatt om det, men det føregår iallfall eit arbeid om våpenkonvensjonen. Det ser vi i SV fram til at vi skal få behandla grundigare seinare her i salen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 12.

(Votering, se side 2947)

S a k n r . 1 3

Innstilling fra utenrikskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Carl I. Hagen, Siv Jensen, Morten Høglund og Christopher Stensaker om refokusering av norsk utenrikspolitikk og modernisering av utenriksstjenesten (Innst. S. nr. 262 (2004-2005), jf. Dokument nr. 8:67 (2004-2005))

Inge Lønning (H) [14:39:49] (ordfører for saken): Jeg antar at mindretallet vil ta opp og begrunne sitt forslag, så det skal jeg ikke kommentere. Jeg skal bare gi en kort utdypning av grunnene til at flertallet i komiteen, alle bortsett fra Fremskrittspartiets representanter, går inn for å avvise Dokument nr. 8-forslaget.

Det er etter norsk konstitusjon slik at det er Kongen, dvs. regjeringen, som har det fulle og hele ansvar for utenriks- og sikkerhetspolitikken, og det er Stortinget som på vanlig måte har ansvaret for å korrigere regjeringen, støtte den eller gå imot den, alt ettersom de folkevalgte mener at det regjeringen presenterer, er dekkende for de norske behov eller ikke.

Man kan få inntrykk av at forslagsstillerne mener at det er en generell mangel på utenrikspolitisk debatt i Norge, og at det er en spesiell mangel på utenrikspolitisk debatt i Stortinget. Det er etter mine begreper så langt unna de faktiske forhold som det er mulig å komme. Det finnes ikke noe saksområde hvor regjeringen kommuniserer flittigere i forhold til Stortinget enn nettopp på dette området. For det første har vi et eget konsultasjonsorgan, hvor regjeringen løpende konsulterer Stortinget i prosessen frem mot standpunkttagen på Norges vegne i viktige internasjonale forhandlinger. For det annet gir utenriksministeren med regelmessige mellomrom generelle utenrikspolitiske redegjørelser for Stortinget, og Stortinget har en helt åpen og fri, til og med ikke tidsbegrenset, debatt. Det skjer nesten ikke på noe annet saksfelt i Stortinget. Da blir det ganske urimelig å fremsette den påstand at det er en mangel på behandling av de utenrikspolitiske problemstillinger politisk.

Det er heller ikke del av norsk statskikk at man utarbeider politikk verken på regjeringens vegne eller på Stortingets vegne gjennom partssammensatte utvalg, eller utvalg sammensatt av interessegrupper i det norske samfunn, kombinert med forskningsmiljøer, organisasjoner eller andre størrelser. Det er naturligvis slik at regjeringen fortløpende gjør bruk av den tilgjengelige kompetanse i norske forskningsmiljøer. Det skulle bare mangle. Det er også slik at regjeringen til enhver tid kommuniserer med de tunge aktørene, f.eks. i norsk næringsliv, når det gjelder å ivareta norsk næringslivs interesser internasjonalt. På samme måte gjør naturligvis partiene her i huset bruk av den kompetanse som man mener at man har behov for, før man utmeisler partienes politikk både her i salen og i det programarbeidet som de politiske partiene utfører.

Alt dette er etter mitt skjønn et adekvat svar på det ønsket forslagsstillerne har. Svaret er at kompetansen utnyttes. Den alminnelige offentlige debatt er til stede. Stortingets partier har hver for seg et selvstendig ansvar for å utforme sin utenrikspolitikk og prioritere, for etter mitt skjønn er det viktigste argumentet mot ideen om et utvalg til å utarbeide norsk utenrikspolitikk at det flytter den rent politiske oppgaven, nemlig å prioritere mellom alle de gode formål, ut. Det er jo det politikk dreier seg om. Det kan man ikke «outsourc» verken fra Stortinget eller fra regjeringen, for da blir både storting og regjering i virkeligheten overflødige. Det må være de politiske partienes eget ansvar, hva enten de er i regjeringsposisjon eller de

er i opposisjon i Stortinget, å gjøre et like solid arbeid med utenriks- og sikkerhetspolitikken som man gjør på andre politikkområder, og det må være de politiske partienes eget ansvar, for egen regning og risiko, å foreta prioriteringene innenfor dette saksfeltet.

Det ville etter mitt skjønn skape meget uryddige ansvarsforhold dersom storting og regjering skulle begynne å betjene seg av en slik modell som dette, for det ville ha sterke korporative trekk, som ville være direkte i strid med det som er grunnprinsippene i den norske demokratiske statskikk.

Morten Høglund (FrP) [14:45:36]: Jeg forstår at det forslaget som vi fremmet, for så vidt har vakt noen reaksjoner, kanskje ikke den største debatt, men allikevel så sterke reaksjoner at statsminister Kjell Magne Bondevik så seg nødt til gjennom VG den 23. april å be meg om å trekke forslaget. Det var underlig å lese den beskjeden gjennom VG. Jeg kunne for så vidt gjerne ha tenkt meg at Regjeringen forholdt seg til behandlingen i Stortinget og ikke gikk gjennom media på den måten. Jeg følte et behov for å si dette. Jeg fant det lite ryddig fra statsministerens side.

Vi har interesse av å få en mer overordnet diskusjon om hva slags utenrikspolitikk vi skal ha, hvilke prioriteringer, hvilke føringer. Vi erkjenner selvfølgelig at vi har utenrikspolitiske debatter, ikke minst i denne sal, titt og ofte – også ofte gode debatter – men de er gjerne begrenset til det saksområdet det gjelder, eller de saker som ligger i luften internasjonalt. Den store debatten om norsk utenrikspolitikk og langsiktige prioriteringer, og prioriteringer kanskje på litt kortere sikt, er ikke en debatt vi føler at vi ofte er en del av, men det er mulig at det er vi som i så måte har et problem. Det får jo vi se på.

Vi registrerer også at det på andre viktige områder, det gjelder skattepolitikk, det gjelder pensjonsspørsmål osv., ikke er uvanlig at man til disse prosesser og valg ber om innspill utenfra. Det betyr ikke at man skal frata storting og regjering det ansvaret disse organer har. Det er ikke snakk om «outsourcing».

Vi registrerer også at det har pågått en debatt, ikke minst i vår, som selvfølgelig ble drevet frem av den tragiske tsunamikatastrofen, hvor det også har vært innspill knyttet til dette. Jeg vil få lov til å ta frem noen av disse innspillene for å belyse litt den debatten som foregår utenfor dette hus, og kanskje også utenfor regjeringskontorene.

I Aftenposten den 8. januar i år hadde Nils Morten Udgard en kommentar. Når han omtaler Utenriksdepartementet, sier han at

«klarheten i målsetning er blitt mer og mer svekket. Det er også en følge av og et bidrag til at selve utenrikspolitikk er blitt diffus.»

Man kan være uenig i dette, men det er i hvert fall et synspunkt. Han fortsetter videre med at det er «mangel på prioritering – hos politikerne».

Vi ønsket å bidra til en slik prioriteringsdebatt.

I en kronikk i Dagbladet den 3. februar i år har Janne Haaland Matlary et innspill der hun skriver:

«Vi har en tradisjon for pragmatisk utenrikspolitisk tilpasning uten strategisk analyse. Parolen er å «håndtere» innkommende «problemer» først når de oppstår, eller å «gjøre noe operativt». Men taktikk og operasjonalisering er til liten nytte uten strategi.»

Dette er igjen et innspill fra en person som vel har dokumentert sin innsikt i utenrikspolitikk.

Forsker Nils Holme skriver i en replikk i Aftenposten den 28. april i år:

«Om tsunamikrisen skulle føre noe godt med seg, må det være det søkelyset som i prosessen rettes mot Utenriksdepartementets hovedoppgaver og måten de skjøttes på. Nils Morten Udgaard påpeker at UD har prioritert fredsmedling og annen virksomhet på andre folks vegne i den grad at våre egne, norske interesser synes å komme i annen rekke. Han etterlyser en viss tilbakevending til utenrikspolitikken «politiske substans.»»

Jeg skal få lov til å avslutte denne sitatrunderen med et innlegg fra to forskere ved NUPI, Nina Græger og Halvard Leira, som i et debattinnlegg i Dagbladet den 10. april i år skriver:

«Vi mener at problemet snarere dreier seg om mangelen på en overordnet og klart definert tenkning omkring norsk utenrikspolitikk.»

Det jeg prøver å belyse, er at det har vært en debatt der ute. Det er en debatt. Det er flere som påpeker at man kanskje skulle ha satt seg ned og gjort et stykke arbeid her. Så kan det være at den utvalgsformen som vi foreslår, er skivebom. Det kan man for så vidt mene. Men jeg har heller ikke sett at andre har kommet med innspill for å håndtere dette på en annen måte. Det var således interessant å gå tilbake og lese boken som Bjørn Tore Godal kom med i 2003 «Utsikter – Store lille Norge i en ny verden». Her skriver Bjørn Tore Godal:

«De helt systematiske forsøk på en helhetlig drøfting av norsk utenrikspolitikk er likevel ganske sjeldne. Sist regjering og Storting tok seg på tak og gjennomførte noe slikt, var nettopp ved inngangen til den epoken jeg beskriver i denne boka. I Stortingsmelding nr. 11 (1989-90) «Om utviklingstrekk i det internasjonale samfunn og virkninger for norsk utenrikspolitikk», inviterte regjeringen Harlem Brundtland Stortinget til debatt om mål og midler i utenrikspolitikken.»

Denne meldingen la den gang grunnlaget for en mer overordnet strategi, og den fikk bred tilslutning i Stortinget. Jeg har ingen illusjoner om at det er vår kritikk av bistandsdiplomati og av fredsdiplomati som nødvendigvis vil vinne frem. Men jeg synes at det hadde vært godt å få det forankret i Stortinget. Jeg blir litt forbauset når man nærmest betrakter det som om alt er såre vel, og at man for så vidt ikke ser at det behovet vi påpeker, kan være der, at man i hvert fall har den respekt for forslaget. Jeg forstår at man ikke synes denne måten å gå frem på, er den riktige, men jeg ser som sagt heller ikke at man kommer med konkrete innspill i forhold til hvordan dette kunne vært håndtert annerledes og bedre. Den formen vi har, er utvidet utenrikskomite, det er redegjørelser i salen, og det er det man skal fortsette å ha – uten å ta den mer prinsipielle

overordnede debatten som vi etterlyser. Det får vi komme tilbake til når vi møtes igjen – forhåpentligvis – etter valget.

Jeg tar opp forslaget fra Fremskrittspartiet.

Presidenten: Representanten Morten Høglund har tatt opp det forslaget han refererte til.

Åslaug Haga (Sp) [14:53:38]: Senterpartiet er enig med Fremskrittspartiet i at det er ønskelig med en større debatt i Norge om de veivalgene vi gjør i utenrikspolitikken, og de veivalgene vi kan velge å gjøre i utenrikspolitikken. Vi er slett ikke enig i alle premissene som legges til grunn i det dokumentet som er til behandling, men vi synes det er bra at debatten reises, og at man også kommer med innspill til hvordan vi kan få denne typen debatt om veivalgene opp.

Når man hører på representanten Lønning, får man inntrykk av at verden er statisk, men det er jo faktisk ikke slik. Internasjonalt samarbeid gjennomgår store endringer. Verden framstår i mange henseender som ustabil. Det er et faktum at det tradisjonelle skillet mellom innenrikspolitikk og utenrikspolitikk i stadig større grad viskes ut. Derfor mener vi at det er en klok tanke å invitere til en bred debatt om norsk utenrikspolitikk. Og det er behov. For oss i Senterpartiet kan det synes som om vi er på ei sklie når det gjelder folkeretten. Vi trenger en debatt om hvordan vi skal håndtere aspekter knyttet til folkeretten framover. Vi trenger definitivt en debatt om hvordan vi skal utnytte det handlingsrommet som vi har i forhold til EU, for å nevne noe.

Det er riktig som forslagsstillerne sier, at man innen de fleste politikkområder foretar analyser og kommer med anbefalinger fra en gruppering av mennesker – anbefalinger som kommer til det politiske miljøet – og så er det sjølsagt det politiske miljøet som forholder seg til dette og trekker konklusjonene av det. I så måte har vi hatt et godt eksempel her i salen i dag. Det er utvilsomt sant at Orheim-utvalgets innstilling har vært nyttig for det arbeidet som har vært gjort i nordområdepolitikken.

Jeg synes det er mye klokt i å legge til rette for en bred debatt om veivalgene i norsk utenrikspolitikk, og at man søker hjelp i de miljøer hvor man har stor kunnskap, til å lage et utgangspunkt for den debatten. Men så er poenget at det må være opp til regjeringa å ta initiativ til at man får en slik prosess på plass, og derfor kan ikke vi støtte det forslaget som ligger her fra Fremskrittspartiet. Det er ikke noe poeng i å tre dette nedover hodet på ei regjering, dette må regjeringa finne ut av sjøl. Men i det jeg sier, ligger det også en klar anbefaling: Det er kloke tanker som ligger i forslaget til Fremskrittspartiet.

Inge Lønning (H) [14:57:03]: Jeg tolker vel representanten Høglunds innlegg slik at selv heller ikke han er veldig sterk i troen på at det forslaget som er fremsatt, er midt i blinken, for å si det med et understatement. Det synes jeg er redelig og greit.

Det var imidlertid fra Høglunds side en beskrivelse av det som er tilstanden når det gjelder behandlingen av

utenrikspolitikken i Stortinget, som jeg synes var så ufullstendig at den må korrigeres. Høglund sa at det er riktig at vi har generelle utenrikspolitiske redegjørelser fra statsrådens side med jevne mellomrom, og det er vel og bra. Og det er riktig at det finnes et konsultasjonsorgan, og det er vel og bra. Og vi har en rekke enkeltsaker, og det er vel og bra. Men det han da glemmer, er at Stortinget bare i løpet av det siste halvåret har fått presentert flere meget betydningsfulle stortingsmeldinger med tilhørende grunnlagsarbeid. Senest har vi brukt storparten av dagen i dag på å behandle en slik melding, som er utarbeidet på grunnlag av ekspertise, kompetanse og vanlig politisk bearbeidelse hvor Regjeringen flagger nettopp sine prioriteringer og sine synspunkter – i dette tilfellet på nordområdepolitikken.

En tilsvarende enda mer bred og omfattende debatt har vi hatt om hele utviklings- og bistandspolitikken, som er et annet helt sentralt saksfelt innenfor norsk utenrikspolitikk. Hvis man overser dette, blir bildet direkte misvisende, og da blir begrunnelsen for det fremsatte forslag også tilsvarende svak.

Så hadde jeg et øyeblikk under representanten Hagas innlegg en viss tvil om hvorvidt Senterpartiet egentlig hørte hjemme i flertallet i komiteinnstillingen eller egentlig støttet mindretallet i komiteen. Jeg forstod jo at man til sist landet på at man vedstår seg at man er en del av flertallet i innstillingen, men med en rent formalistisk begrunnelse. Det overrasker meg litt, må jeg si, for det kan jo hende når man etterlyser grunnleggende debatter om utenrikspolitiske veivalg og prioriteringer, som representanten Haga gjorde, at grunnen til etterlysningen er at man simpelthen ikke selv har deltatt i de viktige debatter vi har hatt i salen om veivalg, senest den meget omfattende debatten om Regjeringens avtale med Sverige og Finland om en felles innsatsstyrke under EU. Så vidt jeg husker, befant representanten Haga seg ikke i salen i det hele tatt da man behandlet det viktige veivalget.

Så til sist: Grunnen til at jeg for min del synes at tanken om et offentlig utvalg, nedsatt av enten regjering eller storting, med det formålet som forslagsstillerne ønsker seg, blir feil, er at dette nettopp ikke dreier seg om en delutredning. Det dreier seg ikke om spesialkompetanse, men det dreier seg om det mest omfattende av alt, nemlig den totale profil på norsk utenrikspolitikk.

Der er det selvfølgelig riktig at man skal lytte til alle røster, også de røstene som representanten Høglund siterer – det skulle bare mangle, det er jo derfor vi har en offentlig debatt – men det er ingen rimelig grunn til at man skulle invitere deltakerne i den offentlige debatt til å sitte sammen i et utvalg som skal foreta prioriteringer. Det er og blir de politiske partienes – jeg hadde nær sagt – forbannede plikt. Man kan jo f.eks. begynne med å bestemme seg for å ha en oppfatning av norsk medlemskap i EU. Det ville være en god begynnelse.

Presidenten: Ja, det var «nær sagt».

Morten Høglund (FrP) [15:01:51]: Ja, det er vår plikt å ha meninger og oppfatninger og stake ut kursen for

norsk utenrikspolitikk, men vi synes altså det kunne være en god idé å trekke inn disse kreftene utenfra.

Representanten Lønning impliserte nærmest at jeg ikke hadde tro på eget forslag. Man kan ikke gjøre et forslag om å nedsette et utvalg til et prinsipielt være eller ikke være. Jeg tror det er flere veier frem til det målet, og målet her er jo viktig, det å få den sektorovergripende debatten. Jeg tror det er ulike måter å få til det på. Inntil jeg ser andre forslag som jeg synes kan være gode i så måte, synes jeg det forslaget som vi har fremmet, i hvert fall er et konstruktivt innspill, og det beste innspill jeg har sett i så måte.

Jeg beklager at jeg ikke nevnte meldingen spesielt. Vi hadde en god diskusjon rundt nordområdemeldingen, så all ære for at den er kommet, men den er allikevel sektororientert, og den tar således ikke tak i det som var vårt ankepunkt, nemlig å få den overordnede debatten.

Åslaug Haga (Sp) [15:03:02]: Representanten Lønning sier til min store forundring at Senterpartiet melder seg ut av de store utenrikspolitiske debattene i denne sal. Da må jeg rett og slett få be om at Lønning presiserer hva det er han mener. Hvilke store utenrikspolitiske debatter er det han mener at Senterpartiet har meldt seg ut av?

Nå er det slik i Senterpartiet, jeg aner ikke hvordan det er i Høyre, men det er slik i Senterpartiet at der mener vi faktisk omtrent de samme tingene, enten det er en parlamentarisk leder som drar en debatt, eller om det er et medlem av utenrikskomiteen som drar en debatt. Og Inge Lønning skal leve i trygg forvisning om at når vår parlamentariske leder, Marit Arnstad, håndterer spørsmålet om EUs kampgrupper i denne sal, så er det et uttrykk for Senterpartiets holdninger, inkludert mine. Jeg forstår at det ikke nødvendigvis fungerer på samme måte i Høyre. Det får vi ta til etterretning.

J ø r g e n K o s m o hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Utenriksminister Jan Petersen [15:04:29]: Jeg har lyttet til debatten, men jeg er ikke helt sikker på om jeg får tak i den, for den tar for det første ikke høyde for at representanten Høglunds Dokument nr. 8-forslag jo omfatter vesentlig mer enn det debatten til nå har dreid seg om. Og de sidene som nå ikke er trukket frem i debatten, er jo kanskje også de største svakhetene ved dette Dokument nr. 8-forslaget. Jeg synes det er fortjenstfullt at vi ikke går runder om den delen av det, men jeg vil bare peke på at det er én viktig side ved denne debatten.

Når det så dreier seg om norsk utenrikspolitisk debatt i sin alminnelighet, tror jeg det er veldig viktig at man nå ikke skaper seg myter om myten om at det ikke foregår en grundig utenrikspolitisk debatt i Norge. Det er på det rene at det forskes mye i Norge. Det skrives mye i forskermiljøer. Det som skrives, danner ofte grunnlag for debatter, og det er nok slik at politikere bare i begrenset grad kan regissere debattene. Her er vi på mange måter prisgitt både at det finnes medier som er villige til å ta den, og at det finnes mennesker som er villige til å delta i den, men

jeg har ikke opplevd noen politiske partier som særlig tungbedte når det gjelder å delta i utenrikspolitiske debatter.

Vi er nå oven i kjøpet i en fireårssyklus hvor partiene nettopp har foretatt sine grundige programbehandlinger, hvor man nettopp har tatt det overordnede grepet på hva man mener bør være landets utenrikspolitikk. Og det er jo det overordnede grepet som nå skal testes i det valget som kommer. Så her har vi altså hatt både mye tenkning og mye debatt.

Når vi nå får en debatt her i salen som nærmest bygger på det premisset at intet debatteres, blir det hele ganske eiendommelig. Og når vi attpåtil har fått levert eksempler ved dette møtets åpning, nemlig en debatt som nettopp tok utgangspunkt i at vi anmodet forskere om å komme med en del synspunkter, så viste det seg at heller ikke den delen av virkelighetsoppfatningen bekreftes av det som rent faktisk skjer ute. Vi har altså også brukt fagfolk for å skaffe oss underlag for debatten. Men det at man ikke har et overordnet grep, det vil jeg reservere meg mot. Det er noe partiene virkelig tar på det største alvor, og det er vel derfor vi har orientert oss som vi har gjort, fordi vi mener at vi i den løpende debatten som er, har et godt grep på hva hovedprioriteringen måtte være.

Det er også ganske instruktivt at i innstillingen gir alle partiene et kraftfullt svar på den oppfatningen Fremskrittspartiet har om hvordan prioriteringen er. Det svarer jo nettopp komiteen på i komiteinnstillingen, og det er et uttrykk for både at dette er gjennomtenkt, og at debatten finnes.

Inge Lønning (H) [15:07:47]: Debatter om hvorvidt det finner sted en debatt, er sjelden de mest givende debatter. Men forslaget art og begrunnelse gjør det nødvendig, fordi hele forslaget jo bygger på den forutsetning at det ikke er en kvalifisert utenrikspolitisk debatt i Stortinget, og derfor må man ta et slikt initiativ.

Jeg bad om ordet bare for å replisere til representanten Haga. Grunnen til at jeg gjorde det, var at hun selv i sitt innlegg beklaget at det ikke var debatt om viktige utenrikspolitiske veivalg. Da synes jeg det var nærliggende å minne om at vi hadde en slik debatt for meget kort tid siden i Stortinget, og det til og med om et veivalg som hennes eget parti prioriterer høyere enn noe annet, hvis jeg har forstått det riktig, altså kampen mot et forpliktende norsk samarbeid med EU i sikkerhets- og utenrikspolitiske spørsmål. Da tillot jeg meg å antyde at forklaringen på at hun savner en debatt om veivalg, simpelthen kan ha vært at hun ikke fant anledning til å være til stede.

Det blir desto mer påfallende, siden hun som partileder skrev i landets største avis umiddelbart før den debatten fant sted i Stortinget, at flertallet av partier i denne sal opptrer grunnlovsstridig – det er en ganske sterk beskyldning – ved å foreta det utenrikspolitiske veivalg det her dreier seg om. Blant de partier som ble beskyldt for dette, er det partiet hun selv har annonsert at hun ønsker å samarbeide med i regjering, og det gjør det jo enda mer oppsiktsvekkende. Vanligvis forutsettes det at dersom folkevalgte opptrer grunnlovsstridig, bør det gjøres til gjen-

stand for riksrettstiltale. I hvert fall er det vel vanlig å forutsette at den som vurderer det slik at andre opptrer grunnlovsstridig, finner grunn til å begrunne hvorfor. Det var det jeg påpekte, at det blir ganske påfallende når man ikke finner grunn til å begrunne det, ikke finner grunn til å delta i det hele tatt i debatten om det veivalget, og så etterpå etterlyser debatt om veivalg.

Marit Arnstad (Sp) [15:10:45]: Det burde egentlig være helt unødvendig å ta dette innlegget, men nå tror jeg det er på tide å be representanten Lønning om å besinne seg og ta seg en pause.

Det representanten Lønning gjorde i sitt forrige innlegg, var rett og slett å anklage Senterpartiet for ikke å være interessert i en internasjonal debatt fordi Åslaug Haga ikke var i salen. Det var en debatt etter en redegjørelse av forsvarsministeren, der undertegnede som forsvarspolitisk talskvinne deltok. Det var en debatt der Senterpartiet deltok ved sin parlamentariske leder. Jeg så ikke Høyres parlamentariske leder et eneste øyeblikk i salen den dagen, men jeg kunne sjølsagt ikke av den grunn drømme om å anklage Høyre for ikke å være interessert i den debatt som foregikk i salen.

Nå er det på tide å ta det med ro!

Inge Lønning (H) [15:11:51]: Den omtalte debatt var en særdeles viktig utenriks- og sikkerhetspolitisk debatt. Det ble markert ved at alle andre partier i denne sal definerte den som nettopp det, en utenrikspolitisk debatt. Da blir det litt spesielt når det partiet som ikke definerte det slik da, åpenbart, etterlyser nettopp en prinsipiell debatt om utenrikspolitiske veivalg. For det vil jeg gå ut fra at man kan være enige om enten man sitter i den ene eller annen fagkomite på Stortinget, eller har den ene eller annen tittel, at det er sakens innhold og hvorledes man prioriterer viktigheten av sakens innhold, det dreier seg om.

Jeg har ikke registrert at Høyres parlamentariske leder har etterlyst debatt. Det har derimot Senterpartiets leder gjort, til og med på en helt demonstrativ måte. Det er da jeg synes at man må ha lov til å stille den forventning tilbake at i de debatter som faktisk foregår, prioriterer man å delta, og især når man overfor den norske offentlighet umiddelbart før vedkommende stortingsdebatt har beskyldt flertallet på Stortinget for å opptre grunnlovsstridig. Da skylder man etter mine begreper å begrunne det standpunktet der hvor det hører hjemme: i Stortinget, og ikke i avisene.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 13.

(Votering, se side 2947)

S a k n r . 1 4

Innstilling fra utenrikskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Ågot Valle, Sigbjørn Molvik, Jan Olav Olsen og Åse Gunhild Woie Duesund om å gjøre FN-dagen, 24. oktober, til offisiell flaggdag i Norge (Innst. S. nr. 267 (2004-2005), jf. Dokument nr. 8:78 (2004-2005))

Sigmund Kroslid (KrF) [15:14:11] (ordfører for saken): Spørsmålet om å gjøre 24. oktober, FN-dagen, til offisiell flaggdag i Norge i forbindelse med 60-årsmerkingen av FN ble satt på kartet i et Dokument nr. 8-forslag, Dokument nr. 8:78. Jeg har også registrert engasjementet i saken både innenfor og utenfor Stortingets murer.

Forslaget bringer fokus på den sentrale rolle som FN spiller for internasjonal fred og sikkerhet, og komiteen peker på at Norge fortsatt bør ha et meget sterkt engasjement i FN. Spørsmålet om å gjøre FN-dagen til en offisiell flaggdag vil ifølge komiteen være en god symbolsk måte å markere det norske FN-engasjementet på.

I brevet fra utenriksministeren får komiteen opplyst at flaggforskriften av 21. oktober 1927 er under revisjon. Flertallet i komiteen støtter Utenriksdepartementet i at det vil være prematurt å innføre en fast flaggdag før dette revisjonsarbeidet er fullført.

Det lyktes ikke å samle komiteen til et felles standpunkt ved avgivelse i saken, men i ettertid har det lyktes å komme fram til et felles standpunkt om at saken vedlegges protokollen. Jeg vil derfor anbefale et forslag som blir framlagt i denne sal senere.

Jeg regner med at spørsmålet om FN-dagen som offisiell flaggdag blir tatt opp i forbindelse med revisjonsarbeidet, og at saken blir belyst på en slik måte at det kan fattes et godt vedtak når den tid kommer.

Komiteen er videre tilfreds med at Utenriksdepartementet vil vurdere å anbefale statlige virksomheter særskilt flagging den 24. oktober i år, som en markering av at FN er 60 år i 2005. Etter komiteens syn vil Norge med dette kunne markere FN's 60-årsjubileum på en verdig og symbolsk måte.

Bjørn Jacobsen (SV) [15:16:31]: Eg fremmer ikkje forslaget frå mindretalet som står i innstillinga, men eg fremmer eit forslag på vegner av Arbeidarpartiet, Høgre, Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristeleg Folkeparti og Senterpartiet. Det er forslag nr. 2, som er omdelt, og det går ut på at Dokument nr. 8-forslaget blir å leggje ved protokollen.

Presidenten: Representanten Bjørn Jacobsen har satt fram det forslaget han refererte til.

Sigbjørn Molvik (SV) [15:17:16]: Som saksordføreren sa, har det både utenfor og innenfor dette hus, tidligere, og nå også i år, vært et engasjement for å få FN-dagen som offisiell flaggdag, for å markere FN's internasjonale betydning. Blant annet har FN-sambandet engasjert seg i dette spørsmålet. Derfor var jeg som en av forslagsstillerne opptatt av å samle et bredt politisk flertall bak et slikt forslag, og politikere fra ulike partier ble kontaktet om å stille seg bak. Når representantene fra regjeringspartiene sammen med SV stod bak forslaget, var jeg derfor optimistisk i forhold til at et flertall her i Stortinget ville gi uttrykk for en klar vilje overfor Regjeringa om å gjøre det som var nødvendig for at FN-dagen fra og med i år skulle komme på lista over offisielle norske flaggdager.

I den innstillinga fra utenrikskomiteen som vi behandler i dag, gir en samlet komite uttrykk for at FN spiller en helt sentral rolle for internasjonal fred og sikkerhet, og komiteen er enig med forslagsstillerne i at det er viktig å bringe det globale perspektivet inn i Norges 100-årsmerking av sjølstendighet og unionsoppløsning. En samlet komite gir også gledelig nok uttrykk for at å gjøre FN-dagen til offisiell flaggdag ville være en god symbolsk måte å markere Norges FN-engasjement på. En samlet komite ber også om at det i det pågående arbeidet med revisjon av flaggforskriften vurderes å innføre FN-dagen som offisiell flaggdag, og gir uttrykk for at en er enig i at det blir særskilt flagging 24. oktober i år, for på den måten å markere at FN nå i 2005 feirer sitt 60-årsjubileum. Dette er synspunkter og holdninger jeg deler fullt ut.

Men til tross for alle disse positive merknadene fra en samlet utenrikskomite konkluderer altså komiteens flertall, alle unntatt SV, i den foreliggende innstillinga med at forslaget avvises – en konklusjon som i svært liten grad, slik jeg ser det, er i overensstemmelse med de positive merknadene som ligger i innstillinga. Derfor er jeg veldig glad for at alle partiene her i salen nå i tolvte time ser ut til å ha samlet seg om det forslaget som representanten Bjørn Jacobsen nettopp fremmet, og som går ut på at Dokument nr. 8-forslaget blir vedlagt protokollen. Det har også som konsekvens at SV ikke fremmer sitt primærforslag, et anmodningsforslag, som er inntatt i innstillinga, slik også Jacobsen gjorde rede for. Ved at forslaget nå vedlegges protokollen, vil Stortingets klare vilje, slik den kommer til uttrykk i merknadene fra en samlet utenrikskomite, måtte ha stor betydning for departementets konklusjon i den revisjonen av flaggforskriften som nå pågår. Mitt berettigede håp er derfor at vi vil få se at det blir flagget både fra offentlige bygninger og gjerne også fra private flaggstenger på FN-dagen til høsten, og at dette også vil skje hvert år den 24. oktober.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 14.

(Votering, se side 2947)

S a k n r . 1 5

Innstilling fra utenrikskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Heidi Sørensen, Bjørn Jacobsen, Siri Hall Arnøy og Hallgeir H. Langeland om innføring av midlertidig forbud mot import av tropisk tømmer og trevirke (Innst. S. nr. 268 (2004-2005), jf. Dokument nr. 8:79 (2004-2005))

Lars Rise (KrF) [15:21:19] (ordfører for saken): Det er et svært viktig tema SV tar opp i sitt dokumentforslag. Skal vi oppnå en bærekraftig utvikling, må vi gjøre noe med avskogingen og den ulovlige hogsten. Uttaket av tropisk tømmer er langt over det forsvarlige. Hvert år blir minst 150 000 km² regnskog borte. Ifølge FAO har regnskogen minket med 10–12 pst. årlig siden 1990. Ulovlig hogst er hovedårsaken. Omsetning av tømmer fra ulovlig

hogst i tropiske regnskoger fører til tap av biologisk mangfold og hindrer landene i å bekjempe fattigdom.

Norge må ta sin del av ansvaret for at regnskogen ikke forsvinner. Regjeringen har tidligere bedt alle departementer stoppe kjøp av tropisk tømmer som ikke er miljøsertifisert. Det er derfor svært uheldig at Statsbygg brukte tropisk trevirke i Nasjonalmuseets utstillingslokaler på Tullinløkka. Det viser at vi trenger bedre og mer effektiv kontroll med importen av tropisk tømmer. Moderniseringsministeren har nå innskjerpet dette på nytt. Bransjen har også blitt henstilt om å følge statens eksempel, men her har mange unnlatt å følge opp.

Tiltak basert på frivillighet alene anses ikke å være tilstrekkelig i kampen for å redusere hogsten og bruken av tropisk tømmer. Miljøverndepartementet er derfor i gang med en utredning av hvilke rettslige virkemidler som er aktuelle for å redusere bruken av trevirke fra truet regnskog i Norge. Dette skal gjøres innen rammen av vårt eget lovverk og internasjonale forpliktelser. Miljøvernministeren har lovet å gå konkret til verks og vil vurdere alle alternativer nøye. Statsråden uttaler i en pressemelding 13. mai 2005 at en vil undersøke hva andre land gjør, og at det i den sammenheng er naturlig å se nærmere på tiltakene Tyskland har gjort. Her ble det nylig foreslått strenge tiltak mot import av ulovlig hugd tømmer.

Departementet har også hatt et møte med Regnskogfondet for å diskutere saken nærmere. Målet er å kartlegge virkemidler som kan redusere bruken av trevirke fra truet regnskog. Senere vil også næringsliv og andre aktører inviteres med i arbeidet. Blant annet skal importører og forhandlere av regnskogtømmer og regnskogprodukter få anledning til å møtes for å få større aksept for og oppslutning om å stoppe importen av ulovlig hugd og ikke-bærekraftig tropisk tømmer.

I forslaget til den nye naturmangfoldloven foreslår Biomangfoldlovutvalget å innføre en generell hjemmel for å kunne regulere innførsel av truede arter der dette er hjemlet i juridiske avtaler Norge har sluttet seg til. Dette vil også omfatte tropisk tømmer.

Som både miljøvernministeren og utenriksministeren tidligere har presisert, er veien fram til et importforbud eller andre begrensninger utfordrende. Det internasjonale handelsregelverket under WTO setter strenge grenser for hva Norge kan iverksette av nasjonale tiltak. Nasjonale tiltak for omsetning av tømmer må være ikke-diskriminerende, etterprøvbare og i samsvar med våre forpliktelser under WTO-avtalen.

En samlet komite mener at Regjeringen også må ta initiativ til å arbeide internasjonalt for å finne bilaterale og multilaterale løsninger som sikrer lovlig og bærekraftig skogbruk. Regjeringen gjør i dag dette bilateralt overfor tømmereksporterende land, i samarbeid med EU gjennom EØS-avtalen.

Det arbeides nå også i Genève med en ny avtale om tropisk tømmer. De norske kravene her er at en i en ny framforhandlet avtale må ta hensyn til nye miljømessige og sosiale krav, herunder arbeidet med sertifisering av tømmer, tiltak mot ulovlig hogst og handel samt urbe-

folkningshensyn og arbeidstakerrettigheter. Det er viktig å understreke at tiltak som vurderes for å hindre omsetning av ulovlig hugd tømmer, ikke utilsiktet må ramme fattige land som driver bærekraftig skogsbruk med tømmereksport som viktig inntektskilde.

Jeg viser for øvrig til behandlingen av dette temaet i Innst. S. nr. 228 for 2004-2005, fra energi- og miljøkomiteen, om Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand, og i Innst. S. nr. 122 for 2002-2003, fra utenrikskomiteen, om miljøsertifisering av tømmer og trevirke.

Til slutt vil jeg på vegne av Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet ta opp det forslaget som er omdelt i salen her i dag, om at Dokument nr. 8:79 vedlegges protokollen.

Presidenten: Representanten Lars Rise har tatt opp det forslaget han refererte til, og da regner presidenten med at innstillingen bortfaller.

Bjørn Jacobsen (SV) [15:26:25]: Presidenten begynner vel å bli lei av meg, for dette er andre gongen i dag at eg skal trekkje eit forslag frå eit mindretal, og det gjer eg hermed.

Presidenten: Det er bare å drive på! Det kan ende bra, det.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 15.
(Votering, se side 2947)

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte **presidenten:** Da er vi klare til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Komiteens hadde innstillet:

Stortinget samtykkjer i at Noreg deltek i den 10. påfyllinga av Det afrikanske utviklingsfondet, AfDF-X, med 1 330 308 973 kroner for perioden 1. januar 2005 til 31. desember 2007.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 2

Komiteens hadde innstillet:

Stortinget samtykkjer i at Noreg deltek i den 14. kapitalpåfyllinga i Det internasjonale utviklingsfondet (IDA) med 2 184 070 000 kroner for perioden 1. juli 2005 til 30. juni 2008.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde innstillet:

Stortinget samtykker i at Norge deltar i den 8. kapitalpåfyllingen i Det asiatiske utviklingsfondet, AsDF med kr 221 009 583 i perioden 2005-2008.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde innstillet:

Utenriksdepartementets forelegg av bistandsavtaler som trådte i kraft i 2003, vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten har Morten Høglund satt fram fire forslag på vegne av Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen om annethvert år å legge fram en melding om status, utfordringer og problemstillinger i nordområdene.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen umiddelbart åpne for boring i allerede tildelte lisenser i Barentshavet.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen avstå fra å innføre petroleumsfrie soner i nordområdene.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen opprette et eget nordområdedirektorat underlagt Statsministerens kontor. Direktoratet lokaliseres til Finnmark.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 84 mot 15 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.36.26)

Komiteen hadde innstillet:

St.meld. nr. 30 (2004-2005) – om muligheter og utfordringer i nord – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 6

Komiteen hadde innstillet:

Stortinget samtykker i ratifikasjon av protokoll nr. 13 til Konvensjonen om beskyttelse av menneskerettighetene og de grunnleggende friheter, om avskaffelse av dødsstraff under enhver omstendighet, av 3. mai 2002.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 7

Komiteen hadde innstillet:

Stortinget samtykker i at det vert inngått ein samarbeidsavtale mellom Noreg og Eurojust for å styrkje kampen mot alvorlege former for internasjonal kriminalitet.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 8

Komiteen hadde innstillet:

Stortinget samtykker i ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom statene i Det europeiske frihandelsforbund og Republikken Tunisia og en tilknyttet landbruksprotokoll mellom Kongeriket Norge og Republikken Tunisia, begge av 17. desember 2004.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 9

Komiteen hadde innstillet:

Stortinget samtykker i 1) godtakelse av vedtak om videreutvikling av Schengen-regelverket (rådsforordning (EF) nr. 2007/2004 om opprettelse av et europeisk byrå for forvaltning av det operative samarbeidet ved de ytre grensene til medlemsstatene i EU) og 2) inngåelse av avtale om Island og Norges deltakelse i det europeiske byrå for forvaltning av det operative samarbeidet ved de ytre grensene til medlemsstatene i EU.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 10

Komiteen hadde innstillet:

St.meld. nr. 34 (2004-2005) – om Noregs deltaking i den 59. ordinære generalforsamlinga i Dei sameinte nasjonane (FN) og vidareførte sesjonar av FN's 58. generalforsamling – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 11

Komiteen hadde innstillet:

St.meld. nr. 35 (2004-2005) – om samarbeidet i Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE) i 2004 – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 12

Komiteen hadde innstillet:

St.meld. nr. 36 (2004-2005) – om eksport av forsvarsmateriell frå Noreg i 2004, eksportkontroll og internasjonalt ikkje-spreiingssamarbeid – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 13

Presidenten: Under debatten har Morten Høglund satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen oppnevne et bredt sammensatt utvalg for å gå gjennom de utenrikspolitiske utfordringer Norge står overfor og foreslå prioriteringer og innretting av norsk utenrikstjeneste for å møte disse utfordringene.»

Det voterer alternativt mellom dette forslaget og innstillingen fra komiteen.

Komiteen hadde innstillet:

Dokument nr. 8:67 (2004-2005) – forslag fra stortingsrepresentantene Carl I. Hagen, Siv Jensen, Morten Høglund og Christopher Stensaker om refokusering av norsk utenrikspolitikk og modernisering av utenrikstjenesten – avvises.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet bifaltes innstillingen med 81 mot 16 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.39.51)

Votering i sak nr. 14

Presidenten: Under debatten har Bjørn Jacobsen satt fram et forslag på vegne av Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet. Forslaget er omdelt på representantenes plasser i salen.

Presidenten gjør oppmerksom på at forslaget fra SV som er inntatt i innstillingen, ikke er tatt opp.

Når det gjelder det omdelte forslag, kommer det til erstatning for innstillingens forslag til vedtak. Forslaget lyder:

«Dokument nr. 8:78 (2004-2005) – forslag fra stortingsrepresentantene Ågot Valle, Sigbjørn Molvik, Jan Olav Olsen og Åse Gunhild Woie Duesund om å gjøre FN-dagen, 24. oktober, til offisiell flaggdag i Norge – vedlegges protokollen.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 15.

Presidenten: Under debatten har Lars Rise satt fram et forslag, nr. 3, på vegne av Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet. Forslaget er omdelt på representantenes plasser i salen.

Presidenten vil også gjøre oppmerksom på at forslagen nr. 1 og 2 fra Sosialistisk Venstreparti, som er inntatt i innstillingen, ikke er tatt opp.

Forslag nr. 3 kommer til erstatning for innstillingens forslag til vedtak. Forslaget lyder:

«Dokument nr. 8:79 (2004-2005) – forslag fra Stortingsrepresentantene Heidi Sørensen, Bjørn Jacobsen, Siri Hall Arnøy og Hallgeir H. Langeland om innføring av midlertidig forbud mot import av tropisk tømmer og trevirke – vedlegges protokollen.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet bifaltes enstemmig.

S a k n r . 1 6

Referat

1. (261) Forslag fra stortingsrepresentant Rolf Terje Klungland om å innføre en hjemmel i lov om laksefisk og innlandsfisk for å gjøre det mulig å gripe inn der hvor allmennhetens tilgang til fiskeelver ikke er i tråd med vilkårene for tilskudd til kalking (Dokument nr. 8:101 (2004-2005))
Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen.
2. (262) Riksrevisjonens undersøkelse av regelverksforenkling og reduksjon av skjemabelastning for næringslivet (Dokument nr. 3:10 (2004-2005))
3. (263) Riksrevisjonens undersøkelse av omorganiseringer som forvaltningspolitisk virkemiddel (Dokument nr. 3:11 (2004-2005))
4. (264) Riksrevisjonens undersøkelse av styring og oppfølging av tiltak for rusmiddelmissbrukere (Dokument nr. 3:12 (2004-2005))
5. (265) Riksrevisjonens undersøkelse av kommunenes ansvar for skolebygninger (Dokument nr. 3:13 (2004-2005))
6. (266) Riksrevisjonens undersøkelse av måloppnåelse i kriminalomsorgen (Dokument nr. 3:14 (2004-2005))
7. (267) Riksrevisjonens undersøkelse av effektiviteten i straffesakskjeden (Dokument nr. 3:15 (2004-2005))
Enst.: Nr. 2–7 sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.

Møtet hevet kl. 15.42.
